

DANIČA
ILI
BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI
KALENDAR
ZA PROSTU GODINU
1890.

↔ CINA : 30 NOVČICA. ↔

Izdaje: JOSIP BITTERMAN.

Weinwurm A. ph

Purdoy

zkvh.org

DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

1890.

↔ Cina : 30 novčića. ↔

MOŽ SE DOBITI
KOD GJURE KREČI
u SUBOTICI

Izdaje: JOSIP BITTERMAN.

U SUBOTICI,
IZ ŠTAMPARIJE JOSIPA BITTERMANA.
1890.

ZNH OI S

SICANJ, ili JANUAR,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Srda	1 Mladi Božić		20 Prosinac. Ignat
Četvrt.	2 Makarije		21 Julijana
Petak	3 Genoveva †		22 Anastasija
Subota	4 Titus biskup		23 10 mučenika
1) U ono vreme kad bi umro Irud. Mat. 2.			
Nedilj.	5 Telesfor		24 4. Došašća
Poned.	6 Sv. tri kralja		25 Božić (rod. Hrist.)
Utorak	7 Lucijan		26 Zbor bogorođ.
Srda	8 Severin opat		27 Štefan prvi muč.
Četvrt.	9 Julijan muč.		28 20 tisuća mučen.
Petak	10 Agaton †		29 Mladenci
Subota	11 Hygin		30 Anisija
2) Isus 12 godišnji mladić u crkvi Jeruzol. Luk. 2.			
Nedilj.	12 Nesto		31 Melanija
Poned.	13 Hilarij		1 Sićanj, 1890. Nov lit.
Utorak	14 Feliks muč.		2 Silvester
Srda	15 Mavro opat		3 Malahija
Četvrt.	16 Marcel		4 Zbor 70 ap.
Petak	17 Antun pust. †		5 Teopempto
Subota	18 Stol. sv. Pet. u Rimu		6 Bogojavljenje
3) Svatba u Kani Galilejskoj. Ivan 2.			
Nedilj.	19 Prisv. Ime Isusa		7 Zbor Ivana Krst.
Poned.	20 Fabian i Sebast		8 Georgije
Utorak	21 Janja divica		9 Polijevkto
Srda	22 Vincencije		10 Grigorije Nis.
Četvrt.	23 Zaručenje Bl. D. M.		11 Teodosije
Petak	24 Timotej bisk. †		12 Tatijana
Subota	25 Obraćanje Pavla		13 Jermilo
4) Isus izlićuje jednog gubavea. Mat. 8.			
Nedilj.	26 Polikarpo		14 Zachej
Poned.	27 Ivan zlatoust		15 Pavao Tiv.
Utorak	28 Margarita		16 Verige Petra
Srda	29 Franjo Salezki		17 Antonije velik
Četvrt.	30 Martina div.		18 Atanasij
Petak	31 Petar Nol. †		19 Makarije

Misečne mine:

☉ Pun misec 6. u 6 sati 42 časa prije podne. Hladni vetrovi.

☾ Zadnji četvrt 14. u 7 sati 38 časi iz jutra. Mećava, sumorno i maglovito.

● Mladi misec 21. u 54 časa posle polnoći. Vedro i sve veća studen.

☽ Prvi četvrt 27. u 9 sati 22 časa u večer. Vitar, snig i magla.

Ovog miseca podulji se dan 1 sat i 1 čas.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Sićanj je suh i nije hladan.

Sićnja:

4.
11.
18.
25.

Sunee izhodi:

u 7 sati 52 časa
" 7 " 50 "
" 7 " 44 "
" 7 " 38 "

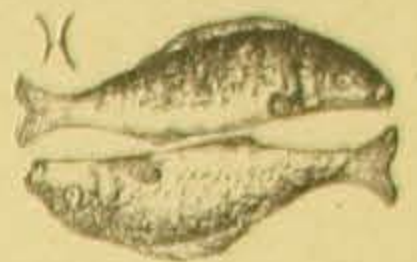
Sunee zapada:

u 4 sata 20 časi
" 4 " 28 "
" 4 " 38 "
" 4 " 48 "

VELJAČA, ili FEBRUAR,

(BROJI 28 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Subota	1 Ignacij biskup	☉	20 Jevtimije
	5) O poslenicah u vinogradu. Mat. 20.		
Nedilj.	2 Sed. Očiš. Bl. D. M.	☉	21 Maksim
Poned.	3 Blaž biskup	☉	22 Timotej
Utorak	4 Veronika	☉	23 Kliment
Srida	5 Agata div.	☉	24 Ksenija
Četvrt.	6 Dorotea	☉	25 Grigorije
Petak	7 Romualdo †	☉	26 Ksenofonte
Subota	8 Ivan Matski	☉	27 Prinos m. sv. Jov.
	6) O sijaču i simenu. Luk. 8.		
Nedilj.	9 Šestdesetnica Apol.	☉	28 Sedamdesetn.
Poned.	10 Skolastika	☉	29 Ignatij
Utorak	11 Desiderij bisk.	☉	30 Vasilije
Srida	12 Eulalija	☉	31 Kiruj
Četvrt.	13 Eduardo	☉	1 Veljača Trif.
Petak	14 Valentin sv. †	☉	2 Sretenije
Subota	15 Faustin i Jovinian	☉	3 Simeon
	7) Isus izličeje slipea. Luk. 18.		
Nedilj.	16 Petdesetnica Jul.	☉	4 Mesopust
Poned.	17 Konstantin	☉	5 Agata
Utorak	18 Koloman	☉	6 Vokal i Totije
Srida	19 Čista srida †	☉	7 Partenije
Četvrt.	20 Eleuterij	☉	8 Teodor
Petak	21 Eleonora kralj †	☉	9 Nikifor
Subota	22 Stol. sv. Petra †	☉	10 Haralampije
	8) Isusa djavao napastuje. Mat. 4.		
Nedilj.	23 Čista Romana	☉	11 Siropust
Poned.	24 Matija ap.	☉	12 Melst
Utorak	25 Valburga	☉	13 Martin
Srida	26 Viktorij. Kvatre †	☉	14 Aksentije
Četvrt.	27 Šandor	☉	15 Onisim
Petak	28 Roman opat †	☉	16 Pamfil

Misečne mine:

☾ Pun misec 5. u 2 sata
19 časi posli polnoći. Snig
i mećava.

☾ Zadnji četvrt 12. u 7
sati 57 časi u večer. Dilom
vedro i prominljivo

● Mladi misec 19. u 11
sati 33 časa prije podne.
Toplo.

☾ Prvi četvrt 26. u 3
sata 12 časi posli podne. Pro-
minljivo, zatim kiša i snig.

Ovog miseca podulji se
dan 1 sat i 28 časi.

Gatanje po stogodišnjem
kalendaru:

Početak miseca prijatno,
od 13. do 18. snig i vitar,
zatim do kraja hladno.

Veljače:

1.
8.
15.
22.

Sunce izhodi:
u 7 sati 29 časi
" 7 " 19 "
" 7 " 8 "
" 6 " 55 "

Sunce zapada:
u 5 sati — časi
" 5 " 11 "
" 5 " 23 "
" 5 " 33 "

OŽUJAK ili MARTIUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Subota	1 Antonija †	☿	17 Teodor
	9) Priobraženje Isusovo. Mat. 17.		
Nedilj.	2 Pačista	☿	18 I. Postna ned.
Poned.	3 Kunigunda	♄	19 Arkip
Utorak	4 Kazimir	♄	20 Lav
Srida	5 Eusebija †	♄	21 Timotej
Četvrt.	6 Fridrik	♄	22 Mavrikije
Petak	7 Toma akvin. †	♄	23 Polikarpo
Subota	8 Ivan od Boga †	♄	24 Obrez glav. sv.
	10) Isus izgoni djavola. Luk. 11.		
Nedilj.	9 Bezimena	♄	25 II. Postna ned.
Poned.	10 40 mučenika	♄	26 Porfirije
Utorak	11 Heraklije	♄	27 Prokopije
Srida	12 Grgur papa †	♄	28 Vasilije
Četvrt.	13 Rozina	♄	1 Ožujak Jevd.
Petak	14 Matilda †	♄	2 Ezikije
Subota	15 Longin †	♄	3 Jevtropije
	11) Isus nahrani 5000 ljudi. Ivan 6.		
Nedilj.	16 Sridopostna	♄	4 III. Postna ned.
Poned.	17 Gertruda	♄	5 Konon
Utorak	18 Eduardo	♄	6 42 mučenika
Srida	19 Josip †	♄	7 Vaso muč.
Četvrt.	20 Nicetas	♄	8 Teofilakte
Petak	21 Benedikto †	♄	9 40 mučenika
Subota	22 Oktavijan †	♄	10 Kodrat
	12) Žudije hoće Isusa kamenovat. Ivan 8.		
Nedilj.	23 Gluha	♄	11 IV. Postna ned.
Poned.	24 Gabriel	♄	12 Teofanije
Utorak	25 Blagovist	♄	13 Nicefor
Srida	26 Emanuel †	♄	14 Venedikto
Četvrt.	27 Ruperto	♄	15 Agapije
Petak	28 Guntram †	♄	16 Sabina
Subota	29 Eustakije †	♄	17 Aleksije
	13) Svetčani ulaz Isusov u Jeruzolim. Mat. 21.		
Nedilj.	30 Cvitna	♄	18 V. Postna ned.
Poned.	31 Amos †	♄	19 Krisantije

Misečne mine:

☾ Pun misec 6. u 7 sati 53 časa u večer. Sumorno, hladno.

☾ Zadnji četvrt 14. u 5 sati 10 časi iz jutra. Magla, zatim kiša.

☾ Mladi misec 20. u 10 sati 6 časi u večer. Vedro, hladno i suho.

☾ Prvi četvrt 28. u 10 sati 38 časi prije podne. Vitrovito, zatim ugodno.

Dan se podulji ovoga miseca 1 sat i 46 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Ožujak se počima sa hladni vetrovi, 8. i 9. kiša sa snigom, od 10. do 21. zima, 22. ugodno i vruće vreme.

Ožujka :	Sunce izhodi :	Sunce zapada :
1.	u 6 sati 42 časa	u 5 sati 44 časa
8.	" 6 " 27 "	" 5 " 55 "
15.	" 6 " 13 "	" 6 " 5 "
22.	" 5 " 59 "	" 6 " 16 "
29.	" 5 " 45 "	" 6 " 26 "

zkmn.org.rs

TRAVANJ ili APRILIS,

(BROJI 30 DANA)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Utorak	1 Hugo †	☾	20 Ivan prepod.
Srida	2 Franjo †	☾	21 Jakov mladji
Četvrt.	3 Veliki četvrtak †	☾	22 Vasilije
Petak	4 Veliki petak †	☾	23 Nikon
Subota	5 Velika subota †	☾	24 Zahar
14. Uskrsnuće Isusovo. Mark. 16.			
Nedilj.	6 Uskrs g. Isusa	☾	25 Cvitna
Poned.	7 Uskrsni ponediljak	☾	26 Gabriel
Utorak	8 Dionisij	☾	27 Matrina
Srida	9 Marija N.	☾	28 Hilarijon
Četvrt.	10 Ezechiel	☾	29 Marko
Petak	11 Lav papa †	☾	30 Veliki petak
Subota	12 Julio	☾	31 Velika subota
15) Isus kroz zatvorena vrata dodje. Iv. 20.			
Nedilj.	13 Bila nedilja	☾	1 Travanj. Uskrs.
Poned.	14 Tiburcije	☾	2 Uskrsni poned
Utorak	15 Anastazije	☾	3 Uskrsni utarak
Srida	16 Lamberto	☾	4 Josip
Četvrt.	17 Rudolf	☾	5 Teodul
Petak	18 Apolonija †	☾	6 Eutichije
Subota	19 Krescencija	☾	7 Gjuro
16) O dobrom pastiru. Iv. 10.			
Nedilj.	20 Božidar muč.	☾	8 Herod
Poned.	21 Anzelmo	☾	9 Eusichije
Utorak	22 Soter i Kajo	☾	10 Terentije
Srida	23 Adalberto bisk.	☾	11 Antipas
Četvrt.	24 Gjuro muč.	☾	12 Vasilije
Petak	25 Marko evang. †	☾	13 Antemon
Subota	26 Klet papa	☾	14 Martin papa
17) Do malo i nećete viditi mene. Iv. 16.			
Nedilj.	27 Peregrin	☾	15 Aristarh
Poned.	28 Vitalis	☾	16 Agapije
Utorak	29 Petar muč.	☾	17 Simeon
Srida	30 Katarina div.	☾	18 Jovan Dekap.

Misečne mine:

☾ Pun misec 5. u 10 sati 13 časi prije podne. Danjom vedro, noćom hladno.

☾ Zadnji četvrt 12. u 11 sati 58 časi. Sumorno, posle kiša sa pronahodom sniga.

☾ Mladi misec 19. u 9 sati 11 časi prije podne. Vedro i ugodno.

☾ Prvi četvrt 27. u 5 sati 57 časi iz jutra. Iz jutra kiša sa vitrom, posle vruće.

Ovoga miseca dan podulji se 1 sat i 35 časi.

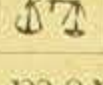

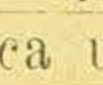

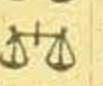

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Do 10-og hladno, zatim do 23. blago i rijetno, opet neugodno i mraz do 29. Završi se lipim vremenom.

Travnja:	Sunce izhodi:	Sunce zapada:
5.	u 5 sati 30 časi	u 6 sati 36 časi
12.	" 5 " 16 "	" 6 " 46 "
19.	" 5 " 3 "	" 6 " 55 "
26.	" 4 " 50 "	" 7 " 6 "

SVIBANJ ili MAJUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Četvrt.	1 Filip i Jakov		19 Ivan
Petak	2 Sigismund †		20 Todor
Subota	3 Našašće sv. križa		21 Januarije
18) Idem k' onomu, koj mene poslao. Iv. 16.			
Nedilj.	4 Florian		22 Teodor
Poned.	5 Pijo V. papa		23 Gjuragj
Utorak	6 Ivan prid vrati lat.		24 Sava
Srida	7 Stanislav		25 Vodokrst
Četvrt.	8 Ukaz Miholja		26 Vasil
Petak	9 Grgur veliki †		27 Simeon
Subota	10 Antun pustinjač		28 Jason
19) Što prosili budete od Otea u ime moje. Iv. 16.			
Nedilj.	11 Mamerto	} Molit. dani	29 9 mučenika
Poned.	12 Pankrac		30 Jakov ap.
Utorak	13 Servac		1 Svibanj. Jeremija
Srida	14 Bonifac		2 Atanasije
Četvrt.	15 Spasovo		3 Timotej
Petak	16 Ivan Nep. †	4 Pelagija	
Subota	17 Pashal	5 Irina	
20) Kada dodje Utišitelj. Iv. 15.			
Nedilj.	18 Feliks		6 Job
Poned.	19 Celestin		7 Našašće sv. križa
Utorak	20 Bernardin		8 Jovan ap.
Srida	21 Konstantin		9 Nikolaj
Četvrt.	22 Julija		10 Spasovo
Petak	23 Desiderijo †		11 Ciril i Metod
Subota	24 Ivka udova †		12 Epifanije
21) Tko mene ljubi, moje riči obdržaje. Iv. 14.			
Nedilj.	25 Duhovi		13 Glikerija
Poned.	26 Duhovski poned.		14 Isidor
Utorak	27 Ivan		15 Pahomije
Srida	28 Vilim. Kvatre †		16 Agap
Četvrt.	29 Maksimin		17 Andrija
Petak	30 Ferdinand †		18 Petar
Subota	31 Angjelia †		19 Patrikije

Misečne mine:

☾ Pun misec 4. u 10 sati 14 časi u večer. Prominljivo, kiša.

☾ Zadnji četvrt 11. u 5 sati 27 časi posle podne. Kišovito vruće.

● Mladi misec 18. u 9 sati 28 časi u večer. Vruće, posle grmljavina.

☾ Prvi četvrt 26. u 11 sati 39 časi prid ponoć. Vruće, i poslidnji dnevi ugodni.

Ovoga miseca podulji se dan 1 sat i 15 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Počima se ovaj misec sa ampom, posli tmurno, vrući vetrovi do 8. Oko 11. ledena kiša, i hladno do 29. Posle lipo, oko 30. led i mraz.

Svibnja :	Sunce izhodi :	Sunce zapada :
3.	u 4 sata 38 časi	u 7 sati 16 časi
10.	" 4 " 28 "	" 7 " 26 "
17.	" 4 " 18 "	" 7 " 35 "
24.	" 4 " 11 "	" 7 " 43 "

LIPANJ ili JUNIUS,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
22) Meni je data svaka vlast. Mat. 28.			
Nedilj.	1 Prisy Trojstvo	☉	20 Duhovi
Poned.	2 Erasmo	☉	21 Duhovski poned.
Utorak	3 Klodilta	☉	22 Vladimir bisk.
Srida	4 Kvirin bisk.	☉	23 Miholje biskup
Četvrt.	5 Brašančevo	☉	24 Simeon
Petak	6 Norbert †	☉	25 Glavosek Ivan
Subota	7 Roberto opat	☉	26 Karpo i Alfej
23) O velikoj večeri. Luk. 14.			
Nedilj.	8 Medard	☉	27 Teraponte
Poned.	9 Srećko	☉	28 Nikita
Utorak	10 Margita	☉	29 Teodosija
Srida	11 Barnaba	☉	30 Isak
Četvrt.	12 Ivan fak.	☉	31 Hermej
Petak	13 Prisy. Sree Isusa †	☉	1 Lipanj. Justin
Subota	14 Velik Vazul	☉	2 Nicefor
24) O izgubljenoj ovci. Luk. 15.			
Nedilj.	15 Vide	☉	3 Lukilijan
Poned.	16 Franjo regis	☉	4 Mitrofan
Utorak	17 Adolf	☉	5 Dorothej i Ipor
Srida	18 Marcelian	☉	6 Hilarijon
Četvrt.	19 Gervasij i Protas	☉	7 Teodot
Petak	20 Silverij †	☉	8 Božidar
Subota	21 Alojzia	☉	9 Kiril aleksandrinski
25) O velikom ribolovu. Luk. 5.			
Nedilj.	22 Paulin bisk.	☉	10 Timotej
Poned.	23 Alban muč.	☉	11 Vartolom i Barbana
Utorak	24 Ivan krstitelj	☉	12 Onafrim
Srida	25 Vilim	☉	13 Akvilirej
Četvrt.	26 Ivan i Pava	☉	14 Jelisej prorok
Petak	27 Ladislav kralj †	☉	15 Car dazar
Subota	28 Lav papa †	☉	16 Tihon
26) O opravdanju farizejskom. Mat. 5. 20—24.			
Nedilj.	29 Petar i Pava	☉	17 Manojlo
Poned.	30 Spomen Pavla	☉	18 Leontije

Misečne mine:

☉ Pun misec 3. u 7 sati 40 časi iz jutra. Česta kiša i vrlo prominljivo.

☾ Zadnji četvrt 9. u 10 sati 55 časi u večer. Sa svim vedro i vrući vetrovi.

● Mladi misec 17. u 11 sati i 3 časa prid podne. — Vidivo sunčano pomrčanje. Kiša sa olujom.

☽ Prvi četvrt 25. u 2 sata 59 časi posli podne. Jako zapara i velika ampa.

Ovog miseca do 21. podulji se dan sa 17 časi, koncem miseca sa 3 časa pokrati se.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Početkom miseca, jedva je povirovati, al mraza piše, zatim vitrovito i tmurno, oko 9. hladno, posle ugodna vrućina do konca.

Lipnja:	Sunce izhodi:	Sunce zapada:
1.	u 4 sata 5 časi	u 7 sati 50 časi
7.	" 4 " 2 "	" 7 " 56 "
14.	" 4 " 0 "	" 8 " 1 "
21.	" 4 " 1 "	" 8 " 3 "
29.	" 4 " 3 "	" 8 " 3 "

zkmh.org.rs

SRPANJ ili JULIUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Utorak	1 Teodorik		19 Juda ap.
Srida	2 Pohod Bl. D. M.		20 Metodija
Četvrt.	3 Heliodor		21 Julijan
Petak	4 Udalrik †		22 Jevsevije
Subota	5 Ciril i Metod		23 Agripina
27) Isus nahranjuje 4000 ljudi. Mark 8.			
Nedilj.	6 Isaja prorok		24 Ivanj dan
Poned.	7 Vilibaldo		25 Febronija
Utorak	8 Kilian bisk.		26 David Sel.
Srida	9 Lukrecija		27 Samson i Sevir
Četvrt.	10 Amalija div.		28 Cirus i I.
Petak	11 I. Pijo pap. †		29 Petar i Pava
Subota	12 Hinko		30 12 apoštola
28) O lažljivih proroci. Mat. 7.			
Nedilj.	13 Margarita		1 Srpanj. Kuzma i D.
Poned.	14 Bonaventura		2 Pol. haljine Bogor.
Utorak	15 Rastanak apoštola		3 Jakinto
Srida	16 Skapular Bl. D. M.		4 Andrija Kritski
Četvrt.	17 Aleksa		5 Atanasija
Petak	18 Kamilo †		6 Sisoj i Lukija
Subota	19 Vincencij Paul		7 Toma i Akakija
29) O nepravednom upravljanju. Luk. 16.			
Nedilj.	20 Ilija prorok		8 Prokopije velik
Poned.	21 Danilo		9 Pankratije
Utorak	22 Marija-Magdalena		10 45 mučenika
Srida	23 Apolinar muč.		11 Jefimija i Olga
Četvrt.	24 Kristina div.		12 Proklo i Ilarije
Petak	25 Jakov apoštol †		13 Gavriilo
Subota	26 Ana		14 Akila
30) Isus plače nad Jeruzolimom. Luk. 19.			
Nedilj.	27 Pantalija muč.		15 Kirik i Julia
Poned.	28 Viktor papa		16 Atinogen
Utorak	29 Marta		17 Marina
Srida	30 Abdon i Senen		18 Emilian
Četvrt.	31 Ignac Lojola		19 Makreva

Misečne mine:

☉ Pun misec 2. u 3 sata
28 časi posle podne. Sumorno i pojedini dani jako vrući.

☾ Zadnji četvrt 9 u 5 sati 49 časi iz jutra. Većinom vedro i velika zapara.

● Mladi misec 17. u 1 sat 55 časi posle ponoći. Često kiša i zapara.

☾ Prvi četvrt 25. u 3 sata 49 časi iz jutra. Gotovo svaki dan oluja sa kišom i ledom.

☉ Pun misec 31. u 10 sati 30 časi u večer. Česta poplava, vrućina.

Ovog miseca dan pokradi se 56 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Počima se ovaj misec velikom vrućinom, noćom hladovina, grmljavina često, lipo do 12. posle tmurno, malo vruće kiše, koncem kiša.

Srpnja :

5.
12.
19.
26.

Sunee izhodi :

u 4 sata 7 časi
" 4 " 14 "
" 4 " 21 "
" 4 " 29 "

Sunee zapada :

u 8 sati 0 časi
" 7 " 56 "
" 7 " 50 "
" 7 " 42 "

zkm.org.rs

KOLOVOZ ili AUGUSTUS,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Petak	1 Petar u okovih †	♏	20 Ilijin dan
Subota	2 Porciunkula	♏	21 Simeon
31) O farizeju i očitniku. Luk. 18.			
Nedilj.	3 Našašće sv. Stipana	♏	22 Marija Magd.
Poned.	4 Dominik	♏	23 Trofin
Utorak	5 Snižna Gospa	♏	24 Kristina
Srida	6 Priobraženje Isusa	♏	25 Ana
Četvrt.	7 Kajetan	♏	26 Hermalo
Petak	8 Cirjak †	♏	27 Pantelija
Subota	9 Roman	♏	28 Prohor i Nikamor
32) Isus izličeje gluhoima. Mark 7.			
Nedilj.	10 Lovro mučenik	♏	29 Kalinik
Poned.	11 Susana	♏	30 Angjelina bran.
Utorak	12 Klara opatica	♏	31 Jevdokin
Srida	13 Hipolit	♏	1 Kolovoz. Krstor dan
Četvrt.	14 Eusebija	♏	2 Prinos ar. Stefana
Petak	15 Velika Gospa †	♏	3 Izak
Subota	16 Roka	♏	4 7 detića efezki
33) O milosrdnom samaritanecu. Luk. 10.			
Nedilj.	17 Anastasijo	♏	5 Eugenije
Poned.	18 Jela cesarica	♏	6 Preobraženje
Utorak	19 Ludovik	♏	7 Dometije
Srida	20 Stipan kralj	♏	8 Emilijan
Četvrt.	21 Ivka Franciška	♏	9 Matija ap.
Petak	22 Timotej †	♏	10 Lavrentije
Subota	23 Filip Benic	♏	11 Evilo
34) Isus izliči gubavca. Luk. 17.			
Nedilj.	24 Bartol apoštol	♏	12 Totije
Poned.	25 Ludovik	♏	13 Maksim
Utorak	26 Pelagija udova	♏	14 Miheja
Srida	27 Josip Kalasancije	♏	15 Velika Gospa
Četvrt.	28 Augustin	♏	16 Ubrus Hristov
Petak	29 Glavosik Ivan †	♏	17 Miron
Subota	30 Roza Lim.	♏	18 Florian
35) Nitko nemož dva gospodara služiti. Mat. 6.			
Nedilj.	31 Angjeli čuvari	♏	19 Andrija

Misečne mine:

☾ Zadnji četvrt 7. u 3 sata 24 časa posle podne. Vruće, posle vitrovito.

● Mladi misec 15. u 5 sati 25 časi posle podne. Vrućina.

☽ Prvi četvrt 23 u 2 sata 25 časi posle podne. Mal ne svaki dan kiša s vitrom.

☽ Pun misec 30. u 5 sati 40 časi iz jutra. Većinom vedro, zagušne noći.

Ovog miseca pokrati se dan 1 sat 32 časa.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Početak ovog miseca je maglovit, danjom ugodna vrućina.

Kolovoza:

2.
9.
16.
23.
30.

Sunce izhodi:

u 4 sata 39 časi
" 4 " 47 "
" 4 " 57 "
" 5 " 7 "
" 5 " 17 "

Sunce zapada:

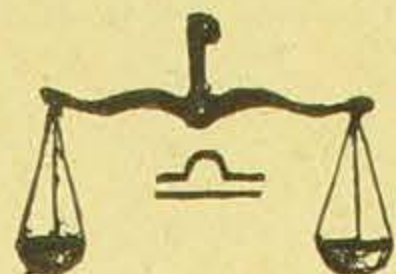
u 7 sati 33 časa
" 7 " 21 "
" 7 " 9 "
" 6 " 56 "
" 6 " 43 "

zkm.org.rs

RUJAN ili SEPTEMBER,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Poned.	1 Egidij	☉	20 Samuilo
Utorak	2 Zeno	☉	21 Tadej prorok
Srida	3 Mansvet bisk.	☉	22 Agatonik
Četvrt.	4 Rozalia	☉	23 Lup i Irenej
Petak	5 Lovro Justin †	☉	24 Jevtilije
Subota	6 Zaharija	☉	25 Vartolomej
36) O naimskom mladiću. Luk. 7.			
Nedilj.	7 Regina div.	☉	26 Adrijan
Poned.	8 Mala gospa	☉	27 Pormen
Utorak	9 Gorgon	☉	28 Mojsije
Srida	10 Melkiad bisk.	☉	29 Usekovanje
Četvrt.	11 Jacint	☉	30 Skender
Petak	12 Tobija †	☉	31 Pojas Bogorodice
Subota	13 Enok	☉	1 Rujan. Simeon
37) Isus izličuje vodenobolestnika. Luk. 14.			
Nedilj.	14 Ime Marijino	☉	2 Jovan
Poned.	15 Nikomed	☉	3 Janikije
Utorak	16 Ludmila	☉	4 Vavila
Srida	17 Kvatre. Lamberto †	☉	5 Zaharia i Jelsava
Četvrt.	18 Toma Novovil.	☉	6 Jovdoksije
Petak	19 Konrad †	☉	7 Jovan novg.
Subota	20 Eustabija †	☉	8 Mala Gospa
38) O najvećoj zapovidi. Mat. 22.			
Nedilj.	21 Mate evang.	☉	9 Irahim i Ana
Poned.	22 Mavro	☉	10 Minodova
Utorak	23 Tekla divica	☉	11 Teodora
Srida	24 Gerardo	☉	12 Avtunom
Četvrt.	25 Kleofa	☉	13 Kornelija stotnik
Petak	26 Ciprian †	☉	14 Krstov dan
Subota	27 Kosma i Damjan	☉	15 Nikita i Filotej
39) Isus izličuje bolestnog od ulogah. Mat. 9.			
Nedilj.	28 Jevfimija	☉	16 Venseslav
Poned.	29 Sofia	☉	17 Miholj arhangjeo
Utorak	30 Jevmenije	☉	18 Jeronim

Misečne mine:

☾ Zadnji četvrt 6. u 4 sata 35 časi iz jutra. Prominljivo, oblačno i vitrovito.

☾ Mladi misec 14. u 8 sati 58 časi iz jutra. Vedri i ugodni dnevni.

☾ Prvi četvrt 21. u 11 sati 11 časi prid ponoć. Jesenja magla.

☾ Pun misec 28. u 2 sata 5 časi posle podne. Ugodni dnevni.

Ovog miseca pokrati se dan 1 sat 42 časa.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Počima se ovaj misec sa lipim vrimenom i traje do 13., zatim malo se zahladi, opet lipo do 28. nastane tmurno.

Rujna:	Sunce izhodi:	Sunce zapada:
6.	u 5 sati 27 časi	u 6 sati 28 časi
13.	" 5 " 36 "	" 6 " 14 "
20.	" 5 " 46 "	" 6 " 0 "
27.	" 5 " 56 "	" 5 " 44 "

zknj.org.rs

LISTOPAD ili OKTOBER,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Srida	1 Remigij		19 Trofin
Četvrt.	2 Leodegar		20 Jevstahije
Petak	3 Kandid †		21 Kodrat
Subota	4 Franjo seraf		22 Foka
40) O kraljevskoj večeri. Mat. 22.			
Nedilj.	5 Sv. krunica		23 Zač. Jov. krst.
Poned.	6 Bruno		24 Tekla
Utorak	7 Justina		25 Jevrosima
Srida	8 Brigita		26 Jovan ap.
Četvrt.	9 Dionisij		27 Kalistrat
Petak	10 Franjo Borg. †		28 Hariton
Subota	11 Filomena		29 Cirjak
41) O boleštnom kraljevom sinu. Iv. 4.			
Nedilj.	12 Maksimij		30 Grgur
Poned.	13 Koloman		1 Listopad
Utorak	14 Kalist papa		2 Ciprian
Srida	15 Terezija opatica		3 Dionisij
Četvrt.	16 Gal opat		4 Štefan Silj.
Petak	17 Hedviga †		5 Haritina
Subota	18 Luka ev.		6 Toma ap.
42) O kraljevom računu. Mat. 18.			
Nedilj.	19 Petar alkant.		7 Sergij
Poned.	20 Vendelin op.		8 Pelapija
Utorak	21 Ursula divica		9 Jakov alfej
Srida	22 Hordula		10 Evlampija
Četvrt.	23 Ivan Kapistran		11 Filip ap.
Petak	24 Rafael ark. †		12 Provus
Subota	25 Krisant		13 Karpo
43) Podajte Caru Carevo. Mat. 22.			
Nedilj.	26 Demetrije		14 Petka
Poned.	27 Šabina		15 Lucija
Utorak	28 Simon i Juda		16 Longin stotnik
Srida	29 Zenobije		17 Osija pror.
Četvrt.	30 Klaudija		18 Luka ev.
Petak	31 Volfgang †		19 Joel pror.

Misečne mine:

☾ Zadni četvrt 5. u 9 sati 29 časi u večer. Iz jutra magla, posle ugodno.

● Mladi misec 14. u 10 časi posle ponoći. Često kiša, zatim hladno.

☽ Prvi četvrt 21. u 6 sati 42 časa iz jutra. Ugodno i toplo.

☽ Pun misec 28. u 47 časi posle ponoći. Vedro, jutrom mraz.

Dan se pokrati ovog miseca 1 sat 40 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Počima se ovaj misec sa neugodnim vremenom, od 10. do 17. mraz, posle litnji dani do 25. Posle hladno.

Listopada:

4.
11.
18.
25.

Sunce izhodi:

u 6 sati 5 časi
" 6 " 16 "
" 6 " 26 "
" 6 " 37 "

Sunce zapada:

u 5 sati 30 časi
" 5 " 16 "
" 5 " 3 "
" 4 " 51 "

zkmh.org.rs

STUDENI ili NOVEMBER,

(BROJI 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Subota	1 Svi sveti	☉	20 Artemij
44) O četnikovoj kćeri. Mat. 9.			
Nedilj.	2 Justin	☿	21 Ilarion veliki
Poned.	3 Mrtvih dan	☿	22 Averkije
Utorak	4 Karlo Boromej	♈	23 Jakov apoštol
Srida	5 Mirko	♈	24 Areta
Četvrt.	6 Leonardo	♈	25 Martijan
Petak	7 Engelberto †	♈	26 Mitrov dan
Subota	8 Godefrid biskup	♈	27 Nestor
45) O dobrom simenu. Mat. 13.			
Nedilj.	9 Teodor	♈	28 Stevan
Poned.	10 Andrija Avelin.	♈	29 Anastasija
Utorak	11 Martin bisk. gušč.	♈	30 Milutin
Srida	12 Martin papa	♈	31 Epimak
Četvrt.	13 Stanislav	♈	1 Studeni. Kuzma i D.
Petak	14 Jukund †	♈	2 Akindin
Subota	15 Leopoldo	♈	3 Gjurgjić
46) O simenu gorušice. Mat. 13.			
Nedilj.	16 Edmund	♈	4 Janikijo
Poned.	17 Grgo čudotvoran	♈	5 Galaktijon
Utorak	18 Roman opat	♈	6 Pavao
Srida	19 Elisabeta udova	♈	7 33 muč. u Mitilinu
Četvrt.	20 Feliks valoa	♈	8 Mihojle
Petak	21 Prikazanje B. D. †	♈	9 Quisifor
Subota	22 Cecilija div.	♈	10 Erast i Olimpo
47) O strahoti opustošenja. Mat. 24.			
Nedilj.	23 Klement papa	♈	11 Viktor
Poned.	24 Hrisogon	♈	12 Jovan milostivi
Utorak	25 Katarina	♈	13 Jovan zlatoust
Srida	26 Kourad	♈	14 Filip apoštol
Četvrt.	27 Virgil	♈	15 Gurij
Petak	28 Sosten †	♈	16 Matej evang
Subota	29 Saturnin	♈	17 Grigorije
48) Znakova će bit u suncu i maseu. Luk. 21.			
Nedilj.	30 I. Došašća. Andrija	♈	18 Platon i Roman

Misečne mine:

☾ Zadnji četvrt 4. u 5 sati 18 časi u večer. Dilo-mično vedro i ugodno.

● Mladi misec 12. u 2 sata 43 časa posle podne. Često kiša i vrlo prominljivo.

☾ Prvi četvrt 29. u 1 sat 50 časi posle podne. Vedro noćom i mrzne se.

☾ Pun misec 26. u 2 sata 28 časi posle podne. Nevidivo mesečno pomrčanje. Zima, često snig i magla.

Ovog miseca pokrati se dan 1 sat i 18 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

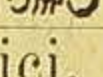

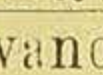

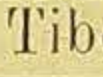

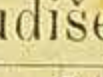

Studenj je hladan do 10. zatim ugodno; 11. počima se maglovito, kiša do 13., posli mrzne se do 30.

Studenoga	Sunce izhodi:	Sunce zapada:
1.	u 6 sati 48 časi	u 4 sata 39 časi
8.	" 6 " 59 "	" 4 " 28 "
15.	" 7 " 9 "	" 4 " 20 "
22.	" 7 " 20 "	" 4 " 18 "
30.	" 7 " 30 "	" 4 " 7 "

zkmh.org.rs

PROSINAC ili DECEMBER,

(BROJI 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne
Poned.	1 Eligije		19 Avdija
Utorak	2 Bibijana		20 Hrigorije
Srida	3 Franjo Žav. †		21 Uvod Bogorodice
Četvrt.	4 Barbara		22 Filemon
Petak	5 Sava †		23 Aleksander
Subota	6 Nikola		24 Katarina
49) Ivan u tamnici. Mat. 11.			
Nedilj.	7 II. Došašća		25 Klementin
Poned.	8 Bezgrišno zač. B. M.		26 Alimpije
Utorak	9 Leokadija		27 Jakov persijonac
Srida	10 Judita †		28 Stefan Novi
Četvrt.	11 Damas papa		29 Paramon
Petak	12 Maksencije †		30 Andrija
Subota	13 Lucija div.		1 Prosinac. Naum
50) Svidočanstvo Ivanovo. Iv. 1.			
Nedilj.	14 III. Došašća (Mat.)		2 1 Došašć. Uroš
Poned.	15 Irenej		3 Sofonija
Utorak	16 Etelka		4 Varvara
Srida	17 Kvatre. Lazo †		5 Sava
Četvrt.	18 Gracijan		6 Nikolaja
Petak	19 Nemesije †		7 Amorosija
Subota	20 Amon †		8 Patapije
51) 15. godine vladanja Tiberiada. Luk. 13.			
Nedilj.	21 IV. Došašća (Oteo.		9 2. Došašć. Zač. Bog.
Poned.	22 Demetrij		10 Ivan Brankov
Utorak	23 Viktor		11 Danilo i Luka
Srida	24 Adam i Eva †		12 Spriridijon
Četvrt.	25 Božić		13 Orest i Lukija
Petak	26 Stipan prvi muč. †		14 Tirse i družina
Subota	27 Ivan evang.		15 Eleverije
52) Josip i Marija čudiše se Luk. 2.			
Nedilj.	28 Mladenci		16 3. Došašć. Agej
Poned.	29 Toma bisk.		17 Danilo
Utorak	30 David kralj		18 Sevastijan
Srida	31 Silvester		19 Arhiep Danilo

Misečne mine:

☾ Zadnji četvrt 4. u 2 sata 32 časa posle podne. Vedro i hladno.

● Mladi masec 12. u 4 sata 16 časi iz jutra. Nevidivo sunčano pomrčanje. Magla, kiša, zima.

☽ Prvi četvrt 18. u 9 sati 42 časa u večer, zima i magla, zatim snig.

☽ Pun masec 26. u 7 sati 2 časa iz jutra. Često kiša i snig.

Ovog miseca do 19. pokrati se dan 19 časi, zatim do konca podulji se sa 5 časi.

Gatanje po stogodišnjem kalendaru:

Počima se ovaj masec sa zimom, posli sumorno i kiša, zima, led, snig, mrzne se i pada.

Prosinca:	Sunce izhodi:	Sunce zapada:
6.	u 7 sati 38 časi	u 4 sata 5 časi
13.	" 7 " 45 "	" 4 " 5 "
20.	" 7 " 50 "	" 4 " 7 "
27.	" 7 " 52 "	" 4 " 11 "

Zvizdoznanske opazke za prostu godinu 1890.

I. Pomične svetkovine i postovi.

Ova godina broji 365 dana.

Sedamdesetnica pada na 2-i dan veljače.

Pepelnica na 19. dan veljače.

Uskrs je 6. travnja.

Molitveni dani 12, 13, 14 svibnja.

Spasovo 15. svibnja.

Duhovi 25. svibnja.

Nedilja prisv. Trojstva 1 lipnja.

Brašanjevo 5. lipnja.

Prisv. Srce Isusovo 13. lipnja.

Angjeli čuvari 31. kolovoza.

Mala Gospa 8. rujna.

Ime Marijino 14. rujna.

Sv. krunica 5. listopada.

Prva nedilja došašća 30. studena.

Poklade počimaju se 6. sičnja i trajat će do 18. veljače, dakle svega 43 dana.

Zlatni broj ove godine je : 10.

Broj sunčanoga kruga : 23.

Znak misečni : IX.

Nediljno slovo je : E.

Kvaterni postovi su :

Prolični 26, 28 veljače i 1 ožujka.

Litni 28, 30, 31 svibnja.

Jesenji 17, 19, 20 rujna.

Zimski 17, 19, 20 prosinca.

U oče svetkovina je post.

U oče Duhova 24 svibnja.

U oče Petrova 28 lipnja.

U oče Velike Gospe 14 kolovoza.

U oče svih svetih 31 listopada.

Na Adam i Evu 24 prosinca.

Drugi zapovidni postovi.

Korizma od 19. veljače, do 5. travnja.

Adventska post, u vrime Došašća svake sride i petka.

U kalendaru † označuje post.

II. Dvanaest nebeskih znakova.

- 1) Ovan. 2) Bik. 3) Blizanci.
- 4) Rak. 5) Lav. 6) Diva. 7) Mira.
- 8) Škorpia. 9) Strilač. 10) Polivač.
- 11) Jarac. 12) Ribe.

Prva su tri znaka, prolića, druga tri lita, treća tri, jeseni, četvrta tri, zime.

III. Planete.

- ☉ Sunce. ☾ Meseć. ♀ Merkur
♁ Zemlja. ♃ Jupiter. ♀ Venus.
♂ Marte. ♄ Saturn. ♅ Uran.

IV. Mesečne promine.

- ☾ Mladi meseć. ☽ Pun meseć.
☾ Prvi četvrt. ☾ Zadnji četvrt.

V. Zvizda takozvana vladalica :

Mars.

VI. Četiri godišnje dobe :

Proliće se počima 20. ožujka u 4 sata 46 časi u večer. Ovaj čas dan i noć jednako su dugi.

Lito se počima 21. lipnja u 1 sat posle podne. Sad je dan najdulji.

Jesen se počima 23. rujna u 3 sata 29 časi iz jutra. Sad opet dan i noć su jednakodugi.

Zima se počima 21. prosinca u 9 sati 50 časi u večer. Sad je noć najdulja.

VII. Pomrčanja.

Ove godine bit će dva sunčana i jedno mesečno pomrčanje, kod nas samo prvo sunčano će bit vidivo.

I. Kolutasto sunčano pomrčanje bit će 17. lipnja, početak će se u 8 sati i trajat će do 2 sata posle podne. Vidit će se u Aziji, u Europi i zapadnoj Americi.

II. Dilomično misečno pomrčanje bit će 26. studenoga, početak će se u 2 sata 31 čas posle podne i trajat će do 2 sata 48 časi. Vidit će se na Velikom Oceanu, u Aziji, Australiji i Arabiji.

III. Kolutasto i podpuno sun-

čano pomrčanje bit će 12. prosinca, početak će se u 1 sat 34 časa iz jutra i svršit će se kolutasto u 5 sati 44 časa, podpuno pak u 6 sati 48 časi iz jutra. Vidit će se pak u Novom-Selandu, i južnim dilovima Australije, na indijskom Oceanu i u Madagaskaru.

Stogodišnji Gatalac za godinu 1890.

Zvезда takozvana vladalica : Mars.

Hvaljen Isus ! Rode moj željani !
Evo mene u pohode k Vami,
Nisam nigdi kuće promašio
Gdi sam lane rado primljen bio,
Te u nadi bratskog dočekanja
Ne mimojdo ni Vašega stanja
Moleć da me za roda poznate
I u svojoj kući mesta date
Svakako ću biti zadovoljan
I u ime zahvalnosti voljan,
Koje šta Vam lipa pripovidat
I o litu gatat i kazivat :
Kakva znade onda bit godina ?
Kad zapadne M a r s-a vladavina.

M a r s biaše kod starih B o g b o j a, —
Stoga valjda ima tog značaja,
Da su tada najveće žestine,
Kad se pišu njegove godine.

P r o l i ć e je suho i studeno,
Te je dost put svašta zakasnjeno ;
Stog na žita nemoj ovce tirat
Nit sinokos dugo opasivat,
Da tašt ambar — možda — ne ostane,
A i plasti sina ne dostane.
Prite nam se i mlogi mrazovi,
Neugodni, odurni vetrovi,
Skoro — baš do Antunova dana,
— Sačuvala Božja ruka slavna
Poljodilca i vinogradara ;
Da nemaju zlim vremenom kvara.

O liti se pako oro piše:
Da zna biti sparano i odviše,
Te u vrućji zemalja se slava
Da se što-šta samo zapaljiva,
Te uz noćno odroč vruće vrime,
Vrilo, bunar, prisuni saevime.

I jesen zna bit suha brez kiše.

Vino bira dobro i odviše.

A ako baš i rano zabladi,

Ranog sniga nije se bojati.

Jer zna biti i lita babjega

Baš nime miseca Studnjega.

Zima znade biti vrlo ljuta,

— Prominjiva, — ali ipak kruta.

Ritko bude kakve lapavice

I po putu blatne kaljulice.

O ušivi orako se kaže:

Ječam i zob sije se pod brazde —

I to, samo u zemlju dost snažnu,

Tako ćemo imati i basnu

A sočivo i sve mahunjače

Gdi je mokro, il gdi su dobače:

Jer u suhu i zemlji mrsavoj

Nij nadat se koristi nikakvoj.

Proje bude dobre i dovoljne,

A kudilje loke, nevaljane;

No konopija ma je i debela,

Znade dati dobra povismena.

Sina prvog, kao i otave,

Vrlo tanki odkosa nam daje.

Rat nam biva krapna i izdalna,

A pšenica sriduje ruke platna.

Od voćaka bolje rodi kruška

Nego šljivica i nego jabuka,

I trišanja vrlo malo biva,

Pa i oraš malo se dobiva.

A i lira vrlo nedostaje;

Kud ga malo, tud sitan ostaje.

Štog proljećnog mrazu i vitrova,

Hmelj će slabo naknadit troikova.

Vinobera odlična se kaže, —

Čemu, blaga jesen nas pomalo;

I slabe jošte dvi godine

Punit će nam kleti i podrumo

Gdi vinograd mrazi nesdare

zkvh.org.rs

Il što drugo u natrag ne ture,
Stoga valja naprid se starati :
Kako ćemo s vinom postupati ;
Nije samo da ga popijemo,
Već i lipa novca dobijemo.
Prem litos će malo kiše biti,
S prolića će vitri dosaditi,
Trefit će se ipak grmljavine
I uz bljesak jake pucnjavine.
O gamadi pak tako se gata :
Bit će mlogo skakavaca, žaba ;
Što b' pak većma bilo od potrebe :
Jako će nam ponestati ribe.

* * *

Tako nam se o godini gata,
Što nam eto sad stupa na vrata ;
Ali tko bi za to jamčit smio
Da j' istinu pravu pogodio,
Jer mlogo put baš ono se zbije,
O čem mitko ni sanjao nije ;
Tajne znat nam — kad bi koristilo,
Nebi nam to sakriveno bilo.
Ali vrime nauditi neće,
Gdi se drže dvi zlatne izreke :
„Moli, kano da ćeš sutra mriti ;
Radi, ko da vikom ćeš živiti.“

Visoka kraljevska kuća.

FRANJO JOSIP I. car austrijski, apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 18. kolovoza 1830, postao vladalac 2 prosinca 1848, oženio se 24. travnja 1854.

Caricom i kraljicom ELISABETOM vojvodinjom bavarskom, rođj. 24 prosinca 1837.

Dica kraljeva :

1. Nadvojvodinja GISELA rođj. 12. srpnja 1856, udata za vojvodu bavarskoga Leopolda.
2. Nadvojvoda RUDOLFO cesarević i kraljević rođjen 21. kolovoza 1859, oženi se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njina se rodi 2. rujna 1883. kei nadv. Elisabeta, umro je 30. siječnja 1889.

3. Nadvojvodinja MARIA VALERIJA rođjena 22. travnja 1868.

Braća kraljeva :

1. Nadvojvoda KARLO LUDOVIK rođjen 1833 ; prva mu žena Margarita † 1858, od druge žene Marije Anuncijate † 1874, dica : a) Nadv. FRANJO rođjen 1863 ; b) Nadv. OTON rođjen 1865 ; c) Nadv. FERDINAND rođjen 1868 ; d) Nadv. MARGARITA rođjena 1870. Treća žena : Nadv. Marija Teresija rođjena 1855. kei infanta portugalskog Dom Miguela ; kei : Marija ANUNCIJATA rođjena 1876.

2. Nadvojvoda LUDOVİK VIKTOR rodjen 1842.

Nevesta kraljeva : Nadv. ŠAROLTA MARIJA rodjena 1840, kći kralja belgijskog, udova Maksimilijana I. cara Mexičkoga † 1867.

Prastrici kraljevi i potomci njihovi :

1. KARLO † 1847. Dica njegova : Nadv. Albrehto c. kr. feldmaršal rodjen 1817. udovac. Kći mu : Nadv. Marija Teresija rodjena 1845, udata za vojvodu würtenerškoga Filipal. 2 Nadv. Karlo Ferdinando † 1874, udova mu Nadv. Elisabeta rodjena 1831, kći pokojnog palatina nadv. Josipa, kći mu : a) Nadv. Friderik rodjen 1856, b) Nadv. Marija rodjena 1858, c) Nadv. Karlo rodjen 1860, d) Nadv. Eugenije rodjen 1863. 3. Nadv. Vilhelmo veliki meštar nimačkoga reda, rodjen 1827.

II. Nadv. JOSIP, palatin ugarski † 1847. Sin njegov. Nadv. Josip zapovidnik ugarskoga i hrvatskoga domobranstva rodjen 1833, žena mu : Nadv. Marija rodjena 1846, kći princea sasko-koburg-gotskoga ; dica mu : a) Marija rodj. 1867 ; b) Margarita Klementina rodj. 1870 ; c) Nadv. Josip rodj. 1872 ; d) Nadv. Ladislav rodjen 1875.

III. Nadv. RAJNER † 1853. Dica njegova : 1. Nadv. Leopoldo rodjen 1823. 2. Nadv. Ernest rodjen 1824. 3. Nadv. Sigismundo rodjen 1826. 4. Nadv. Rajner rodjen 1827 ; žena mu : Nadv. Marija Karolina rodj. 1825, kći pok. nadv. Karla Ludovika. 5. Nadvojvoda Henrik rodjen 1828.

Maternji jezik.*)

(S magjarskog od Emila Abranjija.)

Ima l' taka huda stvora,
Koj bi gled'o bez otpora,
Gde mu majku majku milu
Otiskuju ništavilu,
Na nju dižu, huk pomama
S uvredama, s porugama?

Da li gde god narod živi,
Koj' se tome ne protivi
Kad mu jezik *bogodani*
Ko ismeva i tamani,
Stub njegova svetišta,
Bez kojeg je niko ništa?

Suze roni naša majka,
Haj, na nju se diže hajka,
Hoće da joj grlo stisne,
Ni pred Bogom da ne pisne,
Il joj torbu o vrat žele,
Pa mrvice da joj dele.

Al ne damo s'otoj bedi,
Dogod nam se krv ne sledi,
Dogod vlada božja pravda,
U koju se i crv nada,
Dogod znamo šta j' sramota
Dok je iskre od života.

Izgubismo blaga dosta,
Još nam majčin jezik osta,
Pa još i tom zar se preti! ?
Pa još i to daj oteti! ?
Pred božije nikad lice.
I Bog mrzi kukavice.

Ne daj, brate, ovog blaga,
Poslednjicu tvojih snaga,
Prigrli se k tome žaru
Na živoga svog oltaru ;
Jer donde si ono, šta si,
Dok se žar taj ne ugasi.

*) Pokle sad donosimo sliku i vikopis velikog pesnika, na ogled priobéjemo ovu njegovu znamenitu pesmu!

A bez njega — da te ima
Milijonskim miljonima,
Po svetu bi s' trz'o vio
— Ali ne bi narod bio;
Plevom bi te svaki zvao
Vetar bi te razduvao.

Zakun'imo se — drukče zlo je
Pod zastavom svesti svoje:
S tobom živet', za te mreti,
Amanete majčin sveti,
Stube našeg svetilišta,
Bez kojeg smo — niko — ništa.

Zmaj Jovan Jovanović.

P A B I R C I

iz povisti bačvanski Bunjevaca od njevog dolazka do raz-
pusta milicije.
(1686—1745.*)

Knjige, u kojima se prošlost naroda opisuje, jasno svidoe, da žalostne uspomene *muhačka bitka* od 1526 godine, od velike je važnosti ne samo po našu domovinu Ugarsku, nego ona je velik upliv imala i na narode na slavenskom Jugu, kao na Srbe u Srbiji, na Hrvate u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i današnjoj Hercegovini. Porazom muhačkim, gdi je 10 biskupa, 28 velikaša i veliko mnoštvo plemića poginulo, cvit magjarskog naroda uvenuo, vojska unišćena: otvorila se prid divjačkim turskim četama cila kraljevina. Narod je, ostaviv svoja stara sidišta, počeo bižati, da sebe i svojih život spasi, kada mu je već domovina tako nesrično nasradala. Ogromno je naroda pohvaćano i kao roblje u sužanjstvo odvedeno, odkud se više nikad oslobodili nisu.

Plodne ravnice-oranice su tako izpražnjene i opustošene, da niti čovika za sela, niti govede za pašnjake nije doticalo. 150 dugi godina je harao ovde azijatski divjak Turčin, kada se je gorda sila turska podala sjedinjenoj kršćanskoj vojsci, koje je najslavniji i najvažniji čin bio tamo pod Budimom 1686 rujna 2-oga, kada je iz glavnoga grada protirala neprijatelja. Gubitak ovaj je velik osvetu izazvao s turske strane, a udarce osvete živo su osiicali jugoslavski narodi, jer čim je većma napridovala kršćanska vojska, tim je jače bio kršćanin ugnjetavan u podjarmljenim jošter zemljama, kao što nam to dokazuje povist Srbije i Bosne. Stanovnici ovi zemalja, da si život spase izmicali su odonud. Ovo je dalo povoda dolazku Bunjevaca iz Bosne i Dalmacije u današnju Bačku i novu jim domovinu Ugarsku.*) U franjevačkom samostanu u

*) Kod pisanja ove razpravice uporabljali smo: „Razpravu“ Antunovića, „Szabadka története“ od Iványi-e, „Szabadkai főplébánia története“ od Tormázy-e, „Historia Ecclesiae Colocensis“ od Katone i druge pisce.

*) Jedan učeni svećenik iz senjske biskupije kazivao mi, da je kod nji još i sad više župa, u kojima „Bunjevci“ stanuju i takvima se nazivaju.

Gyöngyöšu i danas se nalazi jednovrimeni rukopis, po kojem da su se naši Bunjevci oko godine 1686 naselili u današnjoj domovini i to pod vodstvom 18 bosanski franjevački redovnika. Častni otc i namistivši svoju braću u Segedinu i Subotici — u gradu, (gdi sada franjevački samostan leži), povrate se natrag u svoju domovinu, ostavši jim vridnog franjevca oca Angela Sarčevića, koji bi jim u virskim-duhovnim potribama u pomoć znao biti. Neima dvojbe da su Bunjevci *u većem broju* posli oduzeća grada Budima ovamo došli, ali sudeć po starima dokazima, dopustiti se mora, da su se niki već i za turski vrimenta ovde nastanili. Nisu dakle svi u jedno vrime, nego u razdobju od nekoliko godina ovde nastanili se. Ovo nam potvrđuju i kašnje prepiske iz medju subotički Bunjevaca i Srba povedene radi vlastništva nikojih subotički pustara. Što se Srba tiče zabilježiti nam je ovde, da je u Ugarskoj već prije muhačke bitke ovde bivalo, ako i ne u tako velikom broju kao onda, kada ji je Arsenij Černojević, vladika ipečki ovde namistio. Da je u Bačkoj Bunjevaca i prija 1686 bilo to svidoci okolnost, da su oni oko 1660 godine Kunbaju, Bajmak, Tavankut i Ludaš u najam (arendu) držali, a većim dilom se stočarstvom bavili i Turčinu danak plaćali. Oko 1660 godine niki Nikola Kopunović rodjen je u Bajmaku, a od 1693 u franjevačkom samostanu nalazi se otac fra. Jerko Guganović prozvan od rodna si mista Ludaški, dakle nije on od oni iz Bosne, nego, kao što se veli domaći. A u subotičkoj parochiji se nalazi knjiga krštenih od 1687, premako ne izvorna, nego prepis od 1717.

Navesti ćemo nekoliko imena od onih, koja su i danas poznata medju Bunjevcima n. pr. Parčetić, Kubatović (danas ji u Gari), Vuković, Raić, Jurić, Pastorović, Ivković itd.

Premako su kraljevske čete godine 1686 Budim grad prisvojile, pravog mira stanovnici Bačke, medju ovima i novonaseljeni Bunjevci, nisu uživali, jer Petrovaradin, Titel i Temišvar u turski ruku ostaje do 1688, dakle dosta u blizom i po naše pogibeljnom komšiluku, odkud bi Turci znali više puti udarati na nji. Ovakvim prigodama bi se neoružani razbigli niki Bajmaku, neki Miljkutu, a drugi bi se sakrili u močvarima i ritovima ludaškima, gdi bi dane-noći proveli u strahu i najvećoj štrepnji. Jao je onima bilo, koji su u turske ruke upali, kao što to znamo o dvima zarobljenima Algaševama mladama*); tako je zarobljena žena nikog Sučića, koji s drugom suprugom rodi sina Luku, kasnije hrabrog i junačkog kapetana subotičke milicije. Nisu naši stari samo od turaka imali šta trpiti, oni su sbog svoje virnosti prama kralju i vladalačkom domu veliki tru bili u oku Tökölyi-i buntovničkom vodji takozvanih

*) Žalostan ovaj dogadjaj lipo je opivao u Nevenu od 1887 pod naslovom „Dvi mlade Algašave“ naš Tarkamen.

kuruca, kojega je kapetan imenom Virág udario sa svojima na Suboticu, harao palio i 30 neoružani sabljom posiče i s konjima pogazi. Ali ostavimo se ovi žalostni prizora, kakvi su naši stari puno imali pritrpiti što od Turaka što od kuruca, te gledajmo kako su se oni u graničare uvrstili.

Već iz prvi godina stanovanja u Bačkoj, naime od godine 1687 znamo za jednu moljbenicu, carskom vojničkom viću u Beču pridanu, u kojoj izaslanici Bunjevaca: Marković i Juraj Vidaković mole, da jim vojničko više poviri jednu ostavljenu tvrđjicu za 5000 ljudi, gdi bi se sa svojima sklonuti mogli, a zato obećaju sa svom snagom boriti se proti Turčinu pod vodstvom jednog carskog generala. Kašnji dogadjaji nas izvišćuju, da je ova moljba uslišena, jer su naši kao graničari u više šanacah razdijeni, od koji je glavni onaj u Segedinu bio. Vojnički šanci su još u Subotici, Somboru, Baji itd.; somborski i subotički može se reći čistim bunjevačkim. U Subotici je kapetanovao Ilija Sučić, Luka Sučić, Jakov Sučić i drugi, koji sve graničare razdiliše u dvi satnije konjaničku i pešačku; u Somboru je pako dvi konjaničke i dvi pešačke satnije. Ako su Marković i Juraj Vidaković obećali, da će sa svojima u potrebi i vojevati na neprijatelja, to su oni i obdržali, jerbo dokazima može potvrditi, da je subotički šanac listom ustao, kada su na južnom dilu varoši — koji se i danas Sentom zove — izišli i Senti se uputili, da se pridruže vojsci nadvojvode Eugena, koj 1697 tamo Turke hametom potukao; a o somborskom šancu je zabilježeno da su se njegovi graničari pod vodstvom Dominika Markovića u bitki kod Slankamena i Sente junački borili. Može biti da će tko ovde reći: e pa to su zasluge subotički i somborski, a ne sviju u Bačkoj stanjući Bunjevaca?! Za ovo pobiti, dosta nam je pročitati imenik graničara, te ćemo viditi, da su u tom zastupane gotovo sve, još i danas kod nas živuće obitelji; drugo, da su Subotica, Sombor i Baja tri glavna mesta, kojima je pridijeno više pustara, za vojne zasluge njima darovani; od ovi su kašnje postala ona sela, gdi se Bunjevci nalaze.

Kada su Turci konačno iztirani iz naše domovine i jedanput već mir zavladao po kraljevini, Bunjevci se povrate svojim domaćim poslovima, kao stočarstvu i zemljodilstvu, a s druge se strane o tom počelo vićati, da se graničarstvo konačno ukine i građanska uprava uvede. Znamenito je, da povirenstvo za ovo pitanje 1700 godine izaslano, nije za shodno našlo, da se milicija ukine. To zahtiva u jednu ruku sigurnost osoba i blaga, buduće se tati kradljivci na toliko nasporili po cijeloj okolici, da bi i jedno i drugo nasradati moglo; a u drugu ruku subotički i somborski graničari dobru će uslugu učiniti protiv možebitnim nasrćajem neprijatelja. Za ove pobiti, odbiti osobito su sposobni Bunjevci, koji su se u

svako vrime hvalevridno ponašali i svagda virnima pokazali. Bunjevci su to već više puta posvidočili. Ovako je iztaknuo zasluge naši didova carski graničarski general Schliok.

Bunjevci se i kašnje pokazali, da su dostojni ovih hvala carskog povirenika, jer kad je rat između naše monarchije i saveznice joj Ruske s Turčinom buknuo, eto vam pod kapetanom Jakovom Sučićem subotičke milicije sa 150 junaka pod Beogradom. A za vladanja slavne kraljice Marije-Terezije bore se za njezin pristolj, od 1740—1745.

Medjutim županija Bačka sve to više nastoji, da se milicija raspusti i sva do sad vojnička mesta gradjanskoj upravi povrgnu. To se dostiglo previšnjom naredbom od godine 1741, nu ratna vrimena zaprite ovo izvesti sve do 1745. Za ovo mal ne 100 godina naši stari su se virnim pokazali prama vladalačkom domu, prama kruni sv. Stipana; junački se držali za turski ratova i Rakoczyjeve bune, premako su za svoju virnost toliko podnašati morali od kuruca Rakoczyjevi pristaša kao i Turaka, zato su ipak nepokolebivi ostali u virnosti. Ovo znajuć, mi uvik hrabro možemo gledati u oči oni neslani nadridomorodaca, koji bi smili dvojiti o našoj domoljubivosti. Mi smo i ovom potomci naši didova, mi smo od nji baštinili ljubav prama Ugarskoj domovini, kao što smo baštinili ljubav našeg materinjeg, bunjevačkog jezika i naši lipi stari običaja. Pa kao što u domoljubju nećemo izneviriti se našim didovima, tako nećemo nikad biti izdajice našeg materinjeg jezika, te narodne svetinje. Mi se u ovom pogledu držimo onog magjarskog pisnika, koji je u slavu i obranu materinskog jezika divno zapivao :

Ima li taka huda stvora
Koj bi gleda bez otpora,
Gdi mu majku, majku milu
Otiskuju ništavilu,
Na nju dižu huk pomama
S uvredama s porugama.

Suze roni naša majka
Haj na nju se diže hajka,
Hoće, da joj grlo stisne,
Ni pred Bogom, da napisne,
Il joj torbu o vrat žele,
Pa mrvice da joj dele.
Al ne damo s otoj bedi
Dogod nam se krv nesledi.

Naši su stari pod bunjevačkim imenom došli u novu domovinu, lipu Ugarsku; pod ovim imenom junački se borili: a mi ćemo s ovim imenom „Bunjevac“ pokazati da nismo sašli sa staze naši pradida. Još koju!

Stari Bunjevci — hvala Bogu — uvijek su se odlikovali s osobitom pobožnošću, krotkošću, marljivošću; onaj pak koji njima obratne grihe pripisuje, ili ji nepoznaje, ili njim neprijatelj. Jedan dobro poznati magjarski učenjak, stare bunjevce „evangjeoskim narodom“ naziva. Nuz sve lipe vrline najlipša je kripost našim starim: tvrda vira u Boga i odanost katoličkoj crkvi. Neumrla zasluga idje zato samostanima franjevacu u Segedinu, Subotici, Baču, Baji i Somboru. Revni bi franjevci znali začeti kao pčele iz košnica, ali ne da med sabiraju, nego da med božanskog nauka razdiljuju i naše Bunjevce u viri učvrstuju. Kao glasovitiji se spominju osim navedenog već Šarčevića i Guganovića još otac Šandor, otac fra. Vidić, fra. Gavro Guganović, fra. Luka Karagić-Čilić, fra. Kovač i drugi. Oni su pohodili svoje stado u „zemunicama“, gdi bi se znali od neprijatelja sakriti, te kukavne u viri utvrditi. Njima je zahvaliti, što uz sve poteškoće nije bilo slučaja, da bi koji bunjevac sv. viru zatajao, kao što to jedan magjarski pisac fratrom u hvalu s veseljem zapisuje. Ej koliko su pak štrepile bunjevke majke, da jim kćerke ne otme divji Turčin, te u tilesno i duhovno sužanstvo nebacu. Zato su ji čuvale, kao zenicu oka svoga, dok „fratar“ nedodje i noćju nevinča s izabranim djuvegijom, da tako izbignu turskom napadaju. Zato je sa zaručnicom išla oružana pratnja junački mladića „mustulundžije“ zvanih, kad bi do komešanja došlo, da mlade obrane. Ovaj je običaj još i danas u životu.

Mnogo je stvari, koje i danas, sadašnjima sinovima navišćuju pobožnost naši stari. Zanimiva je prva naredba subotičke gradjanske uprave (čujem bunjevački pisane) od godine 1745, u kojoj medju ostalim i ovo čitamo:

„Nediljom i blagdnevima nitko nesmiije prija podne u kola konje upregnuti bez znanja i dozvole crkvena poglavarstva; ako bi tko ovu zapovied pristupio, crkvi dukat globe plaća.“

Tko bi sv. viru zapsivao, riči Bogu nepogodne govorio s 50 batina se kaštiguje; tko u svojoj kući takozvane „divane“ drži: 30 batina se kaštiguje, a tko ove pohadja taj s 25. Ima i više takvi mudri naredaba, kojima je izvor bio, pobožno, bunjevačko srdce i nježna briga za blagostanje svoje dice.

1738 godine, kad je kuga bisnila, subotčani se zavituju i sv. Roku na poštenje kapelu dižu na srid grada, da i kašnjim potomcima navišćuju živu viru svoji didova. Od kako je Bunjevac u

Bačkoj poznat, od kako ga povist spominje, spominje se i njegova pobožnost i odanost katoličkoj viri. — Zato sam se čudio, čuvši jednog inače učenog muža to govoriti, da su naši stari takozvane pravoslavne-srbske vire slidbenici bili. Kada? Gdi?

Neka odgovori! Nema primera da bi se ovde u našoj domovini Srbi kadgod hrpimice pokatoličili! A nemož tajiti, da je u Bosni i Hercegovini, Dalmaciji, kolivei našoj katolička vira puno slidbenika imala. Mili Bunjevački rode! Sv. vira te je hrabrila u patnjama, ona ti je bila utišiteljicom u žalosti ona ti je bila izvorom mnogi radosti: prigri ju indi poput tvoji stari, jer što imaš slavni muževa, ti su svi u toj viri odgojeni; prigri božanski nauk, pa će ti se u njemu i po njemu povratit stara slava, po njemu i tebi svanit mora.

Janko Kostalić.

T u ž n a l j u b a v.

I.

U nedilju posli večernjice
Žarko sunce na zapadu biše
Vranićeva udovica stara
Zamišljeno sidi posli podne
U dvorih pod lipom mirisavom.
Al ne sidi stara, da s' odmara
Ili miris lipe da uživa
Ili dragome Bogu da se moli;
Već mi sidi pod lipom na travi
Da dočeka svoje kćeri lipe
Čeka Milu svoju mladju kćerku
I stariju za udaju Pavku
Da se kući iz kola povrate.
Na zapadu titralo se sunce
Kad su došle, majčine divojke.
Ah milo ih pogledati bilo
Mladja belim ruhom odivena
A starija Pavka u rumenim.
Rekao bi, da su dvi ružice.
Jedna bila a druga rumena.
A obadve nadahnute Bože
Sa mirisom divojačke duše.
Ovako ih pozdravila majka:
„Oj gdi ste mi tako dugo Pavka?
Hodte da vam majka koju kaže.
Ta tebe se Pavko rano tiče.
Po vašemu odlazku u kolo
Na divan mi došla stara Bara
I mlogo je meni besidila,
Što se našim selom pogovara.

Kazala mi Pavko sree moje
Da na jesen tebe prosit kani
Ive sinak staroga Renčara.
Tu pristane besiditi majka
Valjda j' čuti htela što će reći
Na te riči lipa njena Pavka.
Al ne reče ništa lipa Pavka;
U lipom se licu prominila
Crne oči u zemlju uprla
Dvaput, tripud težko uzdahnula.
To opazi divojčina majka
Te je vako curi besidila:
„Čuj, dušice, da t' istinu kažem
Ja sam tebe materina rano
Odgojila tugom i čemerom
I velikim, janje moje troškom
Što bi samo tvoj pokojui babo
Tebi znao sve na tanko kazti
A ja sam te bona naučila
Sladka rano na djerdjefu vezti
I čončati, šiti tkati Pavko
I na travi, dušo postav bilit.
Da na diku budeš tvojoj majci
A svekrovi tvojoj desna ruka,
A Bog te je nadario kćerko
Sa lipotom i duše i tla
Pa šta želiš, rano materina?
Sada lipa nuditi se srića,
U bogate vodit će te dvore
A majka će dičiti se stara

Srce moje, stobom i sa zetom“,
To slušala lipota divojka
Pa je majci vako besidila :
„Da ti znadeš moja stara majko
I da možeš prociniti majko
Kakono je sreću divojačkom
Kad bi ljubiti moralo nedragog,
Kad bi majko prociniti znala
Štono narod nama lipo kaže :
Nije blago ni srebro ni zlato
Već je blago što je sreću drago
Ti me nebi silovala majko,
Da ja budem Ivi virna druga
Da prstenom s njime viru vežem.
A ne pitaš, roditeljko draga
Je li moje srce njemu sklono
Je l' bi mogla s njim do groba živiti
Kakono to zakon Božji želi.
Ta nemoj me silovati majko
Da žrtvujem svoje žiće mlado.“
Lipa Pavka to je besidila,
Ali majci ugodila nije
Sa svojijem govorom odlučnim.

U tom opet danak prevalio
Za brdine palo žarko sunce
I minula doba večeranja.
U Pavkine majke starih dvorih
Sve se sanku tihome podalo.
Blid je misec nebom mirno sjao
I kroz prozor Pavki trake slao
Rekao bi : lipu Pavku pita
Što je tako žalostna i tužna
Da ni san na oči njene neće.
Zalud beli namišten joj krevet
Nije Pavka spavala u njemu
Već je cilu noć prebdila jadna
Sa sestricom u tajnom divanu.
Vako j' Mila Pavki besidila :
„Oj sestrice tvoje ti žalosti
Nisam rada, da ti savit dajem
Al prosti mi što ću tebi kaziti.
Koja fajda e si tako lipa
I najlipša u selu našem
Kada nemaš ni srebra ni zlata
Da ga nosiš u dragoga dvore.
Tvog dragoga još nam neznanoga
Nikad ti se lipša srića neće
Ponuditi, sladka moja sele
A ti nećeš, da tu sriću primaš.
Renčarevi, cilo selo znade
Uvik su na glasu ljudi bili
I u selu prvi bogataši,

A ti nećeš, mila moja sele
Da za Ivu Renčarevog podješ?
Da mu ljubav ljubavju odvratiš?“
To je Pavka mirno poslušala
Pa je vako sestri besidila :
„Oj Milice, sestro moja draga
Što mi i ti srce moje raniš
Kada mi je i po sebi bolno
Nemoj meni spominjati Ivu
Ta majka mi dosta besidila,
A ne znade, da j' čemerno meni
Spominjanje na Ivu Renčara.
Ja nikada moje žiće neću
Žrtvovati za njegovo blago
Ja ću radje uvenuti mlada
I kukati do hladnoga groba
I umreću al za Ivu neću.“

II.

Posli podne u nedilju svetu
Kolo vode momci kod mijane
Do svakoga igra moma mlada,
Sve igraju, lipota jih gledat
I pivaju, milina jih slušat.
I Ive je došo u mijanu
I u kolo zvale ga divojke ;
Ali njemu pivati se neće
Ni igrati u kolu s divojkam,
Već on s Milom, sa Pavkinom sestrom
Divanio potajno na strani.
Govorio Mili besidio :
„Čuj, Milice, da t' istinu kažem
Nisam jadan došo u mijanu
Da ja pivam i u kolu igram ;
Ta ni mi je do veselja jadnom,
Već sam došo, da ja vidim Pavku
Da je vidim, da me želja prodje,
Ali Pavke, Milo, ovdi nije.
Ta tebika virovat ne mogu
Da su njojzi omrzli sastanci
Pisma i glas tamburice zujne
Oj reci mi tako t' sriće tvoje
Zar se uvik još od mene tudji?
Kad bi znao i kazati mogo
Kako ginem i u tilu venem
Kao cviče bez sunčanih traka
Ona bi me požalila mlada
Bi se meni tužnom smilovala.
Oglašena na što joj lipota
I dobrota pohvaljena njena
Kad ju skoro proklinjati moram
Sbog nemila njezina srdašca.
Ta u mojih srićna b' bila dvorih.
Po njezinoj volji živila bi,

Oj Milice reci tvojoj seli
Što sam danas tebi govorio
A i tvojoj kaži majci staroj.
Nebi l' Pavka majku poslušala?
Nebi l' Pavka meni ruku dala.
Pa da stignem sriću koju žudim
Drugu neću za Pavkom umreću.“
To je Ive Pavki besidio
A iz kola divojčice lipe
Iz tankoga grla zapivale ;
„Teško li je živit ljubavniku
Kada ljubi a neima nade.“
Kad je Ive govor završio
Mila njemu ovako odvrati :
„Nemoj Ive tako ti žalosti
Nemoj Pavku moju selu kleti
U Pavke je srce plemenito
Plemenitom čuvstvu otvoreno
Ali Pavka besidi mi često
Ljubav tvoja usrićit ju neće
Ko što ljubav silovita nemož
Usrićiti mladjano srdašce.
Ja ću kazat Ive mojoj seli
A i majci ja ću staroj reći
Što si danas meni govorio ;
Ne bi li je sklonit mogla majka
Da joj slidi mudra svitovanja.“

Sunce zašlo, a misec izašo
Vedro nebo, kano srebro bilo
Iz mijane razišli se momci
Iz mijane kući pivajući.
I Milu je majka dočekala
U dvorik pod lipom mirisavom
A Mila je majci govorila
Što je njozi Ive govorio,
Kako li mu mladjano srdašce
Gine vene za sestricom Pavkom
Za njom čezne i o njojzi sanja.
Pa upita Mila staru majku
Gdi je sela, da i njojzi kaže
Što joj Ive Renčar poručio:
Pavki Mila vako govorila
„Oj Pavkice žalostna sestrice
Oglašena na što ti lipota
Kada si se odrekla radosti
I veselib naših sastanaka.
Za št' u kolu nisi danas bila
Drugarice sve pitale za te
A i Ive Renčar tamo j' bio
I viditi tebe zaželio.
Oj da znadeš kako jadan gine
I uzdiše za tobom sestrice

Ti bi s' sestro, njemu smilovala
Ti bi Pavko Ivi ruku dala.
A naša bi, Pavko, stara majka
Toj se srići, s Ivom radovala.“
Pavka Mili ovako odvrati :
„Vesela bi bila naša majka
Da ja ruku pružim Renčar Ivi ;
A ne znade naša stara majka
Čemerno bi veselje joj bilo
I žalostno njeno radovanje.
Da me vidi kako suze livam
Gdi me niko opaziti neće.
Samo s' tebi čudim sestro moja
Kako mi se neznaš promisliti
I srdašce tvoje divojačko
Kako može tako osićati
I da neznaš prociniti Milo
Što j' to : ruku nedragome dati.“
Odgovori Mila svojoj seli :
„Oprosti me mila moja Pavko
Što sam tebi tako besidila
Što sam tvoje srce žalostila
Niti moraš slušat svitovanja
Što sam mlada tebi govorila
Već nagnuća slidi srea tvoga“.

Nojca tiha ; misečina sije
Po sokaku nigdi duše nije
Samo Ive tiho noću šeta
Po tamburi prebirati stao
Uz tamburu bolno zapivao :
„Od sumraka do beloga danka
Na te mislim, al tebe ne vidim
Oj Pavkice, krotka golubice
Pokaži mi tvoje lipo lice
Da ga vidim, da me želja prodje“
Noć je mirna, misec dälje sjao
I kroz pendžer Pavki pozdrav slao
Al Pavka se pokazala nije
Na bolni glas Ivina pivanja.

III.

Već i jesen na omaku bjaše
Renčar Ive oženio s' nije.
A njegovi za ženitbu družu
Svaki svojom vinčao se momom.
Cilim selom veselje je bilo
I svatovsko slavilo se slavlje
Momčadija ženila se mlada
I svatovska orla se pisma
A Ivi je selo neveselo.
Lipu Pavku jadan prosio je
Al Pavka mu viru ne zadade

Jer sree joj za udaju nije.
To je Ivi vrlo mučno bilo
Što on bolan pleme plemenito
Nij' nosio jabuku divojci
Nit' se s njome jadan prstenovo.
Nesudjenu svoju lipu diku
Nij' vodio, svetom žrtveniku.
Ta mu srića utonula jadnom,
Ao sreće, koje vidit neće,
A srdašca rana veća j' bila
Kada su mu vragoljaste mome
Iz tankoga grla zapivale :
„Za nedragog dika s' nij udala
Renčar Ivi Pavka košar dala.“
Kad to čuo Ive momče mlado
Svoju crnu sriću proklinjo je.
Mladost mu je jadnom dodijala
I momački veseli sastanci.
Zamrzio bogato odilo
Sa prsluka srebren-puca skido
Da ne zveče, gdi tihoću traži,
Da ne svitle, gdi sjajanja neće.
Bolan Ive u mladome tilu
Ko pokošen cvitak venuo je.
To gledala Ive stara majka
Pa je njemu 'vako besidila :
„Reci sinko tvojoj staroj majci
Reci rano, tvoja ti žalosti
Za što tako mladjan, gineš, veneš?
U očima, bona, usahnuo?
Zar još nisu zacelile rane
Tvog srdašca teško ranjenoga?
Zaboravi nesudjenu Pavku

Ona tebi naminjena nije
Zaboravi, žalosti se mani
A za ljubav tvoje stare majke.“
Tužnim glasom Ive progovara :
„Oj majkice, roditeljko stara
Gubi mi se moja mladost lipa
A i šta će meni mlado žiće
Kada sam se tugom zavirio.
Šta će meni moje jadne oči
Kad nemožem gledat svoje drago
Svoje drago na vik izgubljeno.
Volio bih i u grobu crnom
Pod zemljicom mladjan uvenuti
Neg živiti, nade ne imati.“
Majka kroz plač sinku odgovara :
„Tiši mi se moje čedo mlado
Vrime svaku srca ranu liči
Pa i tvoju izličit će sinko.“
To je Ive bolan prislušao
Staroj majki 'vako besidio :
„Istina je majko vrime liči
Il' sa likom, il' sa smrću hladnom
Al ljubavi rane s' smrtonosne
Pa ću teško prebolit jih majko
Teško ću ja dovesti u dvore
Mladu snašu, pomoć tebi dobru
Stara majko roditeljko draga.“

* * *

Proliće je; sunce milo sjalo
Šarno cviče po poljani cvalo
A mlada se zelenila trava
I na grobu u kom Ive spava.

Miroljub.

Za ugled iz Jovanovićevidih pisama.

Za ugled donošimo iz Zmajevih „Gjulića uvelaka“ pismu „Zar ja ljubiti više ne smem“ kojoj triba para tražiti što se tiče dubljine osićeja i tuge, kojom pisnik tuži za izgubljenim zlatom svojim :

Zar ja ljubiti više ne smem?
Zar se meni samo krati
Svoju dragu dragom zvati,
Uzdahnuti, osećati?
Ko mi može ljubav ubiti,
Ma da j' srce raskidano!
— Ja te ljubim, čedo moje,
Čedo moje — zakopano!

Ja ne umem želje kriti,
Ta želje nam život čine;
Ja još živim, a ko živi
Taj za rajem svojim gine.
I ja ginem srcem živim,
I ja ginem neprestalno —
Ja za tobom ginem, zlato,
Zlato moje zakopano!

Svakom sjaje jedna zvezda
Kroz tamninu gorkih jada,
Svakog teši ova zvezda —
A zar za me nema nada!?
Zar ti nisi uvek bila
Melem-cveće mojih rana,
Zar mi nisi i sad nada,
Nado moja — zakopana!

Kad su bili časi zlatni,
Kad vremena behu srećna,
Ja sam im'o mnogo vere
— Al' zar vera nije večna!

Zar je vero, što u jadu
Izneveri sirotana!?
Zar te ne smem svojom zvati,
Vero moja — zakopana!?

Ti si mrtva, moj živote,
Otišla si s' ovog sveta,
Toj daljini nema mere —
Pa zar i to da nam smeta!
Neka pada nad i vera,
To mi ljubav i ne svlada —
Ja te ljubim, prazna senko,
I bez vere i bez rada!

Pivačica Anka,

ili

„radit je dika.“

„Hvala Bogu! izmela sam maslo; vidte samo neno Kato, kako je lipo žuto, kao zlato; milina je gledati na njega.“

„Dobro, ćerko, dobro, dosta se davno mučiš s njim,“ — odgovaraše domaćinka Kata — prilično raztranjena, častiva pogleda poljodilkinja.

„A ti Julo kako si grebenanjem?“ progovori zatim k divojki, koja je na dvoru radila: međjutim oštro motreći duž trina, u kraj kojeg su dvi jake divojke na prostrtoj vijarici zamašnim udaranjem mlatile zrili i osušeni, krupni bili grah.

Krasnim litnim pridvečerjem je radnja marljivo išla kako na dvoru, tako i u hodniku, a nije ni vridua domaćinka dangubila; nego dok ričmi i očimi radnju upravljaše, ruke joj međjutim krumpir čistiše. Virojatno htide ga za večeru spraviti, pošto se već sunce prama zapadu spuščavaše, bacajući svoje oprostne zlatne trake na bile stubove vinskom lozom obtečenog hodnika.

Domaćinka Kata svršiv ljuštenje krumpira, zadovoljstvom je motrila duž čiste kuće i uredna dvorišta, te joj se samo onda namrštilo čelo. kada je u kraj hodnika smišćeni prozračni komarnik smotrila, pod kojim je mlado divojče ležkalo. — Na prvi mah mislili bi, da je možda bolestno to mlado čeljade, ali dosta nam je samo jedan pogled baciti na rumene joj obraze, da se o protivnom osvidočimo, kod paorkinje neobično bile ruke si je priko glave sklopila, a tamnomodre oči međjutim nemarno u plavetni nebeski svod piljila. — Domaćinka Kata iz duboka uzdahnu, kad je na to divojče pogledala, te na časak namrštivši oči, zakrećala

je glavom, a zatim koracala k onoj divojki, koja je maslac (puter) vadila i u frišku vodu mećala; — za da joj iznova štogod zapovidi. Dok ona to čini, mi u kratko izpripovidimo: tko su bili stanovnici ove ubavne kuće.

* * *

Muž domaćinke Kate, gospodar Mato Perić, biaše skrbnik (sirotinski otac) jedne bogate obćine. Držaše ga za najbogatijeg čovika u selu. Cigljom ogradjena mu kuća stajaše blizo crkve na glavnom sokaku; on je imao najlipše konje i najkrasnije volove; kuhina mu se staklila od mlogih bakreni posudja; vidilo se po ciloj kući, da ima svoju brižnu i čistu gazdaricu.

Gospodar Mato Perić suprug je imao zahvaljivat, da mu se imovina nije razsula; jer premako razuman čovik biaše, na lako se mislio, a na veliko se držeć sbog velika imetka, volio se go-spoštiti. „Ta imam ja dosta; da kašikom jidem novce, neće jih nestati“ — biaše mu redovni odgovor, ako ga je supruga molila, da većma nastoji za gazdalukom, A buduć je mloge sluge imao, po njima je sve poslove obavljao, no sam ridko za njimi zagledao, premako poslovica kaže, da: gazdino oko, tovi stoku.

Mato Perić, danjom je sve svoje vrime kod seoske kuće proveo, večeri pak u veselom društvu pijuć provadjao, a gazdo-vanje na revnu si suprugu samu ostavio. — Al koliko revna i radina biaše domaćinka Kata, toliko mu se sasvim protivno držaše ćerka. Lipa Anka je sasvim ubaštinila ćud otčevu; mrzila je na radnju, te već od rana ditinstva sklona biaše na linčarenje; uzalud ju htide mati k poslu priučiti, ni lipa rič, ni karanje ne koristi joj ništa; čemu se pridruži i majmunska ljubav otčeva, koji ju svejednako povladjivao: „Nemoj raditi zlatna ružice moja, ima dosta poslenički ruku, koji će uraditi misto tebe; ti samo zapovidaj, pa pivaj, veseli se, uživaj svita dok si mlada!“ — Ovo biahu hrdjava svitovanja slaboga otca, koja je Anćica i primala u glavu. Jer premako je svojih 18 godina već navršila, radnju ipak nije poznavala; kadra biaše po cili dan se izvaljivati. Vrime svoje tro-šila svojim kitenjem i pivanjem, k čemu joj ne manjkaše volja. — Sbog čista i zvonka glasa i prozvali ju seljani „pivaćicom Ankom“; ovim se je imenom i ponosila, a nije se stidila što je sve selo znalo za njezinu linost, te su ju punim pravom mogli primetati, jer je zaisto odbacenja vridna divojka, koja mlada, zdrava i jaka, cili Božji dan brez svakaka posla provede.

Bolila je Majku ta Ankina lakomišljenost; mlogo put ju je ukoravala, al se nije znala dugo zlovoljiti, pokle joj se divojka donde ulagivala i pivala, dok se namršteno majkino čelo nije na-smešilo. — Baš se eto i sad o takom prizoru možemo osvidočiti.

Domaćinka Kata stoji kod ležajuće ćeri, te ju mrkim licem kara davno, napomenuv joj medju drugim i to što mudra rič veli: „Uči se ćerko raditi; ako se udaš za bogata, bit će ti na diku, ako li za siromaka, bit će ti hrana.“ Anka se samo smijaše, te reče:

— „Boga vam Nano, nemojte toliko truditi ta zlatna usta vaša; zašto da tajim, radnja mi nije po ćudi, ne volim joj ni ime.“

— „Dosta sramote za te“ — nastavi ozlojedljivo mati — „danas-sutra već ni na sokak ne smijem izići od stida, jer znam šta se o tebi divani po selu; a ne možem da te branim, jer pravo imaju.“

„O al me velika briga sotim; zar neznate kako se piva:

„Nij' me briga za moje zlotvore, Što me švanje, zlo za mnom govore“, zvonkim glasom zapiva Anka te riči, kad joj eto baš otac stupi u hodnik

„Hvala Bogu kad mi je samo Tato tu“ progovori Anka glasno se smijuć „kraj kavgi“.

Mato Perić po svom običaju baš dobre volje prispiv kući veselo pogledne na ćerku, a zatim na suprugu, kojoj je odmah na čelu mogao čitati veliku zlovojnost.

— Ele mamó, kakva je falinga opet? Takim obrazom stojiš tu, kano da si u divjaku zagrizla. — A ti zlatna moja ćerko, uzalud mi se smešiš i pivaš tim pripeličnim grlašćem, čitam ti iz očuh, da obrane čekaš“, reče i prijazno se prikučiv k ćeri nježno joj uštine obraz. — „De Anćice moja, kaži mi friško, kakva je graja medju vama.“

— „Graja! I ti bi bolje mogao birati riči. Baš će ti valjda mati sa djetom svojim graju napraviti! Sa nikoliko dobrih opomena sam htela tu bezposlenu curu na rad ponukovati; ona me pak njezinom pismom izplaćiva“ — reče ljutito domaćinka.

— „Nipošto ti majko nedaraj zlatnu ćerku moju! nek se veseli, nek živi po dragoj volji, dok je mlada; a sutra će u komšinskom selu proštenje biti, odvezti ćemo se kumu knezu, tamo će se moći Anka dovoljno umoriti igrom. Zato samo počivaj danas, čedo moje!“ reče otac, na što ona na novo se svali u krevet pod komarnik.

Ovako je nepromišljeno razmazivao otac ćerku, svoju jedinicu, ni ne pomišljajuć, da će ju tom svojom majmunskom ljubavju baš unesrićiti. Priuzetno se veličajuć svojim bogatstvom, nije mislio: da što je Bog dao, može i uzeti. Nebrižno gazdovanje je već mloge, od njega mogućnije ljude upropastilo; ali mada se snjim tako šta ni ne dogodi, ipak će unesrićiti ćerku; jer ima li veće nesriće, nego kad žena u kući mrzi na posao, gdi bi joj pak prva dužnost bila milovanjem reda i poslenosti svu kuću u redu držati; da kada se — za kućansku dobrobit u polju trudeći gazda — vrati, svaka u najlipšem redu zatekne,

Ele od lakomišljene, bezposlene Anke možemo li toga čekati?

Ta ona ni za samu sebe neće da se potruđi! I sad, tek što su joj roditelji odstupili, već se iznova pridala linčovanju. Kroz nekoliko časova ositi da ju žedja žeže, te premako je bunar na šmrk blizu nje bio, volila je žedju podnositi, nego da se sa svog ležala dignu.

„Julo, Beta, dajte mi friške vode!“ vikne napokon linim glasom; nu nitko joj ne čuo riči, poklem su cure onda već u bašći radile. — „Joj, al bi dobro bilo malo vode!“ kasnije opet zaintači Anka glasno u sebi. Tako se baveć žedjom svojom, nije opazila, da su prid kućom stala kola; na pol zažmirenim očima nije ni to vidila, da je prama njoj u hodniku, jedan visok, crnomanjast, lipo odiveni momak stao, držeći u ruci perjanicom okićeni šešir svoj.

Zapanjeno je slušao taj Ankin — za se izušćeni razgovor, te je sam sebe pitao: „Je li bolestna ta lipa divojka? Sirota, za cilo je u groznici, a nema, tko da joj ljutu žedju ugasi“; pa kako je na stolu smotrio stakleni bokal, sa spremnošću ga lati i tihim korakom pohiti k bunaru.

Posmihom zadovoljstva je slušala Anka gdi vodu grabe. „Čudo, da su me već jedanput čuli“ — pomisli u sebi i u isti se čas prene na jedan kripki mužki glas:

„Evo vode sestrice, pij!“

Anka je zapanjenom smetnjom motrila mladića, koji joj sa svom prijaznošćom pružao bokal. No ne osta dugo smetena; naglo prihvati bokal, te ugasiv žedju, dade ga natrag mladom došljaku.

„Hvala: da vam pravo reknem dobro mi palo; ostavite na stol!“

Mladić je sa začudjenjem vršio nalog divojkin. O tom se uvirio, da nemože vrlo bolestna biti, jer joj rumeni posmišni obrazi, i vedre svitle oči o najboljem zdravlju svidočiše.

„Kakvim putem dolazite, koga li tražite?“ zapita Anka, svedjer nepomično sideći na krevetu.

„Tražim gospodara Matu Perića.“

„Na dobrom mistu ga tražite, Mato Perić je moj otac, a baš je kod kuće. — A vi od kuda ste?“

U trećem selu stojim. Otac mi je Miško Starić, knez obćinski, tvojem ocu dobar drug još iz momačke dobi. Zakrutio mi je da ne mimojdem kuću tvog otca kad me put nanese; a kako idem na sutrašnje proštenje u A . . . , nisam vam htio kuće mimojti.“

„Dobro ste činili. Tato mi goste rado ima, ta hvala Bogu! imamo šta drobiti u mliko; deder odvedite konje u štalu.“ No ona ni maknila se nije s kreveta; ta najti će Mirko Starić i sam štalu. Linoj i bezposlenoj divojki ne dojde na um, da se došljak mladić neće baš lipo o njoj misliti.

Šta li da je i mislio o njoj kasnije, kad je kod večeranja vidio, kako se na gospodski način posluživati daje? te misto da se ona vrtila i okrećala oko stola (astala), još si je i kruha dala

odrizati po Juli, koja je unašala jila na stol? Mirko je sve to začudjenjem gledao; on, koji je za svog života uvijek volio radnju, te bezposlen nigda sidio nije, imao je pravo da se čudi Ankinom ponašanju. Premda ju je istom ovog dana upoznao, dosta mu bijaše nazriti u njoj jedno neradino i razmaženo stvorenje. — To joj do duše nije mogao zanijekati, da je sa svojimi krasno plavetnim očima, bujnim zlatnim kosami i vitkim stasom zaisto krasan pojav. — Ali šta joj vridjaše ta lipota, kad nije posidovala najvećeg ženskog blaga: kućenja naime i radinosti. — Stoga se je Mirko neprijaznim licem odkrenio od Anke i koncem večere samo je domaćinom zahvalio i laku noć nazvao, brez da se je i osvrnuo na nju. To ladno ponašanje vridjalo je taštoljubje razpuštane divojke.

„Gle ti njega, kakvi je drzovit momak taj Mirko — mišljaše u sebi, kad se je sa roditeljem razstala i u svoju sobicu stupila — kano da me baš ni u što drži.“ Tu je stala prid ogledalo i nad svojom lipotom smotru držala. „Ni brige me nije — smišila se priuzetno — lipa sam; a kako ću još sutra izgledati u novom bilom ruhu, s plavom vrpcom (pantlikom) u kudravoj kosi. Mislim i on će se drugojačje zagledati. Al ću mu vratit milo za drago; volim sa ma kojim siromašnim slugom igrati, nego s otim oholicom.“

S ovakimi se misli zabavljaše Anka, pa ma da je opetovno ponavljala, da ju borme nije briga za Mirka, ipak se je jednako ljutila, te misto toga, što bi po svom običaju žurila se leći, sad joj spavanje ni na pamet nije palo. Na polju je lipa misečina razsvitljivala noć, na vedrom nebu sjajom treptiše hiljadu i hiljadu sitnih zvizdica. Anka stade uz prozor, te budnima očima se zagledala u blistajući misec. Ovo joj bijaše za života prvo veče da se nije srićnom ćutila. Polako se medjutim smirila sva kućna čeljad, svako je otišao na počinak. Anka mišljaše, da je samo ona budna; ali u taj čas od bostana oglasi se frula, da je Anka sva protrnila, te u zamišljenosti, u koju ju krasni glas frule zaljuljao, ni ne opazi dvi gorke suze, koje joj se krasnim licem skotrljaše. Dugo se je orila frula, jer je sve većim i većim zanimanjem svirao u nju Mirko; a sve većim oduševljenjem slušala ju Anka. Napokon nemogaše ostati ni u sobici, izmami ju čarobni glas frule van, te izašav ona, sidne na klupčicu prid kuću, a glavu si nasloni uz jelu.

Frula ušuti, a Anki se neće na počinak; s očima motraše priko svih kuća tamnoga sokaka, kojemu je na kraju u jednoj kućici svitlosti ugledala. U toj kućarki je stanovala Ankina najbolja druga, siromašna Janja. Velika bijaše do duše razlika između ove dvi divojke sbog imetka, no Anka je ipak veoma volila Janju, koja je uz nju nerazdiljivo prianjala.

Anka smisli jedno, te odluči, da će u kasnoj noći pohoditi svoju drugaricu. Stignuv tamo, velikom znatiželjnošću otvori kućna

vrata i vidi, u kakom je žurnom poslu njena drugarica. Vatra veselo plamćaše, a Janja priko lakata zasukana, velikom brižljivošćom peglaše svečano ruho svoje. — Smotrivši ulazeću Anku, splesnila se rukama i živo se nasmihala.

„Šta te nosi u to gluho doba golubice draga?“

„Ta došla sam ti javiti draga Janjice, da će rado ponet i tebe moj Tato na proštenje.“

„Oj hvala lipa Tatinoj dobroti, zbog toga se nisi morala truditi amo, ta to si mi i u jutru mogla kazati.“

„Pravo imaš; al kako sam na klupčici sama sidila, na pendžeru sam ti svitlosti opazila, te sam zaželila znati, šta mi radiš u to kasno doba.“

„Ta mogla si mi pogoditi, da svoje ruho čistim, perem i peglam za sutra. Vidi samo, bili mi se kao snig, a upeglano izgleda kao svila!“ reče vedrim čelom Janja zadovoljstvom pokazujuć svoje, ništo već zastareno, nu uz to još dosta lipo ruho.

Anka se jedva mogaše uzteći od podsmiha. „Uboga divojko, dosta ti je borme hrdjavo“ izusti sažaljivim glasom. „Od zore do kasna mraka drugom radiš, pa kad teški posao svršiš, misto počivanja moraš svoje haljine prati i peglati.“

„Ne pogadjaš dobro; viruj mi nisam umorna. Što čovik rado čini, nije ništa teško. Ja rado poslujem cili dan, ta to činim svoje majke radi. Kad stignem u večer kući, prvo mi je majki čorbice skuhati, a dok večeramo, medjutim prilično i opočinem; tako okripljena svesrdno se latim posla iznovice. Danas se evo bavim pranjem i peglanjem svojeg odila. Kako da to rado ne činim, kad ću s otim sama sebe polipšati! Viruj mi Ančice, nije meni toli hrdjavo, kao što ti misliš. Samo da i ti pokušaš raditi, za cilo bi i ti ovolila radnju.“

„Hvala lipo! toga ne trikujem“, — reče Anka sa podsmihom; a zatim komotno side na banak i odtud motraše, kako joj se vrti i okreće Janja. Medjutim u razgovoru izpripovidi, da su večeras dobili gosta momka. Janja nebi bila divojka, kad nebi odmah zapitala: „Kaži mi za Boga: tko i kakvi mi je taj dragović?“

Anka se samo u rameni slegla, ona se — veli — ne tare s njim, ma je kakvi; samo još toliko rekavši o njemu, da je velik oholica. Divojke se i dulje razgovaraše, al mi ćemo ji sad ostaviti; ta sutra na proštenju sastat ćemo se s njima opet.

* * *

Moglo je biti pet sati po poldne, kad smo unišli ka knezu A sela. U kuhinji su se uz veselo praskajuću vatru pekle rumene pečenke, a medjutim je na dvoru pod prostranom šatrom

igrala mladež. Tu zateko smo i Anku i Janju. Obadve su mlogo igrale. Janjini se ugrijani rumeni obrazi staklili od zadovoljstva, al Anka nebiaše baš dobre volje. Zlovoljnost svoju svakako nastojaše pokriti, al joj ne pojde za rukom, poklem joj u očiuh blistahu suze zastidjenja; ta kako nebi; je li moguće ne biti zlovoljnoj, gdi se Mirko Starić ciloga poldneva ni našalio nije, da s njim igra, a od nje ni jedna divojka nije lipše opravita; pa on to ni u što prima, nego svejednako sa otrcanom Janjom igra. — „I zato ne marim, neću da pokažem, da me to boli.“

Svršetkom tanca ona biaše prva, koja je počela pivati, cure ju poprate, al na friško i ne hotice ušute, ta pivačica Anka piva, a njezin zvonki čist glas nadmašuje sviuh nji pivanje. Brez dvojbe je Ankin glas čaroban; prikiniše momci igru, te obkoliše Anku u naokolo. — Jedino se Mirko udaljio, za baglju sina, koja je za šatrom stajala. Kako je tamo sumorno snatreći šutio, upozori se na razgovor dvi tamošnje snaše, koje su s druge strane baglje stajale i Pivačicu Anku punimi ustmi ogovarale. Izpripovidi jedna, kako mazna i nadržljiva divojka ni nezna drugo, samo pivati: ni prelja, ni igla, ni varnjača ne biaše joj nigda u ruku, lina je i nemarna ogužavica, te reče: meni borme nebi tribala za snahu, pa da je još jedanput tako bogata, kao što kažu. Druga se pak žurila primetiti: „nije sve zlato, što se svitli“; ni Mato Perić nije baš tako bogat, kao što se govori.

Mirko je sumorno zakrećo glavom kad je taj razgovor slušao. O tom već neimadjaše dvojbe, da Anka nije zavridila, da pošten i radin momak o njoj misli; kolika je to šteta za tu, inače lipu divojku. S takimi se misli razstao Mirko s društvom proštenjačkim, te je u najvećem ozlovoljenju jurio kući.

* * *

Iza opisanog dogadjaja projdoše dvi godine. Dvi godine nije mlogo vrimenta u viku jednog čovika, pa ipak koliko se svačega zna dogoditi za to vrime; koliko ji se unesrići, koliko li ji pro- padne.

Prije dvi godine Matu Perića ostavi smo kao prvog gazdu, obće štovana domaćina. — Ako ga sad potražimo jedva ćemo ga poznati. — Trošna kapija širom otvorena stoji; nikoč čistu, pospremanu avliju je obrasto korov; vrata avlinska traljava, zid hodnika poodvaljivan; sve, sve se počelo rušiti. Avlija i hodnik puni su svakojake čeljadi; jedno ovo, drugo ono pokućstvo nosi iz kuće, što su baš ovaj dan na dražbi kupili.

Mato Perić propao je. Na pol godine iza onog proštenja izgubi brižnu i marljivu suprugu, radinu si gazdaricu. Dok je ona živila, znala je sačuvati imovinu; posli njezine smrti Perić se još

većma pridao neradinosti, u tugi počeo pijančovat, a zatim se u karte umišao i postao svakdanjom pijandurum.

Kod kuće mu medjutim gazdovanje sve na gorje išlo, Anka nije znala reda držati; mlogo linija biaše, nego da bi sama zagledala za poslom. — Tako se borme ni čudit ne možemo, ako je u kući sve izpropadalo; uz to se desilo, da je Mato Perić zlo računao, od novca njemu povirena mlogo je falilo; što da naknadi, digao je na lihvarski (užuraški) kamat novaca, a pošto su jedno za drugim dvi loše godine bile, nije mogao da kamat naplati. Te tako se dogodi, da su mu sve prodali na dražbi (licitaciji).

Tu je stajao sad s oborenom glavom oslonjen na svoj štap. Jedva razpoznajemo nigdanjeg čilog muža; stid i nevolja ga oborila. Uz njeg — u zemlju uprtim očima stajaše Anka; i njezino je lice blido kao smrt, izplakane, crvene oči biahu joj prisahnile, suza im nestade; nima, nepomično stajaše tu, kao kakvi kameniti kip; a bila bi volila svog očajajućeg oca tišiti, jer se u ovom času sićala da je ovoj nesrići svojoj, s veće strane sama kriva. Sad je uvidila, kakvo je uzaludno proživila najlipše vrime mladjane dobi svoje. Ej, kad bi ona znala raditi kao Janja, rado bi išla služiti; sićala se i ričih dobre te drugarice, koja joj toliko put rekla, da: raditi nije sramota, nego dika: *Radnjom se ljudi oplemenjuju.*

Kasno do duše, al se evo u Anki probudila svist. Sad je sa žaloscju priznala hudu neznanost svoju. Tko li bi nju — oglašenu Anku pivačicu i najmit htio! — Za malo vrimena mlogo je izkusila; sad znade kako malo dobri ljudi imaju u selu, te da su se baš oni najprije odkrenuli od nji, koji su se najviše nadojidali u punoj im kući; mlogi veseli drugovi sad su svi znali štogod zla reći na gospodara Perića; nitko se nije i jednom blagom ričicom sitio nesrićnikah, nitko ji ne upita: gdi li će prinoćiti stari nemoćnik? . . .

I Anka se baš o tom mislila, pa se stoga i pripala, kad joj otac uzduboki uzdah reče: „Ajdemo ćero!“

„Al kuda?“ zapita Anka. Tu joj se iz grudi protisne plač; pokrivši oči s pregačom, nije opazila tko je na vrata avlinska unišao; pa se i uplašila, opazivši iznenada, da ju ničija ruka ogrlila.

„Ja sam, draga Ančice moja“, progovori Janja, prigrlivši k sebi jadikujuću divojku, — „došla bi i prije, al sam tek danas saznala za nesrićni udes, koji vas je snašao. Došla sam k majki u pohode; pa mi ona izpripovidala.“

„O Bože moj, Bože, na što smo došli“, bidjaše se Mato Perić, koji se slabo obzirao na Janjine riči. Ali Anka prislonivši se na Janjine grudi ovako jadikovaše: „O Ti dobri i blagosovljeni

stvoru! virna drugarice moja, ti nas dakle ne odbacivaš poput ostalih, što smo na prosjački štap spali.“

„Idi molim te, zaš't da tako divaniš, kako li možeš tako šta misliti o meni? Misliš li, da sam zaboravila na tvoja dobročinstva. Nikad borme. Ama baš ni to nije istina, da si na prosjački štap spala; imaš još dvi jake mišice, s njima još mloga možeš popraviti i dobaviti, samo triba prioniti voljom.“

„Volja je gotova, dragovoljno bi radila dan i noć; al kaži tko bi meni posla dao? nemožem u zlo ni primiti, ako se ustručavaju oslonit štogod na mene, jer je istina, da neznam ništa.“

„Nije to falinga, draga sestrice moja, Božjom pomoćom naučit ćeš svašta od mene. Ja već imam plana (osnove) za tebe. Znadeš, je li, da mi je muž u trećem selu na salašu Starićevi napoličar; od njeg sam saznala, da Starićka baš traži jedno dobro žensko čeljade.“

Anka uplašeno pogleda na Janju; sva joj krv brizne na lice, te reče: „Ne, ne, tamo ni za sav svit neću; ta umrla bi od stida, da vidim onog oholog momka, koji me je prizrio (u malo cinio) dok sam još i dobrostojna, bogata dikojka bila: idem ma kud, samo tamo neću.“

„Pa zašto nebi išla?! Ja opet velim, da ćeš baš tamo ići. S Mirkom nećeš imati nikakve zamke, on po cilo lito nije na domu, jer vodi gazdaluk na najdaljem salašu Starićevom, pa ćeš ga slabo i viditi; samo valja nastojati, da budeš u volji Starićki, onda nećeš imati nikakve falinge. Istina, Starićka je na glasu gazdarica, mnogo traži od služavka, pa ju baš vrlo ni ne trpe služinčad; al ti se ne boj ništa, ja ću te naučiti po njezinom običaju, ja ju poznam, jer sam dvi godine služila kod nje, al mi nikad hrdjave riči nije rekla.“

„To ti sve virujem Janjice moja; ta ti si uvijek višta i radina divojka bila, al samnom nećeš osvitlat si lice.“

„Ne bojim se ja toga Ančice moja. Volje i vištine bit će i kod tebe, a drugo je moja briga. Tatu ćemo tvog smistiti kod majke moje, nji dvoje će se lipo smiriti tamo.“

Anka čuvši dobrohotne riči prijazne mladice, odlanutim srcem uzdisaše prama nebu, misleći u sebi: Kakvi je dobar Bog! — ma da ji je ljuto ošinio zbog njiove lakomišljenosti, ipak ji neostavlja sa svim u tom oskudnom stanju; našla se sažaljiva duša, koja se ne raduje i ne ruga njiovoj nesrići, U ti mislih obrekla se Anka, da će svoje dosadanje življenje prominiti na bolje, pa ma da će odsele siromašna biti, izvojštit će čest u ljudi i pomilovanje u Boga.

Janja, kao što obeća, smisti Matu Perića u kući materinoj, a Anku odvede sa sobom. Za dva miseca dana na toliko ju uvela u sve domaće poslove, da ju je brez svake brige mogla odneti k Starićevima u službu.

Pol godine je već, od kako je Anka tamo; ako nas možda zanima njezina sudbina, zagledajmo malo u kuću Starićkinu.

* * *

Lipa je litna večer. Cvitna bašca u dvoru Starićevi na daleko razastire ugodni miris mlogovrstna krasna cvieća. Baš u taj čas sidi Domaćinka Starićka s mužem u bašći; kojem se iz lule kudravi dim obilno razilazi zrakom, a medjutim zapodivši razgovor, ovako će produljivati riči:

„Borme draga suprugo moja, i ja kažem, da je prava blagodat u kući našoj ova cura; čini mi se, da od kako sam svoj goso, taka marljiva čeljadeta nisam imao u kući; ne treba toj ništa dva put reći, gleda, da pogodi i što mislimo; nebi nikad virovao, da bi se to prije toli razmaženo čeljade tako prominilo i popravilo!?”

„Živa je istina, da je Anka vridna divojka; paštri se, kako da nauči svašta od mene; danas već ni nemam nikakva prigovora na nju, samo što nije nikad prava vesela; gotova je svašta uraditi, al od kako je kod nas, nisam joj ni jedne vesele pisme čula, a prije su je pivačicom Ankom zvali suseljani“ — produljivaše Starićka.

„To je borme malo čudno kod mlada čeljadeta, osobito kod divojke. Možda je zaljubljena, pa je tužna što joj dragi iza nje u rodnom joj selu boravi. Šta bi znala ti reći na to? Ti kao žena, bolje se umieš u take poslove.“

„Kukavice se umiem. Teško mi se tu razabrati. — Dosta si tarem pamet i sbog našeg sina. Za ovo dvi godine takim mi se čini, kano da su ga izminili, pa sam i ja o njemu pomislila da je zaljubljen. Prošli poklada sam mu najpri iz daljeg, a zatim i ozbiljno napomenila da se ženi; ne braneć mu ako i siromašku izabere, samo ako ju voli, da uzmože biti on srićan s njome. Pa kano da ga ta napomena poplašila, evo već pol godine, kako ga kući nema. To mi bome baš nije ni po volji,“ odvrati sumorno Starićka.

„Umiri se mamu i ne zlovolji se na Mirka, ima i tom razloga. Došao bi on rado, al je cila lita veoma zaokupljen silnim poslom, a znaš dobro, da je velik rabadžia; pa se ni ne čudi, što se ne misli curami; dojt i tomu vrime, da će i njegovo srce — ma i kasnije — potirati cvitom mladenačke ljubeznosti.“

„Al Mirku je već 26 godina, skrajnje vrime da se ženi; deder Tata, govori mu i ti za to, bila bi mi borme po volji mlada u kući.“

„Nena N . . . ! na stolu je čorba,“ javi se iz kujne Anka, te vištim i spretnim korakom brzaše natrag u sjajnu čistu kujnu, noseći u dvi ruke veliku zdilu i smišečki pogledajuć na nadošlu medjutim gazdaricu, koja kano da ju s očima hoće da upita:

ćemu je na stolu krasna kitica evića, odkud li velika zdila pečenja, što je Anka netom uz čorbu položila; al ju priteče muž, rekavši:

„E moja majko! time smo te iznenadili. Ti si možda zaboravila da je danas tvoj imendan, al nas dvoje — ja i Anka nismo zaboravili: da danas imamo svečara u kući.“

„Hvaljen Isus! Bog vam dao svaka dobra slatki Tato i Mamo!“ začuje se s vrati: „Ni treći se nezaboravlja mile si dužnosti, majki na imendan iz prava čista srca čestitati: da Svevišnji Gosp. Bog dugim i srićnim životom, i čvrstim zdravljem nadari, dragoga mi oca i majku.“

Stara domaćinka veoma ganjena ogrli nenadano došavšeg sina, te udariv u velik razgovor svi, ne opaziše, da je Anka zažarenim licem pobigla van. Mirko ju je tek samo smotrio, i teško virovao, da je Anka ta marljiva divojka, o kojoj mu otac toli lipa što-šta već divanio. Srce mu je davno već neosićanim žarom kucalo, odlakšalo i odahnulo, što mu želja i dvigodišnja molitva neosta bezuspešna; jer se je evo mazna divojka na dobar put dala i oplemenjenom se pokazala. — Koliko je put ovako scinio o Anki, kad mu se u nesanenih noći pričinjaše, kao prosta i radina divojka, kojoj se na čelu sjaje sladko zadovoljstvo: da je svojoj dužnosti puno zadovoljila.

Mirko je davno bio tako dobre volje kao ove večeri; oči je često upiro u Anku, koja je pognutim očima stol spremala i zažarenim licem točila vino u čašu Mirkovu; te ako je i samo kradomice pogledala na momka, ipak se osvidočila, da nigdanji — tobož — ohol momak prijazno se ogledava na nju. Kasnije je Mirko latio svoju frulu, te pitao Anke: koja joj najmilija pisma; tu je najprvo svirao.

Anka je samo za malo slušala, a zatim izašla van, osićeše bo, da neće moći suzdržati suze srićna uzhićenja. *Marljivost joj bijaše jur nagradjena.* Oholi momak nije ju odbacio; prijazno joj se javio. Kolika li je to odlika za nju! Jer ako je dosad i tajila, živo je osićala da voli Mirka, pa ma i brez nade. „Ta siromašna sam“ — uzdahne, nasloniv glavu uz jelu — „nigda, nigda nisam tako daleko stajala od Mirka, kao baš sad.“

„Mlogo si bližje danas do mene, nego li prije dvi godine, kad si prvog gazde kei bila — vridna i draga Anko moja!“ šapnu joj uzhićeni Mirko, koji je — izišav i sam — divojkine na tiho izušćene riči slučajno čuo.

„Jao meni!“ pripadne se Anka splesnuv sa dlanevi — „čuli ste mi riči? kuda ću se diti od stida?“

„Nemaš se šta stiditi golubice draga, ta ja te vrlo cinim.“

odgovori Mirko, te dréću divojku prigrlj uz svoje grudi: „Ti ćeš biti moja mila i radina suprugica!“

„Ja sam siromašna; šta bi ti rekli dobri roditelji, kad bi ovaku brez svaka imetka divojku uzet htio?“

„Privolit će mi; ta radnja svakog plemenitim i bogatim čini. Sad ću se svakako ponositi s tobom; jer koji su te prije dvi godine sbog bezposlenosti kudili i švanjili, danas te hvale kao dobru radinu divojku, koja sa svoje dvi ruke i boležljivog otea si hrani. Ova mi hvala veoma godi; jer te volim, vrlo te volim.“

Ovako divaniše ti dvoje srićni mladi. A zatim je Mirko uveo Anku k roditeljem svojim, te izkazavši svoju nakanu, zaprosio ji za privolenje i blagosov. Roditelji se do duše tome nenadanom pojavu čudiše, al poznavajuć Ankinu dobrotu i vridnoću, rado su pristali uz ženidbu Mirkovu s Ankom.

Da jim pak srića još punija bude, u rano jutro ji Mato Perić stim ugodnim glasom iznenadio: da se iznašla pogriška u računu, te da će veći dio imovine svoje natrag dobiti. „Blagosovljen budi Bog!“ s pobožnošću reče starac — „koji je primudro učinio, kad me je na toli teško izkušanje stavio; u buduće znati ću bolje čuvati i ciniti siromaštvo svoje.“

Pa je i održao rič. Postao je marljivim i čuvarnim čovikom; ćerka mu je uzor svih mlada u selu; srićna je sa svojim mužem, koji takodjer blagosivlje čas, u koji ga je Bog na lipu *Pivačicu Anku* namirio.

Pobunjevćio: *Krunoslav.*

Dvi mlade Algaševe.*

*Bisnom Turku nedodija jada,
Nedodija hrsuzinskog krada:
Dok je stoke i dok je atara,
Dok je mladah i dok je pargara.*

*Juriš naprid! Pomoz Allah sveti!
Da se Turak gjauru osveti.
Juriš, eno j' fratarska kapela,
Tamo j' naša Subotica bela!*

*... Triput puče puška iznenada,
U brdima Subotice grada;
Davnašnja nam starina nabraja:
Kad god puče, uvik gjipi graja.*

* * *

*Kada puče najpre iznenada
U brdima Subotice grada,
Puče graja e sa svijuh strana,
Gdi goder je hrabrih Subotčana.*

*Hoj Sučiću, ustaj kapetane,
Hoj ne čekaj, da nas vlasi brane,
Zakuni nas svetome barjaku,
Pokažmo se Turčini ujaku.*

*„Braćo moja, sinci Jugovićah,
Ne bojte se, dok vam je Sučićah;
Dok je nama svetoga barjaka,
Ne bojmo se dušmanskih Turaka.*

* Od mladog bunjevačkog pesnika iz njegovih prijašnjih pesama.

„Hoj na noge, ustan' der Vojniče,
Paši ćordu, što najbolje siće:
Da branimo cezara i kralja, —
Da gjaure Turčin već ne kalja.“

„Hoj na noge, da se ne nastrada,
Hoj obadva Algaševa mlada,
Ne žalite staricu i mlade,
Neće nikom ostat da dosade!“

Čekaj, Turče, čekaj samo malko,
Potarnut će tebi sunce jarko,
Eto tebi Sučić kapetane,
I s' njim hrabre rojske odabrane.

II.

Kad drugiput puče iznenada,
U brdima Subotice grada
Stade graja svijuh Subotčanka,
Svud se piva: eto kući ranka.

Ni dvi dobre Algaševe mlade,
Nebrinu se, ni nejade jade:
Svaka plete ko ibrišim vlasi,
Spravljaju se, sve se svaka mazi.

Namišćaju vezene krevetce,
Prostiraju ćončane velence,
Da jim dragog, kad iz vojske dogje,
U krevetcu svaka briga progje.

Hladne vode grabe sa izvorah,
Čim se dragi napojiti mora,
Po kōnaci bila smoka traže,
Da imadu, čim da se osnaže.

I još koja u polje povirne,
Čekajući valjda su nemirne;
I još koja u polje otigje,
Valjda da je vojno neobigje.

Teško svakom, ko čekati mora,
Čekajući privariti se mora;
Teško mladim, bre su se varale
Misto svojih sve Turci navale.

III.

Kad trećiput puče iznenada
U brdima Subotice grada,
Naprid jezdi Sučić kapetane,
Za njim momci do jednog brez mane.

Te pivaju, što će kući doći,
Te pivaju, što će dragoj poći, —
I još: dok je Sučić-kapetane,
Ne boj nam se, mila stara nane!

Kad pristigli do gradskog atara,
Al tu čeka Algašica stara,
Rukom maše veseloj momčadi,
Te se stara na zemlju posadi.

„Blago tebi, Sučić-kapetane,
Jer si vitez od viteške grane;
Blago svima, vesele ste ćudi,
Suzbili ste Turka kano ljudi.

„Blago svakom, koga srića snagje,
Teško meni, jer mene nesnagje,
Bud sam stara, stara i nevoljna,
Nevolja me stiska još sve boljma.

„Teško meni . . . imam do dva sinka,
Do dva sinka, moja dva mizimka,
Lani sam ji poženila mlade,
Da mi snaje š njima kuću grade.

„Puče puška prije iznenada
U brdima Subotice grada,
Mi sanjale: eto nam dragosti,
Kraj je vojski, igju mili gosti.

„Mi sanjale: i dogjose gosti,
Od pakosti a ne od dragosti . . .
Ugrabiše, di što ko imaše,
A od mene moje lipe snaše.“

Tu zažali Algašica stara,
Što je stara, što je žalost para,

*Al poviknu Sučić-kapetane:
„Zar se mladah Turčin neokane?*

*„Ta na noge, na novo ustajmo,
Naše mlade poganu ne dajmo!“
Gjipi Sučić, poskoče junaci,
Te se svaki na svog barnu baci.*

* * *

*Teško svakom, ko čekati mora,
Čekajući privariti se mora;
Teško mladam, sve su se varale,
Misto dragih sve Turci navale.*

*Kraj pivanju, kraj i uzdisanju,
Kraj vijenju, skorom milovanju:
Bolje da su tad umrle jadne,
Kad opaze Turke goropadne.*

*Pokupili vezene krevetce,
Pokupili čončane velence,
Ugrabili do dvi mlade tužne,
Odneli ji sa sobom u sužnje.*

*Čekaj, Turče, čekaj samo malko,
Potavnut će opet sunce jarko,
Bit će tebi mladah i pargara,
Stić će tebe britka čorda stara.*

Tarkamen.

Marija Sučić Antunović.

Tako prije sedamdeset godina živila je u *Dubravi* blizu *Jasenovca* pobožna udovica **Marija Sučić-Antunović**, stara priko šestdeset godina.

Za turskih vremena u jednom boju osobito se odlikovao svojim požrtvovnim junačtvom, delija **Jakov Antunović**; a za to ga tadanji vladar **Jozo II.** nadari srebrom i suvim zlatom okovanom i dragim kamenjem ukrašenom sabljom, podili njemu i nasljednikom njegovim plemstvo-lemešag, a vrhu toga pokloni mu još za uvike selo *Jasenovac*.

Od *Jasenovca* tako na tri-četiri duži daljine razprostiralo se polje (oko podrug hiljade jutarah veliko) sa lipih pašnjacih, lugovih, plodnim njivama i sa ništo malo šume. Bilo je tu dovoljno i svakakih stajah i za gospodarstvo nužnih raznih spravah, marve i tako dalje. To je bila *Dubrava*, imetak ili dobro *Antunovića*.

Po nasljedstvu dopade ovaj imetak sinovcu **Gjeni Antunoviću**, mužu Marije Sučić.

Čim je vlastelin *Gjena* primio ovo imanje, odmah ga poče na svoju ruku uredjivati. Al još prije, nego li mu je to pošlo za rukom, na svoju nesriću, ode jednom u lov, razhladi se, ozebe, oboli i umre, ostaviv za sobom udovicu *Maru* i troje dice: *Vladu*, *Milu* i *Pavku*. Dica su inače već odhranjena i smistita bila. Sinovi, budući su svoje školovanje u *Subotici*, u *Novom-Sadu* i u *Beču* dovršili bili, starji, *Vlado*, oženi se u *Subotici* sa kćerju bogatoga i pravoga *Bunjevca* subotčanina **Dulića** i prizeti se tamo; mladji, *Mile*, neženja, volio se baviti pismom i knjigom, poglavito pak obćim poslovima u županiji, bijaše veliki sudac i često saborski poslanik *Bačke*. *Pavka*, budući je od brižne matere svoje sve kućanske poslove primila i za udatbu dorasla, udomi se u *Lemeše* u kuću starodavne i ugledne porodice **Kajića**.

Gospoja *Mara*, tako su je obično zvali, nastavi po mužu svome započeti posao. Dogradi ukusan i krasan dvorac u selu *Jasenovcu*, a ništo manji i u *Dubravi*. Al u selu je samo u srid zime stanovala; zato je i sve, što je za kućansku potrebu i život, kao i gospodarske sprave i staje sa čeljadima i životinjama u *Dubravi* bilo.

Kaštel-litnik ležo je u srid Dubrave na jednom zgodnom brižuljku, tako, da se je odanle cilo dobro lahko moglo prigledati. Prid kaštelom bijaše veliko zeleno dvorište i bašča puna lipog plemenitog drveća, kao : jabukah, krušakah, šljivah, kajsijah, trišanjah, višanjah, brisakah i dovoljno vinove loze, a nuz to kuhinjski vrt za potribno zelenje. Od kaštela dalje u strani bile su staje za marvu ; za ledjih razprostirala se široka nizina, sva oritko nasadjena s dudovih. To je bila livada, pašnjak, na kojoj si mogo viditi lipih, čilih konjah, jargelušah, ždribadih i rogate marve, volovah, kravah, junicah, teladih ; debelih ovacah i svinjah ; silno pileža, kokošah, gusakah, patakah, pućakah, sve sgojno i kripko, čisto i zdravo.

Sve je to Gospoja Mara sama nadgledala i svojim pozorom timarila. Samo da ti je pogledati bilo to mudro upravljanje ! Žena, koja se u gospodskoj kući subotičkih Sućića rodila i u gospoštini odrasla, i koja je imala brata biskupa u Djakovu, neustručava se sama upravljati sa svojim dobrom i pomnjivo nadgledati za poslenicima i nastojati, da sve lipo i skladno bude, da nitko nebude u svom pravu i poslu smućen i prikraćen, već da se svaka u sporazumljenju i po zapovidi svršivaju. Bio Petar ili Pava, ako je učinio dobro, Gospoja Mara ga pohvali ; ako zlo, ona ga posvituje i okara.

Mlogima se nije dopadala njezina strogost i brižno nadgledanje i izgledanje za svačim ; al joj je svaki njenu mudrost, pravednost, darežljivost, nepri-stranost, dobroćudnost, razgovornost, ljubezljivost i milosrdje pripoznao.

Na dobru Gospoje Mare cvatalo je gospodarstvo i domaće i poljsko. Na njezinu imanju moralo je biti prid piležom čiste, friške vode ; piću i svaku hranu imalo se za lipa vrijeme sklanjati ; kamare ukusno saditi ; đubre, smet za dobe izneti i zaorati, il u *hrpah* ostaviti na njivi do oranja. Jednom ričju sve se je tu obdržavalo, što je umno i izkušano gospodarstvo za shodno pronašlo.

Jednom javi joj starac Albe (sluga-podvornik), da odadžija Grga govori da na risarskoj njivi u oklopu ima na dva lanca, na svakom tako za jednu pripelicu nezagrnutih kukuruzah. Na to izidje Gospoja Mara na polje do rečene zemlje, razvidi i razpita sve i sva. E, pa dobro, reče ; kad je tako, a dotičnici neće svoje kukuruze dotle odneti kući, dok i onaj komad nezagrnu. Ni mene moja zemlja nevara, ele, dakle neće ni da se ona vara. Osim toga i red zaktiva, da tako bude.

Risari su mislili, da će Gospoja Mara popuštati, il da se baš i šali. Ajak ! Što rekla neporekla ! Ljuto se privariše risari u svome računu. Kad su kukuruze obrali i na tri str ne razmetnuli, a Gospoja Mara posve odlučno izjavi : da se propušteni posao ima obaviti, inače ostaju kukuruzi u zalogu. Risari vidiše i čuše ozbiljnu zapovid, šta će, de, pograbe motike, pa de udrij — uz silan smih drugih risarah — zagreći praznu kukuruzovinu. Za jedan mali satić bijaše sve u redu.

Nije tu sad tribalo drugog svitovanja risarima. I jedni i drugi su se sami posvitali. A Gospoja Mara puna zadovoljnosti udalji se misleći, da joj je opet pošlo za rukom narod poučiti.

Kao dobra kršćanka u crkvu je svake nedilje i svakog blagog dana odlazila u Jasenovac ; u poslen dane pak obavljala ona svoju pobožnost u Dubravi pod križom. Često je odlazila na sveta mista, kad bi ju uvijek stari poslušnik Albe i po koja njena parica, vršnjakinja pratili. Živo je izčekivala zgodu, da na slavu božju kako oveće dilo učiniti uzmogne. Jedne joj godine usivi silan plod doneše. Žitnice pune žita i druge sitne hrane, čardakovi ko natučeni kukuruza, a uz to cina svemu lipa. Zato kad je proliće došlo, javi svojim podanicima, da buduće je stara crkva već vrlo trošna, da će o svom trošku sagraditi dati novu i veću, samo će oni podvorbu, poslugu oko gradnje činiti.

Gdi je troška i složnih rukuh dosta, tamo posao brzo idje. Za podrug godine bi crkva gotova. Lipše i udesnije nije bilo u onoj okolini. Sve je spahinčinu darežljivost hvalilo i blagođarilo.

Kako domaći zaštitnik, svetac Antunovića bijaše *sv. Ilija*, zato je i nova crkva svetome Iliji posvećena bila.

Sad, ko da nije bilo srićnije žene na svitu od Gospoje Mare. Jasenovčani, valja pripoznati, i dosele su se pristojno i zahvalno ponašali prema svojoj spahinici, al od kako im je novu crkvu sagraditi dala, upravo su je obožavali.

Pa mislite, da se ta velika gospoja stidila svoje narodnosti? Nipošto! Nego upravo se ponosila svojim porieklom i plemenom. Nije mogla da se nagleda nediljom i svecom lipih divojakah i momakah u bunjevačkoj nošnji. Često je i kolo gledala i mladež tom prigodom darovala.

Stupiv u njezino dvore, odmah si znao, da je to bunjevački stan. Tu je bilo lipih krevetah vezenim suknenim čaršapama pokrivenih, a na stolovima šareni ćilimi; u ormanih i dolacih, uz gospodsko odilo: suknene pregače i torbe, usnovke i načončane košulje i već sve, što jednoj pravoj bunjevačkoj kući dolikuje.

Imala je ta dobra gospoja u Subotici nikog rodjaka, imenom *Jašu Vojnića*, koji joj — buduće uvik dospiven — često dolazio u goste. Nije Gospoja Mara rado vidjala, al ga je, kao svoga rodjaka ipak trpila. Bijaše to, naime čovik — po svom sudu — liberalan, slobodouman, a u istinu opak, bezbožan, okrutan, izrod, nibrigeša, gulider, hulja, kartač, pijandura i sve što nevalja. Gospoja Mara ga je uvik svitovala, al zaman! Neda se Jašo ni vilama osedlati.

Jednom prigodom mu je — kadno se vrlo ružno izrazio o narodu bunjevačkom — malo i više rekla, samo da ga obrati. Kazala mu je naime, da će ga čak Bog pokarati, pa će sve ono, što on o svome narodu govori, njega i njegov porod stići!

U misto da se pokori, reče odurno: da se stidi, što ga je Bunjevka rodila, i da bi valjalo sve Bunjevce potamaniti, pa najposle i njega samoga, da tako taj koren izgine.

Istina — upade mu u rič Gospoja Mara — da ima na svitu med svakim narodom — pa zar i medj Bunjevcima — taki ljudih, koji su čovičanstvu više na sramotu, nego li na korist; dapače koji svojim ponašanjem i težnjam naliče više jednoj nerazložnoj životinji, nego li čoviku, al to želiti, da nestane ono pleme, koje je tolike žrtve doprinelo za obranu otačbine, kršćanstva i vladaoća, i koji je narod svakomu, kao dobroćudan, miroljubiv i pobožan poznat, to je već u nebo vapijući grih. Nedaog Bog, al viruj, Jašo, da će te ova zla izjava uvik pratiti i peći dok živiš. Svaki je narod od Boga stvoren i upućen, da se u svomu jeziku živeć plodi do vika, i nitko na svitu nema pravo, da u čoviku čovika pogazi. Mi ljudi nismo zato ovde na svitu, da sijemo kavgu i zlobu medj narode, nego da zajedno u ljubavi i u sporazumljenju živimo, da se pazimo, i da u miru slavimo Boga. Al kad si ti taki nepokoran, neću te više svitovati. Badava, ti si čovik izgubljen!

„Nije nužda da se trudite, strina Mare, jer mene to jalovo pridikovanje, ama baš ništa nezanima. Znaate, čovik, koji je svita vidio, zna, da je ono naše, što izjidemo i popijemo; da uživanje u svemu, to je zadaća izobraženoga i prosvitljenoga čovika“.

Kako se već suton počeo hvatati, hodala Gospoja Mara amo tamo, po sobama, kao da ima posla; a to je bio znak, da se i rodjak krene. Što spaziv Jašo, ustane i ode ko nepošten. Bogu je hvalila Gospoja Mara, što ga se je jednom i možda za uvike oprostila.

Sve je to virni sluga podvornik Albe kroz otvorena vrata u pokrajnoj sobi slušao.

„Eto, tužnim glasom nastavi Gospođa Mara, sinko Albe, što gdi koji roditelji dočekaju od svoje dce. Odhranu ih lipo, udobno, nježno, ko što se kaže, medom i šećerom i nedadu da muva padne na njih, pa troše na njih i ništa nežale od svoje dce; a kad ona stanu svojom nogom hoditi, kad postanu svoji, onda im učinjena dobra nepadaju na pamet. Zaborave tada na svoje roditelje, stide se svoga naroda i neće ni da za samoga Boga znadu. Neka oslobodi Bog svaki narod od take omladine i te izobraženosti i takih prosvitljenih ljudi.

Na to udje služavka i javi: da gg. Vlado, Mile i mlada gospođa Pavka dolaze; idju da po navadi lito kod svoje matere provedu.

Ovaj dolazak baš najbolje dolazi sada Gospođi Mari. Kako se je na onoga hulju razljutila bila, sad će se u lipom razgovoru malo oporaviti.

Mati izidje prid dce svoju u dvorište, izgrle se i izljube se svojski.

Dva su se brata lipo pazila sa svojom selom. Volili su je i čuvali su ju ko zenicu oka svoga; a sela je milo za drago vraćala. Nigda braća materi nebi u pohode pošla, a da sa sobom svoju selu nepovedu. To su oni činili iz svoje vlastite blagonaklonosti, i iz ljubavi i počitanju prama svojoj materi, kojoj bi valjda srce pripuknilo, da nevidi svoje milo jato zajedno.

Medjutim udju unutra i pošto su se malo odmorili i u razgovoru večerali, zaželu jedno-drugom lahku noć, te odu na počmak.

Sutra dan, kad je žarko sunašce počelo sipati svoje zlatne trake po okolici, a kadno se razlio jek jutarnjega angjeoskoga pozdrava po poljani, eto svijuh na noguh.

Sinovi prigledaše dobro: konje, ždribad, rogatu marvu, svinje, usive itd.; Mati i Pavka opet upute se u čeljadске stanove da vide Gospođe spajinice najmiliju zabavu — svilarstvo.

Doista, bijaše to milostiva i brižljiva Gospođa u svakom pogledu. Ona je rada bila, da joj svi podanici srićni i zadovoljni budu i da nikad nuždu neuztrpe. Al šta je fajde; tko će sav svit nahraniti. Imućniji i malo oskudna vremena izdrže; dočim ubogoga svaka nepogoda ositljivo tišti. Tome zlu barem donikle na kraj stati, hotila je dobra Gospođa stim, što je naumila uvesti i razprostrti svilarstvo najprije na svom imanju u Dubravi, a kasnie u cilom selu Jasenovcu. Dakle bijaše ona i blagovoljna prijateljica i podupirateljica svilarstva. Bila bo je duboko osvidočena, da će ovo ubogomu narodu vrlo dobro doći, jer će ga u najoskudnije vrime unovčiti, pomoći. U tu svrhu priredila je shodno jednu sobu, odaju za odgajanje svilacah; potribite dudove za svilarstvo dilila je svojim risarima i drugim marljivom Jasenovčanima u poklon; napatuk za bubare napisao je učitelj Radojica, što je ona onda tiskati, štampati dala i medj narod porazdiljivala.

Soba, u kojoj su svileci smistiti shodna i dosta alvatna je. Svileci lipo napriduju; lišće i upredište sve je u redu; postupanje pravilno. Buduć su sve to točno prigledali bili, pri odlazku, kao i svakom drugom zgodom gdi se je malo više naroda zajedno nalazilo, opomenula je Gospođa Mara čeljad, da budu poslana, radena; jer kao što je linost dobra postelja svakome zlu, tako je poslenost izvor svakoga dobra, te da u svaćemu traže slavu božju i da nikad neprodje dan, da se Boga i njegovih darovah nesite.

Kraj takoga valjanoga gazdovanja i svestrane briževnosti nije čudo, da se je božji blagosov na cilom dobru Gospođe Mare vidio. Imala je svašta: u žitnici i po tavanih sitne hrane, pšenice, raži, zobi, ječma, zimca i jarika dosta; ni je tu manjkale ni grah i sočiva; komora puna svakakog smoka: mesa,

mlika, sira, skorupa, jaja i ukuhanog voća; u podrumu vina, starog i novog i rakije šljivovice i komovice u izobilju. A bilo je i novacah gotovih i u štedionici. Jednom riječu svega dosta, što jednoj gospodskoj kući treba i što oko i srce zaželiti može.

Pa kako je sveto i kripotno živila, tako je spokojno i preminula.

Dobro svoje ostavila je svojim dicama, koja su se bratinski podilila.

Prid svoju smrt izjavi: da ju njezini virni podanici, koji su joj tako k sreću prirasli u groblje na vječno počivanje odnesu: a svojoj dci priporuči, da budu pobožna i milostiva prema svakomu a osobito prema svojim podanicima, pak će jih vazda blagosov božji pratiti.

Seljanin.

Gila naša velika monarhija uvila se u crno 30-og siječnja godine 1889, jer je toga dana umro naš opće ljubljeni kraljević Rudolf.

Iznenadna i užasna smrt njegova porazila je sve narode našeg uzvišenog i plemenitog kralja, kao kad ono udari grom iz vedra neba, a posred zime najljuće, i zadade im teške rane.

Zlokobni glas o tom strahovitom slučaju proneo se bio munjevitom brzinom, i niko mu nije htio iz početka da poviruje, no na brzo se obistini, te se ovije kao ljuta guja oko ojagjena srca kruni i pristolu uvijek vjernog naroda našeg.

Ona istinita duboka žalost, koja je tada ovladala na sve strane, pokazuje nam sjajno svjedočanstvo, da naš kraljević Rudolf bijaše iskreno ljubljen i visoko cijenjen, sa njegovih svitlih umnih i duševnih darova i kriposti.

I da mu se kolivka nije nijala pored carskog pristola i da nije bio od svevišnjeg Boga pozvan, i od sudbe označen, da vremenom vlada tolikim narodima, pored takih krasnih sposobnosti koji ukrašavaju srce i um njegov, on bi se po svojoj ličnoj vridnosti kao naučen čovik istakao i zauzeo ugledno mjesto u krugu naučenjaka.

Bijaše pozvan da plemenitim srcem i uzvišenim umom i duhom svojim povede narode svoje u susret lipšoj budućnosti.

No nemilosrdni slučaj otrže nam ga u mračnu grobnicu u mladičkim godinama. Biaše u cvitu života u onom vrimenu u kom se čoviku sve mili, a rođen je na onoj visini do koje ne dopiru brige običnih ljudi i svakidašnjeg života. Na njega je sunce sriće sijalo u punoj svitlosti svojoj.

Ali koliko je srića njegova bila velika, toliko je veća ona nesrića, koja nas je zgodila smrću njegovom. Neznamo kako nam je teže, ili kao ljudima, ili kao virnim podanicama.

Biaše on dobar vojnik, staranje njegovo za vojsku, njegov čovičanski postupak i prema posljednjem prostom vojniku učinilo je, da je u vojsci u svakoj prilici najvećom radošću bio dočekan.

No naš kraljević ne biaše samo dobar vojnik, nego i visoko naučen mladić. Već kao vrlo mlad čovik napisao je dvi krasne knjige pod imenom: „Petnajst dana u Podunavlju“ i „Put na Istok“. U oba ova dila izneo je vrlo višto svoje iskustvo, koje je pribavio na putu. Oba ova dila imaju svoje naučne vrijdnosti.

Najmiliji mu pridmet biaše proučavanje prirode. Pa kao sasvim mlad čovik, izneo je u tim svojim knjigama bogaštinu svog znanja na polju prirodnih nauka, i tako je lipo vladao perom, kao pravi književnik, tako, da je sa pravom zaslužio ime spisatelja.

Zaista, u njemu bijahu sve one vrline i kriposti, koje su kod jednog vladara od velike vrijdnosti i koje bi sve skupa učinile da bi postao velikim slavnim vladarem.

Jer u njemu biaše utvrgjena dobrota srca, duboko shvatanje, jaka volja spojena sa oštrim razumom.

On je poznavao sve narode ove velike monarhije. On ne poštedi truda, nego je potražio sve narode u njihovoj prostojbini, upoznao i proučio ih je, znao je njihove želje i težnje. U njegovom srcu biaše mesta za sve narode ove naše mile domovine, njegova se ljubav rasprostrela podjednako na sve one, kojima bi tribao da je postao vladarem, i kojima bi on zaista postao moćni zaštitnik i dobri otac.

I sve te najlipše i opravdane nade, koje su u njega polagane, sada su potvrvene!!

Jedan svitli dokaz tome, da je on o svima narodima ugarske kraljevine i austrijske carevine vodio računa, pruža nam njegovo veliko dilo „*Austro-Ugarska monarhija u riči i slici*“. Iznad svih proizvoda duha kraljevićeva uzvisilo se to dilo, što ga je on ritkim ustalaštvom pregao da izvede, dilo koje će ostati trajan spomenik njegovih u svakom obziru plemenitih težnja. Što je htio da prostigne kraljević sa tim velikim preduzećem, svidoe najbolje riči u predgovoru tog dila, koga je on sam napisao i koje glasi od riči do riči ovako:

„Književnički i umjetnički krugovi sviju naroda ove monarhije udružili su se u zajednički posao, i ovo dilo triba našim narodima i stranom svitu da pokaže, kako veliko umno i duhovno blago mi imamo u pojedinim zemljama i narodima i kako su se oni svi sjedinili u preduzeću koje triba da služi općem osjećaju ljubavi prema našoj zajedničkoj domovini.“

Kao zaštitnik tog dila došao je kraljević i carević Rudolf u dodir sa naučenicima i književnicima naše monarhije, a to je doprinelo, da je on postao moćni zaštitnik nauke i umjetnosti, te su radenici na polju prosvitnog unapregjenja monarhije sa najvećim pouzdanjem pogledali na kraljevića kao u svakom pogledu dostojnog naslidnika slavnih njegovih pridaka.

Na njega je i naš narod s punim pravom, sa lipim nadama pogledao, jer je on sa cilim svojim radom i postupkom pobugjivao opravdana očekivanja, da će kao vladaoc svima narodima ove velike monarhije stvoriti najlipšu budućnost i ispuniti njihove pravedne želje i zahtive.

Posvećujući uspomeni našeg svitlog kraljevića Rudolfa u ovoj narodnoj knjigi, koja je naminjena prosviti bunjevačko-šokačkog puka, moramo se sa blagodarnim srcem sititi one velike ljubavi, kojom je on proučavao naš narod i običaje njegove. Moramo se sa zahvalom i ponosom sititi i radi uspomenè za buduća vrimena zabilježiti, da je kraljević Rudolf naučio i lipo govorio srbskim ili hrvatskim jezikom, dakle onim istim jezikom, koji je ujedno jezik bunjevačko-šokačkog plemena kao jednog istog naroda sa Srbima i Hrvatima. Rudolf bi dakle bio prvi car austrijski i kralj ugarski, česki i hrvatski itd. koji bi znao i naškim jezikom divaniti i pivati. A to je vrlo velika stvar!

Pa sve te lipe nade i izgleda pokosio i uništio nam je jedan nesrićni trenušak, iznenadni slučaj, čije uzroke ne triba da ispisujemo, a ti uzroci leže tako duboko, a ima ih toliko, da valjda pravog uzroka ne bismo mogli ni dokučiti, ni pronaći.

Istina ostaje to, da je on svojom smrću — koju je sam svojeručno sebi zadao — naneo veliku, dugotrajnu žalost i ositljivi gubitak ne samo visokim roditeljima svojim, nego ujedno kruni i pristolu uvik virnom narodu našem.

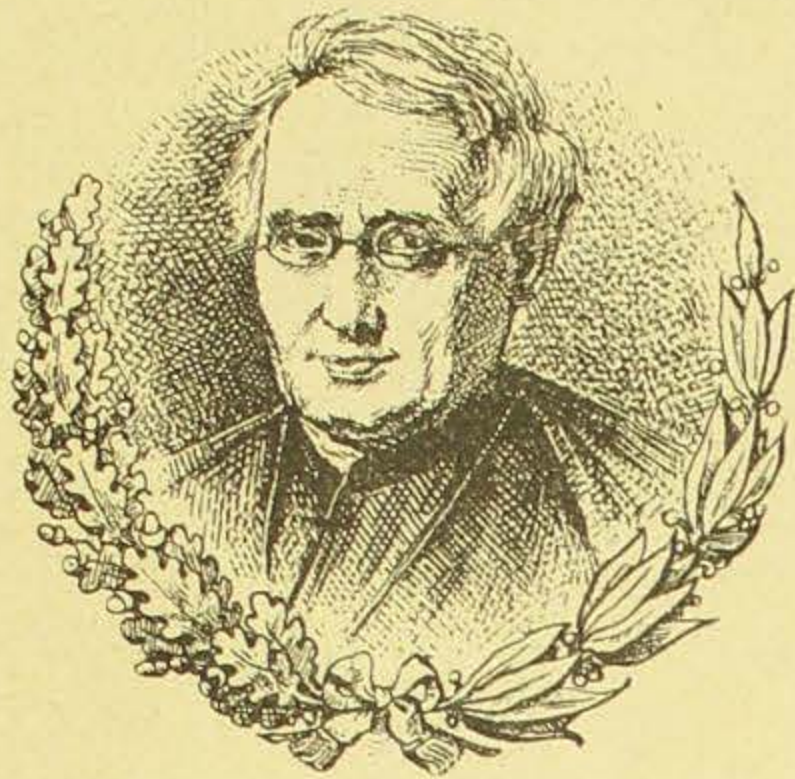
No ako je što u stanju da ublaži duboki bol, koji je stigao plemenito srce našeg dobrog kralja Franje-Josipa, onda je to onaj divni primer saučešća i duboke istinite žalosti, koju su svi narodi monarhije u onom gorkom i najernjem času svi do jednoga ukazali, i iskupili se oko sjajnog pristola svoga uzvišenog staratelja, da po svojoj starodavnoj virnosti podile s njime jad i tugu, kao što je on po plemenitosti svojoj svagda s njima svaku sriću i radost dilio.

Neka ti je slava buduća zvizdo predhodnico lipših dana monarhije kraljeviću Rudolfe, neka ti je vična uspomena i slava i u našem narodu, kome ti biaše pravi prijatelj.

Slava ti!

U Subotici, 8. rujna 1889.

Dr. Dušan Petrović.

Dr. LJUDEVIT HAYNALD

STOŽERNIK I KALAČKI NADBISKUP.

Prošle godine 15. listopada držao je veleumni i blagodarni kalački nadpastir dr. Haynald svoju petdesetgodišnjicu zlatnu misu; znamenit bijaše taj događaj ni samo za uzoritoga nadpastira, nego za cilu kalačko-bačku nadbiskupiju, — pa što više, za cilokupnu Ugarsku domovinu. Jer on je muž velikih zasluga ni samo jedne biskupije, nego sve kraljevine.

Pokle mi bačvani bunjevci srićni smo u stado ovoga velikoga duhovnog pastira spadati, mislim da će prigodno biti u našoj Danici spomenuti se njegova zaslužna, po narod kršćanski i čitave domovine koristna života.

Ljudevit Haynald rodio se u Sečenju 3. listopada 1816 godine. Gimnazialne škole počeo je pohađati u Vacu, a svršio jih u Oströgonu, kao klerik primaške nadbiskupije; već kao mali djak odlikovao se oštrim umom te sve je saučenike nadmašio. Svršiv tako gimnazialne nauke, na bogosloviu poslat bi u Beč, gdi je med prvim odlikašima bio uvik. 1839. godine, 15. listopada zaređen bi svećenikom i poldrug godine kapelanovao je u Bpešti, zatim posta bogoslovni profesor, koju zvaniju 4 godine obnaša, 1846 dopa u primaški dvor, gdi je veliku ulogu igrao u upravljanju nadbiskupije. 1851. posta pomoćnikom. posle pravim biskupom u Erdelju. Ovu je biskupiju upravljao do 1863. godine, kada je sbog nikakva politička nesporazumljenja zafalio na biskupiji i na poziv

IX. Pije rimskog pape ode u Rim, gdi se sa svojim dubokim umom i velikom učenošću jako iztaknuo. 1867. godine povrati se iz Rima i imenovan je kalačkim nadbiskupom, 1879. posta kardinalom rimokatoličke crkve.

Njegova velika učenost, nesvakidašnja izobraženost i u pravom smislu riči fino, velegospodsko ponašanje otvoriše mu vrata najvišjih krugova, dapače baš i palača samih vladara, kod kojih je Haynaldova osoba rado vidjena. Kao govornik nema para, gdi je jedanput govorio, tako je zaneo slušaoce, da ga nisu znali zaboravit.

Pa kod kuće je bio on ni samo u crkvenom nauku nego i u svitovnom. Osobito se odlikovao na političkom polju; kao član ugarske gornje kuće o svakom važnijem pitanju s velikom pripravnnošću rekao bi svoje mnjenje i odvažno je branio prava svoje crkve; poveo se govor ma o čemu, Haynaldovo ime sotim je uvijek spojeno bilo. Priko deset godina uvijek je važno misto zastupao u delegacijam, petputi je bio samo pridsidnik s magjarske strane i toliko je puti vedio deputacije prid milostiva kralja. Pa uz sve ovo obširno zanimanje i zauzimanje u crkvenih i svitovnih poslovi, u svojih slobodnih časi najradje se bavio sa naukom o bilinstvu tako, da mu je u ovom pogledu ime poznato u cijoj Europi, jer mnogi ove struke učenjaci nikoje bilje baš Haynaldovim imenom pokrstiše, odtud je: „Viola-, Rosa-, Mentha-, Draba-, Potentilla-Quercus Haynaldiana; Cosmarium-, Penium-, Pediastrum-, Zignoella Haynaldii“ itd., više od petdeset vrsti bilja ima, koja ime nose kalačkog nadpastira. (Magy. Állam okt. 15. 1889.)

Još većima krasi Haynalda plemenitost njegova veledušna srca, jer nije bilo pokreta u kraljevini, ne ridko i izvan, koji je novčano tribalo podupirati, a da on nije med prvih mecenati bio tako, da dosadašnji njegov izdatak na crkvene, školske, domoljubne, učevne i književne svrhe iznosi: 4,970,727 frti. Na prvom mistu kalačko-bačka nadbiskupija najviše ima zafaliti velikom mecenatu, jer nema sela ni grada u širokoj nadbiskupiji, gdi veliki nadbiskup više-manje nije žrtvovao, na mistih baš i obilno trošio; tako u Sakmaru, Homokmegju, Čurogu, Verbasu i Gjulafalvi sazida nove crkve, u Kalači, Baču, Sečenju i Somboru osnova i uzdržaje velika sirotišta, gdi se mnoge sirote odhranjivaju i u svakidašnjim toplim molitvicam spominju svoga dobročinitelja. U Kalači, Bečeju, Baji, Subotici, Novom-Sadu, Kunbaji, Jankovcu, Tamišgradu, Moholju i Aljmašu uvede opatice i poviri im većinom sa svojim troškom sazidane, alvatne i krasne škole. Pa postara se veliki nadpastir i za svoje pomoćnike u vinogradu Gospodnja, kada osnova „t e m e l j H a y n a l d a“ od 400,000 frt za onemogle i ostarile svećenike. Nu al nije moguće u našoj skromnoj Danici sve to obilodanit, što je veledušni nadbiskup kalački učinio.

Domoljubje Haynalda pak takovo je, da ga za uzor stavljaju; odtud je to, da on nema nepretelja u svoj kraljevini, što se sjajno posvidoči prigodom njegove zlatne mise, kada su ga svi listovi brez stranačke razlike oduševljeno pozdravljali i na veliko cinili njegove domoljubne zasluge.

Kao apoštolski naslidnik mudro i višto upravlja sebi povireno stado, virski i školski odnašaji u kalačko-bačkoj napbiskupiji na takovom visokom stepenu stoje, da u svoj kraljevini para im nema. Narod i svećeničtvo jednako ljubi, na veliko cini i obožava svoga nadpastira.

Mi bunjevci kao virni sinovi sv. majke crkve, budimo virni takodjer njezinom stupu, naslidniku apoštolskom, našem nadpastiru i molimo da Bog, koj ga u novije vrime teškom bolešću positio, okripi, ojači i povrati mu prijašnje zdravlje, da u korist svojih podanika na slavu božju još što više dobra mogao bude tvarati.

Ilo Kujundžić.

Zmaj-Jovan Jovanović

narodni pisnik.*)

Zmaj-Jovan Jovanović je pisnik u pravom, u plemenitom smislu te riči i prvi pisnik u narodu srpskom. Njegovo je ime čuveno, pripoznato i poštovano ne samo u svome narodu, nego i u ostalom obrazovanom svitu. Ove godine se navršilo punih 40 godina kako neumorno, istrajno, oduševljeno i uspešno radi na polju narodnog pisništva i prosvite. Značaj rada njegova i zasluge njegove priznao mu je narod srpski proslaveći slavu 25 godišnjeg književnog rada 20 oktobra 1873. godine. — Takove slave još do danas ne dočeka ni jedan pisnik i književnik srpski.

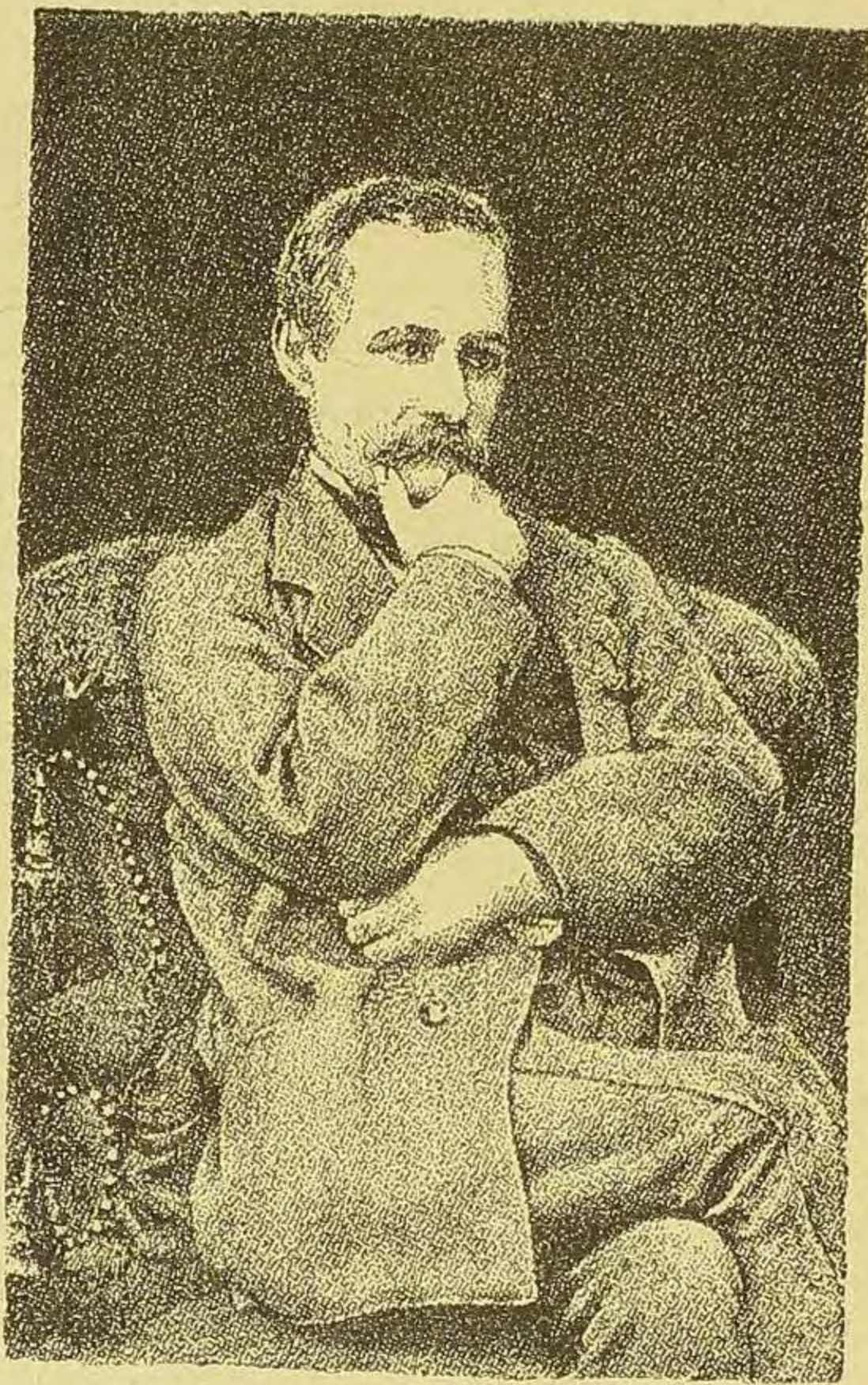
Prilikom te proslave odlikovao je Zmaja Jovana Jovanovića ne samo narod srpski iz svih zemalja i krajeva, gdi ga god imade, nego i junački knez uvik slobodne srpske zemlje, vladaoc Crne-Gore Nikola I., koji mu je poslao viteški križ „ordena kneza Danila za nezavisnost Crne-Gore“ u pratnji lipog svojeručno pisanog pisničkog pisma u kom junački knez, s mačem u ruci priznaje skroman no po prosvitu naroda značajan rad književni.

*) Visoko uvaženi i učeni gospodin A. Hadžić spisatelj srpski, tajnik „Matice Srpske“ u Novome-Sadu i član Kišfaludijevog društva u Budimpešti, imao je dobrotu ovaj krasni članak napisati bunjevačkim naričjem za naš kalendar. Neka primi gosp. A. Hadžić od nas izraz najveće zahvalnosti za njegov trud, i ljubav koju je time bunjevačko-šokačkoj knjigi ukazao, i time našu narodnu knjigu odlikovao.

U prosvitnoj povisti srpskog naroda biše to prvi put, da cio narod svečano prizna pisniku i književniku svome zasluge još za života mu.

A tom prigodom poslali su mu lipe pozdrave i čestitke i sami prvi magjarski književnici kao: Jovan Aranj, Pavle Gyulaji, Kolo-
mam Tot i mnogi drugi.

No kako ga poštuju i cine i sami magjari, to je pokazalo i posvidočilo ove godine „Kisfaludy-jevo društvo u Budimpešti“, to magjarsko naučno književno društvo, koje je ove godine 29. svibnja proslavilo u svojoj svečanoj sidnici 40 godišnji književni rad srpskog

pisnika Zmaj-Joyan Jovanovića, koga je isto književno društvo još god. 1867. izabralo za svoga člana u priznanje njegovih zasluga, koje je stekao time što je mnoge i mnoge pisme i pisnička dila prvih magjarskih pisnika priveo i priradio na srpski jezik.

Pa kad već i strani narodi priznaju, cine i uvažavaju njegov književni rad, potribno i korisno je da sa tim velikim pisnikom i ritkim čovikom upoznamo i naš bunjevački i šokački puk, koji istim jezikom govori na kome je Zmaj-Jovan Jovanović ispivao svoje divne pisme, pa poklem je bunjevački i šokački rod i pleme najbliži brat po jeziku narodu srpskom, to ga i Bunjevci i Šokei mogu smatrati i za svoga pisnika.

Ta proslava koju je Kišfaludijevo društvo priredilo daje nam još više lijepe prigode, da u ovoj narodnoj knjigi kalendaru „Danici“, koja je namijenjena za Bunjevce i Šokece, upoznamo Zmaja-Jovana Jovanovića koji je pravi oduševljeni pisnik bratske ljubavi, mira, sloge i sporazuma među svima narodima ove naše svima nam drage domovine.

* * *

Jovanović rodio se u Novome-Sadu 23. studena 1833. godine. Poriklom je od stare plemićke (nemeške) loze i gospodske obitelji, a iz daleka rođak je Milanu prijašnjem kralju srpskom.

Otac mu je Pajo, biše sinator (vičnik), a posli načelnik grada (pulgermajstor) u Novome-Sadu.

Već kao dite od sedam godina pravio je naš Jovo pismice i stihove pa ih je upisivao u uvezanu knjižicu bilježnicu.

Srednje škole učio je u Novome-Sadu, Halašu i Požunu, a visoke škole (pravničke nauke) svršio je u Pešti, Pragu i Beču.

Po svršetku nauke bude godine 1861. jednoglasno izabran za podbilježnika varoškog u Novome-Sadu, ali na brzo zahvali se na tom zvanju, jer ga je srce vuklo pisničkom i književnom poslu.

Godine 1863. bude izabran za upravitelja Tekelijinog zavoda u Budimpešti u kom zavodu se izučavaju mladi Srbi na velikim školama. Kada je došao Jovanović za upravnika toga zavoda, postade i sam gjak na novo, i upisao se da sluša ličničke nauke. Tada je imao već 30 godina. Za nekoliko godina svrši ličničke nauke i položi sve ispite i dobije doktorsku diplomu, te se kao praktičan ličnik nastani u Novome-Sadu, a po tome u Pančevu, Karlovcima, Starom-Futoku i u Beču. U Beču je probavio punih 10 godina, usavršujući sebe u ličničkim naukama i u ličenju. Ovog lita, da oporavi svoje slabo zdravlje doselio se opet natrag u svoj narod i nastanio se u Kamenici u Sremu (gdi ima svoju kuću) u tom zdravom pridelu i dobrom zdravom vazduhu (aeru).

Jovanović pojavio se na polju srpske književnosti prvi put 1849. Prva mu je pisma bila: „Proletno jutro“.

Prvo samostalno mu dilo god. 1857. bio je „Toldija“ pripovijetka u pismama. To dilo slavnog magjarskog pisnika Jovana Aranja priveo je Jovanović tako lipo, da ti se čini, kad je čitaš da to nije privod već izvorno dilo (original) njegov.

Drugo samostalno dilo koje je izdao, bio je privod pisme: „Vitez Ivan“ od Aleksandra Petőfija. Ta pisma izašla je sa dozvolom privodiočevom u posebnoj knjigi tiskana u Subotici god. 1873. i na bunjevačkom jeziku.

Osim toga priveo je, upravo reći pripevao je „Toldijnu starost“,

„Toldijnu ljubav“ (jedan dio), „Otma Muranj grada“ sve od Aranja, i mnoge pisme drugih magjarskih, nimačkih i francuskih pisnika.

Izvorne (originalne) mu pisme ugledale su svita prvi put god. 1871, u zbirci, a godine 1882. izašle su iskupljene sve njegove odabrane umotvorine u pismi i prozi u krasnom izdanju pod imenom : „Pevanija Zmaj-Jovana Jovanovića“.

Jovanović je uregживao više godina književni list „Javor“, a zatim jedno za drugim više šaljivih (humorističkih) listova, među njima i list „Zmaj“, koji je tako omilio bio narodu, da su po tome listu i urednika mu nazvali „Zmajem“, koje ime primi posle i sam, te se i danas tako piše i potpisuje.

Sa svojih radova izašao je brzo na glas Jovanović kao najbolji pisnik i kao prvi humorista u srpskom narodu.

Jovanović je picao različite pisme, a podigao je večiti spomen u svojim pismama virnoj ženi svojoj Ružici. Te je pisme nazvao „Gjulići“.

Ti „Gjulići“ su krasne pisme, pravi izraz čiste i srične ljubavi.

Kad je nemila smrt otrgla našem pisniku virnu mu ženu Ružicu, i dicu mu, Jovanović je veliku tugu svoju ispivao u „Gjulićima uveocima“.

To je pravi biser i drago kamenje srpskog pisništva, kakvog može stvoriti samo prava pisnička duša, teškim jadom ojagjena. Te pisme prikazuju u najvećoj miri njegovu pravu pisničku dušu, i daju nam zgode da zagledamo u njegovo plemenito srce.

Sa struna njegovih gusala odjekuju umiljni zvuci, koji očaravaju, zanose i uzdižu srca sviju nas.

Čas romore ti zvuci tihim glasom žuber vode, čas priželjkuju umilnom pismom slavuljevom, pa nam opijaju, kripe i razgaljuju dušu kao blagi miris razcvitane lipe, čas drhću nježnim glasom ljubavi, pa nam srce čisto štrepi od miline, čas nam dočaravaju u dušu čežnju za prošlim lipim danima, pa nam rastvaraju bol i žalost u meku, tihu tugu; sad opet gromko zovu u borbu za mili narod i zlatnu slobodu, slave, kriposti i junačtvo, a šibaju kukavičnost i gnjilu samoživost.

Takav je pisnik Zmaj, i to mu pisme kazuju.

Sve što je sakriveno u čovičjem srcu; sve što narod naš ljubi i poštuje, sve za čim teži i žudi: sve to umeo je naš pisnik Zmaj, da primi u dušu svoju, pa da iz njegeve duše razlije u sva srca, koja osićaju što je lipo, dobro, plemenito, uzvišeno i naročito što je narodno!

U poslidnje vrime dao se naš Zmaj svom snagom svoje pisničke duše na novu vrstu pisama, na dičije pisme,

Toj dicitelj za ljubav, toj uzdanici i nadi roda svoga, pokrenuo je Čika-Jova, kao što sebe naziva 1. jula god. 1880. list za dicitelja pod imenom „Neven“ (list taj izlazi u Novom-Sadu u tiskari Arse Pajevića), u namjeri, da sa tim novinama omili dicitelju čitanje još iz malena. Taj list jako rado čitaju dicitelji, i ima lip broj pretplatnika.

U tom listu svom iznosi Čika-Jova dicitelju prid oči one kriposti i dobra dila kojima se krase narodi, a bez kojih propadaju. U tom listu („Nevenu“) zabavlja dicitelja sa lipom, prikladnom šalom, i oštri njihov um, da im se ne zatupi, poučava dicitelja kako će očuvati slobodu duha svoga i sprema ih za ono, što ih čeka na putu naprednog, društvenog života.

O svima njegovim pismama i pripovijkama za dicitelja može se reći, da su prava naslada i korisna hrana duši i srcu njihovom.

Eto u kratko smo opisali kakav je rad Zmaja Jovanovića kao pisnika i književnika, i ocinili njegovu veliku vrednost.

A sada hoćemo još da se sitimo, kakav je Jovanović u svakidašnjem društvenom i javnom životu, kao čovik.

Jovanović je i tu pravi pisnik: što osiće, to i misli, govori i radi. U javnom životu karakter mu je čist, i obraz svital svakom na vidiku.

Sav život mu protiče u pravom rodoljublju.

Danas, posli tolikog teškog i gorkog iskustva, svu svoju radost, svu svoju nagradu za svoj rad i trud, nalazi u srići i napretku naroda svoga.

Srića i napridak naroda našeg, a osobito pak podmlatka narodnog, u tom je njemu uzvišeni uzor i cilj života, u tom sav život njegov sadašnji.

Kao što već spomenusmo u početku ovog opisa, da Kišfaludijevo društvo cineći velike zasluge, koje je Zmaj Jovanović stekao divno privodeći na srpski jezik najlipše pisničke proizvode magjarske književnosti, odalo mu je veliku počast time, što je 29. svibnja 1889. u svojoj svečanoj sidnici proslavilo 40 godišnji književni mu rad. Na toj sidnici bilo je mnogo magjarskih pisaca naučenjaka, i lip broj srpskih pisaca, a krasna velika dvorana u palači Akademije bila je dupkom puna odabranog magjarskog i srpskog općinstva.

Sidnicu je tu otvorio predsednik društveni Pavle Gjulai toplim ričima slaveći i hvaleći jubilara kao prvog pisnika i izvrsnog privodioca. Za tim je član Kišfaludijevog društva A. Hadžić u poduzem govoru razložio ko je i šta je Zmaj-Jovanović. Posli toga je drugi pridsidnik društveni Dragutin Sas (Szász Károly) pročitao tri pisme Zmajeve, koje je pisnik Emil Abranji veoma krasno priveo na magjarski jezik. Na poslitku je prvi pridsidnik Pavle Gjulai u svom lipom završnom govoru izmegju ostaloga rekao ovo:

„Narodi se lakše razumu na književnom nego na političkom polju. U politici rastavljaju ih često pravi ili uobraženi obziri (i interesi), u književnosti pak težnja za istinom i za onim što je lipo, pobrati ih i zbližuje ih kao ljude. Jovanović negujući ono što je lipo i plemenito učinio je, da je sada magjarski narod bliži srpskom narodu i time se sjajno odužio onim starim pisnicima i književnicima magjarskim, koji su u prvim desetinama ovoga vika oduševljeno bili prigrlili narodne pisme srpske. Jovanović, svoga naroda slavljani pisnik s mirnom savešću može da pogleda za na svoj 40-godišnji književni rad, koji mu je toliko slave, al' i teške bolove doprineo. Suviše rano izgubio je svoju dobru i virnu ženu i milu dicu svoju.

Tuga sa tih gubitaka postala je glavnim izvorom pisništva mu. Pisma zadaje rane, ali daje i lika srcu. Neka nagje slavljani utihe u pisništvu, neka mu blaže rane oni vinci, koje mu je srpski narod tako oduševljeno pružio, a ujedno neka primi i skroman stručak našeg iskrenog priznanja za uspehe, koje je postigao prisagjivanjem naših pisama. Neka bude ovaj današnji dan večito znamenit i za njega i za nas. Neka ga Bog dugo poživi na slavu srpske pisme i pisništva i neka i od rada zadrži svoju naklonost, saučešće i ljubav prema književnosti i pisništvu.“

Slava Zmaj-Jovanu Jovanoviću!

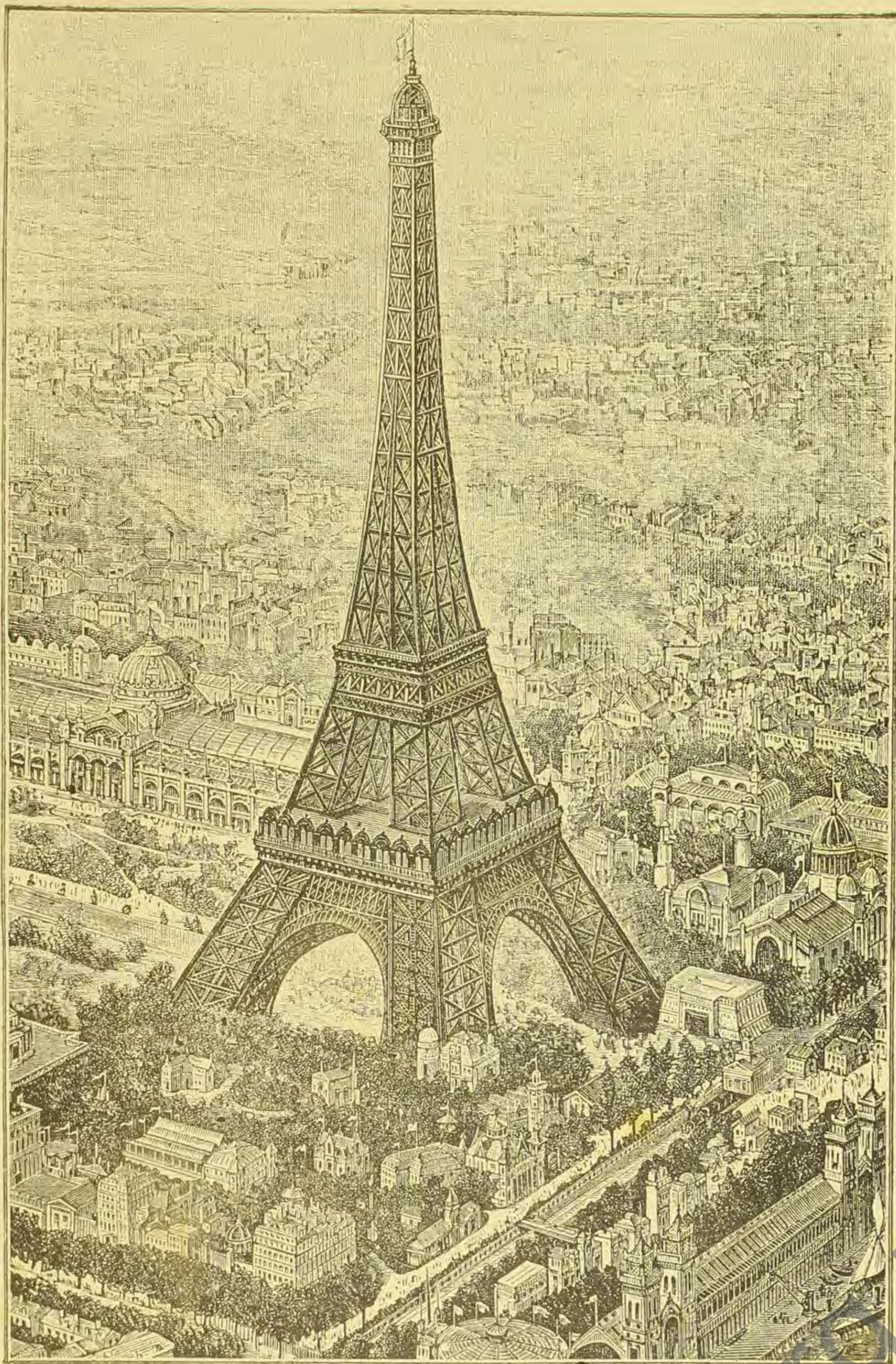
Antun Hadžić.

Najvišja kula na svitu.

Dne 5. svibnja 1889. otvorena je u Parisu svitska izložba. Na toj izložbi najznamenitije dilo, umotvor, što ga je čovičja snaga izumiti i načiniti mogla, jest bezdvojbeno spomenik izložbe, ili kula-Eiffelova.

Ova kula stoji u srid izložbe. Sagrađio ju je francezki graditelj i mjernik Eiffel od samoga gvoždja tako, da cila zgrada naliči ogromnom kavezu od željezna šibja. Visina te kule ili tornja jest: 300 meterah (oko 165 fatih) od zemlje; dakle više nego dvostruka visina tornja crkve sv. Stipana u Beču, koj je samo 137 meteri visok. Kulu sačinjavajuće željezo čini: 73 milijuna kilograma ili 730.000 mm., a stala je ta zgrada pet milijunah franakakah (oko dva milijuna frt), koji trošak je doprinelo dioničarsko društvo, a društvu je na čelu sam indžilir Eiffel.

Ima u toj kuli tri sprata ili kata. Na prvom katu ima više dvorana, sobah, koje su za gostionice izdate. Tako je u tom katu englezka, nimačka, gostiona i turska kavana. Ima tu mista za 4200 osobah. Idje se u ovu kulu uzpinjačmi i stepenicama. Uzpinjačah ima sedam: četiri iz dna do prvog sprata i natrag; dvi od prvog sprata do drugog, a jedna iz drugog sprata do trećega. Iz prvog sprata u drugi može se i pješke po stepenicama doći. Površina drugog sprata obuhvaća hiljadu četiri stotine kvadratnih metarah, a sastoji se iz galerije od 150 metarah dužine na okolo. Četiri osovine, što vode iz četiri temeljna stupa do vrhunca, i na kojima počiva cila kula, osamljene su sve do drugog sprata. Počamši od krova ovog sprata skopčane su one medju sobom gvozdenim

spónama. Ovdje na drugom katu, na stopetnaest (115) metarah visine ima dvije francuske gostionice i tu se nalazi administracija, uredništvo i stamparija „Figarova“ za njegov vanredni izložbeni list. Između drugoga i trećega kata ima hiljadu sedam stotina devedeset i dvije (1792) stepenice, ali nisu opredijeljene za obćinstvo, nego samo za službeno osoblje kule. Posjetioci mogu samo uzpinjačom iz drugoga kata u treći stići. Treći je kat dvjesto sedamdeset i šest (276) metarah nad zemljom. Taj sprat sastoji se iz velikog salona u četvorini, kojemu

stranice imadu šestnajst metarah dužine. U taj salon lasno mogu da stanu osam stotinah osobah. Stine su mu od stakla, kako bi se moglo gledati u daljinu u supor nevrimentu. Od trećega kata do vrška kule vode željezne stepenice s kojega vrška je krasan vidik skoro do u polak Francuzke. Na vršku kule je kupola, a nad kupulom uzdiže se svitiljka. Ta svitiljka Eiffelovog tornja osvjetljuje prostor, misto, kojega promjer ima tri hiljade sto dvadeset (3120) metarah; ona je nepomična, ali stakla, što su okolo nje, gibaju se. Ako će čovik da vidi svitiljku, triba da se udalji do dva kilometra od kule.

Nad tom svitiljkom, ravno na trista metarah visine, nalazi se prostor od jednog metra u promjeru. Na tom prostoru usadjen je drven stup, o kojem visi barjak od osam metarah dužine i šest metarah širine: to je francezka trobojuica, koja se vije u oblaci, na najvišoj točki najvišega spomenika, što ga je čovik do dana današnjega podigao na zemlji.

Seljanin.

Tri begunice.*

(Priča.)

Podigle se tri sestrice mlade ;
Podigle se da mlade urane.
Baš u jutro, u nedilju svetu
Podigle se u šumicu belu.
— Dosadno jim zvono sa torana
Milozvučno ono kod čobana.
Težka jim rič božja od oltara,
Al čarobna što jim vila stvara.
Pusta jim je crkva i oltari
Sree njevo za to sve nemari.

*

Podigle se tri sestrice mlade
Podigle se baš u gore čarne.
Prva veli : hajdte sestre moje
Da beremo cvieća svake boje ;
Da kitimo lipe naše glave
Nebi li se vile zagledale.
Druga veli : sestre sad hodite,
Pisme sgodne pogodite.
Popivajmo sad što bolje,
Da vidimo koga srce bole, —
Hoće li se do pastira čuti ?
Hoće l' momčad pismu razumiti ?!
Treća veli : hajdte druge moje,
Da bacamo jovan — vince gore,
Da pitamo tu šumicu belu
Koja j' bliže već svome veselju ?
Hoćemo l' se još jesenas udat ?
Dokle ćemo l' neudate kukat ?!

*

Izidjoše tri divojke mlade ;
Nakitiše smidje svoje glave.
Izidjoše tri divojke mlade ;
Odapeše milopojke glase.
Izidjoše tri divojke mlade
Pa bacaju svoje vince s' vatre.
— Al se vila nije zagledala,

Nit je momku duša obolila,
Nit se vinei natakli na granu,
Već padaju na zemljicu crnu.
Al zatuže tri divojke mlade
Oplakuju tužne svoje jade :
„Šta sam Bože mlada sagrišila ?
„Čime sam li pravdu uvridila ?
„Da mi cvieće na zemljicu pada,
„Da mi pisma nema odazvanja
„Da mi vila ne odpiiva glasa ?!

*

Al eto ti starca side brade,
Pa on pita divojčice mlade :
„Šta tražite tri sestrice mlade ?
„Šta tražite tko li vas proganja ?!
„Još za rana ovog božjeg dana.
„Ta cviećem se danas crkva krazi
„A pismom se veliki Bog hvali !
„Vince dili pravda silnog Boga
„Divam oko čela pobožnoga“.
Tad obori pogled na divojke
Pa jim počme riči odveć gorke :
„Oj vi tri sestrice mlade,
„Za Boga vi zar ništ neznate ?!
„Oj tri srea kamenita
„Okamenila se !
„Božja lica nevidila !
„Božje riči neslušala
„Božjeg raja neživala
„Šumicom se ne rastala
„Do sudnjega dana!“
Jedva svršši božji sluga,
Ošine ji sudba kruta.
Vičnim spomenikom su ostale
Tri sestrice očajane
Da nauči omladina
Kako valja Boga štimat !

* U nimačkom narodu živi ova priča, da su tri sestre jednom u nedilju izbegavaju službu božju, u šumicu pošle i od Boga pokarane bile da se okamene. — Po tom nika tri kamena danas „trima kamenima“ nazivaju.

Šokica-prelja. Naše šokice su u narodnom životu skupocine činjenice. Ove se neznaju pogadjati vrhu onog što jim je sveto, što jim je milo. One na veliko čine i nipošto ne bi zanemarile ono što je narodno. One pošivaju narodnu odieću. Njihovi ubradjaji, njihove košuljice, suknje, pregače i sva ostala odieća prava je narodna, sotoj one ostaju izvor, virilo narodnog života, a u jedno i branioci istoga, jer one svim svojim nastojanjem za tim teže, da jim i ljudi i dica u tom duhu žive. Iz štovanja prema tom krasnom spolu naroda našega donasame sliku jedne take čestite šokice, koja predstavlja Šokicu u neumornoj radnji, kako kad vanske poslove obavi, onda lati se svoje virne drugarice prešlice i neumorno izvlači na njoj tanke žice za narodne tkarice.

Regalia

iliti

kraljevski manji dohodci.

Lemeška prava su danas skoro sva ukinuta. Sveopća sloboda i jednakost ne trpi razlike medju gradjanim jedne te iste domovine. Ali nešto od lemeških prednosti ostalo je sve do danas.

Lemeškim spajilucima je pripadala nika vanredna vrst dohodka osiguranog po zakonu ili po kraljevskom uzdarju.

Ti se dohodci pošto obično kraljevini kao općini pripadaju, te se od vlade iliti kralja dobivaju, — zovu kraljevski manji dohodci.

Ovima se pribrajaju:

1. Pravo krčmarenja i točenja, što je po lanjskom zemaljskom zakonu ukinuto nikim načinom odkupljenja.

2. Pravo lova.

3. Pravo meljaja.

4. Pravo ribolova.

5. Pravo proizvodjanja ciglje, kreča, kamena i vapna.

Druga su prava što se tiču javnih puteva, mostova (ćuprijah), prilaza, pijace i zemaljskih tržišta. Ovo su više ortački poslovi sotog su se uvijek ticali zemaljske vlade i samoga kralja. Otud se ta prava samo po kraljevskom uzdarju mogahu dobiti.

Od ovih prava najvažnije je ono što se tiče točenja. Sotog i zakon 35—36. §. od god. 1888. najopširnije govori o prodaji vina, piva, masta, rakije i kojekakog soka od voća.

Spomenuti zakon u prvom redu ukinuo je to još jedino lemeško pravo: regaliu t. j. kraljevske dohodke povratio je državi, koja danas uživa sve ukupno sva ona prava, koja su kadgod kralju pripadala.

Zakon i sam priznaje da je regalia jedno — istina gibivo ali ipak — koristno dobro, jer godimice lipe dohodke prinosi posidnicima. Sotog i država samo uz umireno odkupljenje želi regaliu natrag sebi povratiti.

Sam način odkupljenja je naznačen u zakonu.

Vridnost regalije u jednoj općini zavisi od dohodka, koji je tim putem dolazio općini.

Da se ta vridnost može iznaći, za podlogu se uzimalo pet (5) godina i to 1882—1886-ta godina. Što je za ovih 5 godina donela regalia to se dililo na 5 jednakih dilovah i taki jedan dio, odbiv 10% na upravu, ostaje čist dohodak godišnji regalije. Ovo se ima smatrati kamatom, postotkom nike glavnine, koja se glavnina zvala regalia i koju glavninu obećaje država u novcu t. j. papiru posjednicima, a ona će zadržati gibivu regaliu, te će ju ona sama izdavati.

Zakon po današnjoj vridnosti novca računa, da taj papir općinama 5% postotaka može donieti, otud za odkupljenje treba 20 puta tolika glavnina koliki je dohodak regalije, da urodi toliko u kamatama, koliko je u dohodku regalia donosila.

Kada se regalia općim zakonom ukida i točenja prava sa dohodcima prilaze na državu po načinu odkupljivanja, daje se razumiti, da odkup samo tamo ima mista gdi je regalia posjedniku očevidne hasne donosila i on od te hasne porez plaćo.

Ugovori za odkupljanje sa porezničkim uredima se imaju ustanoviti, ali dokončano će bit istom kad ministar potvrdi.

Sve ovo se tiče općina i spahinluka, zato mi prilazimo na one točke zakona, koje po jedincu gradjaninu nalažu dužnosti glede pića i jestiva što se uz porez može samo trošiti.

Svaki ko misli pit sa čokota, mora platit pa ma baš svoje rodjeno bilo. Ali ne plaćamo svi jednako.

Sve pučanstvo zemlje naše podiljeno je u pet razreda, koji različito moraju plaćat od litre i od kile.

Najveća je plaća u pristolnom gradu: Budimpešti, manje u Požunu, još manje u ostalim gradovima ili općinama prvog razreda; još manje u općinama II-og razreda, najmanje u općinama III-eg razreda.

U prvi razred općina spadaju varoši, koje imaju više od 20,000 duša občinstva; u drugi razred spadaju što od 10,000 do 20,000 duša računaju; u treći razred dolaze općine manje od 10,000 duša.

Za pojedine razrede otičenu plaću pokazuje slideća tablica:

	Pridmet za porez	mira	O p é i n e										
			Budim-pešta		Požun sl. kr. varoš		I.		II.		III.		
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
1	Vino	1 hl.	4 46	4 46	3 35	2 69	1 35						
		1 ak.	2 90	2 90	1 88	1 51	— 75						
2	Mast i kljuk	1 hl.	3 36	3 —	2 52	2 01	1 01						
		1 ak.	1 88	1 68	1 41	1 13	— 56						
3	Stelja	1 hl.	1 49	— —	— —	— —	— —						
		1 ak.	— 83	— —	— —	— —	— —						
4	Mast od voća	1 hl.	1 20	1 20	1 —	— 80	— 60						
		1 ak.	— 67	— 67	— 56	— 45	— 34						
5	Goveda za kasapnicu starija od godine	od ko- mada	6 30	5 04	5 04	3 78	2 52						
6	Telad mladja od godine	kom.	1 05	— 84	— 84	— 63	— 42						
7	Ovca, koza	„	— 40	— 32	— 32	— 26	— 17						
8	Jaganjci, jarčići, prasici	„	— 26	— 21	— 21	— 17	— 11						
9	Prasad teža od 6 kila do 20	„	— 79	— 63	— 63	— 42	— 32						
10	Svinji teži od 20 kila	„	1 58	1 26	1 26	— 95	— 63						
11	Kasapljeno, usoljeno, dimljeno, prokuhano meso, nadivi i slanina	od 100 kgr.	2 35	1 88	1 88	1 50	— 95						

(Jedan hektolitar je 100 litara; jedan akov 56 litara; 100 kilograma to je jedna metarmaža.)

Osim tog svega u Budimpešti plaća se od guske, pučke po 10 novč., od patke, kopuna 5 novč., od pileta, koke, goluba po 3 novč., unese li se a varoš (zatvorena varoš). Od krupne divijačine 2—3 frta, od sitne 10—20—30 novčića, od jerebice jedna krajcara. Od metarmaže sičene divijačine plaća se 5 frt 36 novč.

Daklem voće, kao groždje, šljiva, jabuka ne dolazi pod porez, ostaviš li daklem groždja koliko ti drago iz svog vinograda niko ti nemož zamirit.

Ovaj porez ne spada u dilokrug birovine niti ova može kome obaliti cinu, utirava se po prilici ostalog poreza. Nego priko pet godina zaboravljenu koju poziciju ovog poreza, nemože niko više

tražiti od pojedinaca već slučajno zvaničnik, koji je pogrišku učinio može se prisiliti da naplati.

Vino — pošto se prijavilo — samo javnim drumom je slobodno voziti i to samo danjom od 7 sati do večernji 7 ili liti 9 satih.

Bez dozvole t. j. neprijavljeno vino u podrum položiti nije slobodno. Sve se vino prijaviti mora ali se nemora izplaćati osim ono što se troši. I to u koliko je velik ardov može se javiti otakanje istog ardova, pa ga tako razliti u manje — kake hoćeš — sude i od tih manjih sudi možeš platiti koji hoćeš. Koristno je imati što više mali litrovani buradi. Jer ako iz velikog ardova pijemo, dugo stoji načet ardov, kvari se i sud i vino a i mnogo se mora na jedared plaćati.

Kad god želiš kaku prominu činiti u buradima i vinu moraš se javiti dotičnom uredu. Ako si prodo ili inače prinašaš vino na 24 sata kad odlivaš ili zapečaćen sud hoćeš odpečatiti, na 6 satih prija si dužan javiti.

Sotog želiš li se na put krenit s vinom, javi za hrana da prodje vrime dok ne dospiješ ići.

Koristno je za vinogradare znati, da jim zakon osigurava neki otpust.

Kod šiljera oprasća 10 litara od stotine, kod crvenog vina 6 litara na uviranje i stelju. Držiš li koji ardov više godina, na sasušivanje i stelju svake godine ti se odpušća 2 litre od stotine.

Ako bi vina nestalo ili se pokvarilo, ne podpada pod plaću. Zato n. pr. izteče li vino nehotice, odmah valja javiti i pokazati, da je vino izteklo te da se ima izpisati iz porcije. Takodjer ako se vino pokvari, ali u ovom slučaju obično ima mista pogodba, ako nemisli čovik proliti vino. Vino što se u sirćet dalo, nije pokvareno niti se oprasća porcija.

Vino se mora prijaviti mastom, kad se sabere. I što se izpod koma potroši to se kao mast ima plaćati.

U ovu vrst doh odka spada ona plaća, koja se mora davati za mesom što se iznaša u trgovinu. Zato nije slobodno živinu na trgovinu zaklati ili u trgovini izložiti, dok nisi prijavio i od glave ili metara nisi platio.

Pošto su ove dužnosti zakonom oprediljene, svaki izgred kazni podpada. Ove vrsti kazna je novac. Ko zataja ili lažno prizna (iz-

povidi) porezu podpadajuću stvar, na otmerostruku naplatu može bit odsudjen. Ko bi visitiranje — iztraživanje — u podrumu, dućanu, dvoru obustavio, do 100 frti mož bit odsudjen. Ko bi sklonio porezničku stvar tako, da se nenadje, niti joj se očito porez može odsići, do 200 forinti može bit kažnjen, takodjer ko pečat sadre ili zatvor odkloni do 200 frti će se kazniti.

Manji izgredi koji su se manje više nehotimice dogodili do 50 frti se mogu kazniti. Sotog se valja čuvat varke, da joj se kraja ne dohvate.

Gdi bi se imalo štediti ?

„Koji radi mnogo vridi,
Zlata vridi koji štedi“.

J. Trnski.

Poljodilac N. ima kuću, dva-tri jutra zemlje, par rogate marve, par konja i kola, i hrpu dice, — od kojih je najstariji oženjen, ali je s otcem. Kirijaju, arendiraju i napoličare; jednom ričju paštre se i grabe.

Iza proštenja, koje se s vašarom zajedno drži kod njih, dojde oženjeni N. k jednomu gospodinu, gdi svršiv svoj posao, uz veliki uzdah ovako se izlane: Nebi bilo nikakve falinge, samo da imam petdeset forinti!

Gospodar ga pita: čemu bi ti tribali ti 50 frti? — Ta valjalo bi nam na B. vašaru prominiti konje. Ovako nam pak najpri muzaru kravu valja prodati, i odtud nadometniti, da uzmožemo jačje konje kupiti.

— A kod nas nije bio vašar? (pazar.)

— Bio je, al sbog proštenja nismo dospili izaći na vašar.

— To je lipo, da niste kršćansku dužnost zanemarili, ma je i vašar bio.

— Toga glede mogli bismo i u vašar izaći; ali je mlogo bilo gostiuh, na šestori koli došlo jih je 31-o (trideset i jedno).

— Znam da vas toliko stalo gošćenje barem u 10 frti?

— Izračunite molim, Vi bolje umiete. Potrošilo se dva litra rakije, za 80 novčića, 63 litra vina po 11 novčića, jedna ovea za 3 frt 90 nvč.; mati mi je zaklala dvi guske, četiri patke, osam pilića; izpekla 17 kora gužvače (gibanice) i povrh toga još drugih kolača. To je borme sve prošlo.

— Hm, ta tako se i od 20 frti više potrošilo gošćenjem! Eto vidte! nebi vam se tribalo častiti, pa bi sad barem polovica gotova bila onih nuždnih 50 frti.

— Istina, al šta ćemo? Odpit i odjisti ćemo mi to, dok odemo i mi u rod na proštenje.

— Stoga ste dakle u utorak tako jako želili kiseli krastavaca; žeglo vaš proštenje?

— Što je fajde, tako je. Još ni sad nisam kako bi tribalo.

— Zar i više put biva tako kod vas priko godine?

— Borme nikoliko put trefi se.

— A znate li, da neumirenim pićem čovik zdravlje svoje kvvari?

— Kako nebi; al i siromašnom čoviku dobro padne kašto malo veselja.

— A znate li, da ste svojoj siromašnosti sami krivi?

— No to ne virujem; ta s oti nikoliko forintaka nebi bili bogati.

— Deder malo računajmo. Proštenje vas stane 20 frti, karbine pol toliko, to je 30 frt; imendan takodjer odnese 10 frti; to je 40 frt. Vi na cigara, otac vam na luli danomice popuši do 10 kr. to je priko godine 36 frti; to ukupno s prijašnjimi iznosi 76 frti. A gdi je svakidašnja rakija i uz kirijanje pivo i vino. — No sami onih 76 frti zaštedjeni i godimice uloženi u štedionicu, kroz 20 izlazi barem na 2000 frti. Gazdujući pak s istim novcem, mogao bi čovik i do veće koristi dojt; te bi vam otac mogao imati tako priko 2 do 3 hiljade forinti više dobra.

Zagledao se mladi čovik i kano da je ništo i progunio; al mu uzalud biaše opomena, da se taki običaja mahni. — A borme ako smo radi propivati, moramo izostaviti sve nepotribne i suviše troškove.

Najpač nam valja dicit naviknjivati na umirenost, a tim i na štednju. Duhanu i rakiji neće se dite navaditi, ako roditelji paze na nji. I time će se već mnogo učiniti, za da dica uzmogli budu lakše oživiti u svom životu: „Malo rodu vriedi, tko neće da štedi.“

Prijatelj puka.

Kako mož tri jarca pomusti?

Davno je to bilo, još kad je kralj Matija kraljevao. Dogodi se, da tri odlična muža uzidjoše u bili Budim, prosit od kralja zvanije u kraljevskom dvoru. Kralj Matija svesrdno primi goste i milostivo prisluša njihove prošnje.

Porazgovorivši se malo sa gospodom, zapovidi kralj slugama, da osedlaju 4 jaća-konja, i ponudi svakom gostu po jednog, on sam takodjer poklopi svog ždralova, i sotim krenu se u šetnju.

Laki konjici ponosno su djipkali pod gospodom, a oni odpuhivajuć gust dim finih smotaka, kočili su se u sedlu i razgovarali o stanju i poslovi domovine.

U šetnji put ih nanese na jedno selce. Blizo sela sidoglav, poguren starac, sitno koracajuć za volovih, privrće zemlju plugom. Kralj iz daleka upozna u starcu jednog bivšeg junaka iz svoje slavne crne vojske. Samo što su došli do volara, kralj zaustavi svog nemirnog ždralova, i javi se volaru : Hvaljen Isus starče ! No kako je ?

Jel daleko još daleko ?

Stari volar ponizno odvrati : borme samo do rogova volovski.

A koliko je trideset i dva ? upita kralj ?

Samo još dvanaest, bi odgovor.

Jel bi ti poštenu starče znao tri jarca pomusti ? nastavi kralj.

Stari volar, na posljednje pitanje razvuče malko usne na smih i reče : na vašu zapovijed prisvitle krune kralju, pripravan sam i to učiniti.

Gosti su stajali uz kralja i pomnjivo slušali ovaj dvogovor.

Sotim nazove kralj starcu „S Bogom“, i odjaši dalje u pratnji tri gosta.

Velika šutnja nastaje u društvu. Tri gosta upali u duboke misli študirajuć, šta je kralj govorio s volarom ? kada su slutili, da će ovaj dvogovor bit uzrok njihove sriće il nesriće.

Napokon kralj prikine tišinu i reče : koji od vas pogodi, što sam govorio s volarom, taj će dobit zvaniju.

Taru pamet, misle se sva trojica, al uzalud, ne zna ni jedan.

U tim dojašili su u dvore kraljevsko. Kralj ih počasti s velikom užitkom, al ni im bilo ni do jila, uvik su na zagonetan divan mislili.

Vidivši kralj njihovu zabunu, reče : znam ja, da to nemož tako lako pogodit, dat ću vam dakle dvi nedilje i zato vrime mislite se, onda mi pak dodjite s odgovorom. Sotim se gosti oprostite s kraljem i vrate se u svoj zavičaj.

Putem im dobra misao dodje u glavu, da udare na volara i pitaju ga, kako treba zagonetan dvogovor razumiti ? on mora znat govora.

Tako i učinu. Naviju put k' volaru. Na sriću nadju ga u prijašnjem poslu. Daj Bože starče ! pozdraviše gospoda volara.

Bog dobro dao, odvrati starac.

Deder bogat' kaži nam, reče jedan, što znači govor, koji si ti s kraljem razpravljao ? Šta je to : jel daleko još daleko ?

He gospodo, to nemogu zabadava kazati, reče starac.

Pa što želiš ? upita drugi gospodar.

Starac vidivši s kim ima posla odkroji : 100 dukata.

Mislu se gospoda . . . 100 dukata, to je mnogo. Nu uzdajuć se, da će ovim načinom doć do zvanije u kraljevskom dvoru, i onda stotruko će bit dukati povraćeni, izbroje 100 dukata starcu.

Starac spremi dukate u mastan džep i progovori : kad je pri-

svitile krune kralj pitao : jel daleko još daleko ? to je pitao dokle vidim ? A ja sam odgovorio kako jest, da od rogova volovski dalje ne vidim.

Ovo i nije bilo teško pogodit, sva gospoda u jedan glas. Al šta je ono : koliko je trideset i dva ?

Starac izvadi lulu iz usta, pljučne oštro i uglativši side brkove poteže : ne mož ni ovu badava odgonetit i mene skupo stoji, nego platite još 100 dukata i onda ću vam kazati.

Žuljilo je gospodu opet omaknit 100 dukata, al kad su već počeli, neka voda nosi, izplate starcu i drugu stotinu dukata.

Starac sklepa i ove u džep te reče : kad je kralj pitao, koliko je trideset i dva ? pitao je koliko imam zubih ? Jer znamo, da čovik 32 zuba ima.

A ja sam odgovorio dvanaest, jer više i nemam.

Čupaju vlasi gospoda, što nisu znali ovo, po njevom mnenju još lakše pitanje odgonetit. Al sad idje najteže. Ovo dvoje nije bilo ni teško pogodit, govorahu, (za cilo, jer im već starac odgonetio), da smo se malo mislili, mogli smo i sami pogodit. Al kako mož tri jarca pomusti ? to je već nemoguće.

Za treću stotinu dukata, kazat ću vam i to, reče starac.

Gospodi je već dosta bilo od plaćanja kao pretelju kajgane, al jer brez ove treće odgonetke ni prve dvi ništa ne bi vridile, izplate i treću stotinu dukata.

Sad su već pomužena tri jarca, reče starac, grohotom se smišeć.

Na što zablenući gospodari opaze, da su oni u priliki tri jarca ozbiljno pomuženi, plativši tri stotine dukata starcu.

Grujo Gromović.

Koristno je znati.

Sigurno sridstvo proti pšeničnoj snieti.

Ovde-onde već i manje gazde pacuju (kalame) svoje pšenično sime, ali borme još jednako ji ima množina i od mogućiji, koji neće da se okoriste liekom proti snieti, premda znadu, da snietljivim žitom mlogo kvara imadu, jer kud je lagano, pa ga trgovci ili nikako, ili bud zašto kupuju, tud je i za svoju potribu lošo i nezdravo. Nikima se mrzi bavit pacovanjem, a niki neznadu kako triba. Ovima potonjima hoću da kažem način pacovanja, a i onima hoću da doviknem : neka se ne line i ne žale sa svoju sigurnu korist ništo vrimenta i troška žrtvovati.

Uzme se na jedan mirov (2 vike ili 50 kila) pšenice 14 deka-gramma (8 loti) modra galica, čemu se dometne još ništo soli. Ovo se u 4 litra (6 ica) vode raztopi. (Za dugo se raztopi i u

ladnoj vodi, al je probitačnije i bržje to vrućom vodom obavljati.) Pšenicu zatim u jednom velikom koritu ili kadici (buretu), il ako nam hambar, komora postavljena — i na podu polijemo, pak šakama ili lopatom dobro izprimišamo, da žito, galičnu vodu dobro upije. Od sebe se pak razumije, da tko više mirova hoće na jedanput da pacuje, tome razmirno i više galica (modra kamena) i više vode treba uzeti. Kad se dobro izmiša zrno, ako je u koritu ili buretu polivano, treba ga na ponjava prosušiti, ako li je na postavljenom podu, to će do sijanja dva-tri dana i tako u hrpi moć stajati; no ako se na ponjavi osuši, onda se može u vrićama i dalje vremena držati.

Valja dobro zabilježiti, da tko u dovoljnoj miri, tojest razmirno onoliko, koliko je netom prije rečeno, — neuzme galica i vode, tome pacovanje neće koristiti; ka što se niki i tuže, da jim nije koristilo.

Zasolivanje šunakah (butinah).

Kad bi seljanske gazdarice znale kako se u veliki varoši skupo plaćaju šunke, još bi bolje nastojali oko zasolivanja šunakah. Dobroj šunki je kila u Budapešti 2 frt, 2 i 50 nvč.; a zašto? što je dobro opravita; a tako bi se mogla kod svake kuće opraviti.

Prije su toga samo vestfalske šunke imale dobru cinu i prodju u trgovini, a sad se već i košičke i debrecinske šunke nadmeću s onima, pokle se i ove tako spravljaju, kao i one. Ipak su ove domaće na manjoj cini, a jedino stoga, što su one već razglašene, a naše ugarske istom sad izidjoše na svitsku pijacu; no izvistno je, da će ove nadjačati one, jer ugarska svinjetina sve inostranske nadmašuje, ma da su one u pogledu tovljenja veće pridnosti.

Kod spravljanja šunaka ima se paziti na četiri stvari. P r v o, treba da se lipo izvade, što veće; bolje da se posli obriže suvišno meso, nego li da malečka ostane.

D r u g o, prije nego što bi šunke zasolili, valja ji na ladnom i zračnom mistu teškim kamenjem izpritiskati, i tako 24 sata držati, da joj se mokrina izcidi, kako će zatim bolje u sebe primati pac (začin, mirodiju za solenje).

T r e ć e, šunke svoju slast dobivaju od pacovanja, u koje ime valja nam slideće mirodije upotrijeti: salitrene soli, koriandera, fenje, bobke (babérbogyó), djumbira i obične soli. To se sve može nabaviti, u dućani mišovite — špecerajske — trgovine (ova zadnja sama, mora biti u većoj miri nego ostale sve mirodije). Sve se ovo stuče, i stim se šunke dobro nataru, a zatim u šafolj poslažu, pa opet s istom mirodijom pospu, a napokon s kamenom na lako

pritisnu. Kad se pak ovlaže — nasol se otopi — vodu valja danomice spuštati, šunke izpriokrećati na svaku ruku, pa s istom vodom iznova jednako izpolivati.

Tako se drže 15 dana na zračnom mistu, a tada se dignu i malo prosuše, pa zatim dođu u dimnjak.

Četvrto, — ovde su nam gazdarice malo nemarne, poklem samo toliko brige imaju, da se šunke jednako nadime, a na drugo ništa. A tu treba da šunke najprvo omotaju lošim papirom i papir predjom privežu. Tako šunke nećeju udarati dimom, nit će biti čadjave, crne; ali će biti slastnije, osobito će biti lipe, rumene, mesa zbijena, a ne pak vlakasta (končava). *Prijatelj puka.*

U kakom sudu treba petroleum držati? Da petrolij dobro gori i ne pokvari se, treba ga u staklenom il cripovom sudu držati. U gvozdenom il olovnom sudu petrolij pokvari se i ne daje dovoljnu svitlost. Takodjer netriba petrolij na suncu držati.

Puklotine na daskam mogu se dobro zamazati, ako pomisamo kreča, dvaput toliko ražovitog brašna i još toliko kudiljnog olaja; sotom pepom, kad se puklotine zamažu, drvo neće dalje pucati.

Kako se mogu ukrotiti kavgadžije pivci? Kad se pivci posvadaju, onaj koj suparnika nadjača nikad mu ne da mira. Onda jačeg treba na nedilju dana sapeti, pa posli kad se razapne neće više imat volje na svadjanje.

Kako mož kokoše nagojiti? Najpre treba ji u jedan vidan kokošinjac, gdi ima sidala, zatvorit i svaka dva sata sa mlikom oblivene ječmene prikrupe davati. Od ovog jila za dvi nedilje kokoši će se jako utoviti.

Zašto ovce grizu svoju vunu? Svaki gazda mogao je opaziti, da ovce niki put svoju vunu grizu; takodjer opet dogodi se, da jedna druge vunu glodja. Ovoj hrdjavoju navadi uzrok je pokvaren želudac ovce. Nikoje gazde mnogo točne rane davaju ovicama, kao krumpira, blitve i spirine; takva hrana pokvari trbuh i zato ovca glodja vunu. — Za lik dobro je ovicama davat čistog suhog sina, redovno soli i za piće krečave vode.

Popravljanje masta. Dogodi se mnogoput, da sbog nevrimenta groždje ne dozrije, te od kiselog masta postane još kiselije vino.

Govore učenjaci, da u ovakom slučaju treba u mast namećati šećera te tako neka uzavre, pa ovako šećer nadomistiv sladež u mastu, dobrim popravi vino. Triba kušat.

NARODNE PISME.

Da je dika ko zelena trava,
Nebi mene ni bolila glava;
Al je dika ko rumena ruža,
Pa me boli i sree i duša.

*

Sidila sam do jednoga sata;
Sidila sam, diku čekala sam.
Kad je bilo oko dvanajst sati,
Pošta prodje meni pismo dodje,
I u pismu zao glas mi piše;
Da je mene ostavio dika,
Ostavio, viru pogazio.

*

Duni vitre priko naše staje,
Pa mi kaži di je moje lane?
Ta je l' spava, il ga boli glava?
Je l' mu ne da, doći meni nana?
Već ću malo prkositi svitu,
Pa ja neću zapaćati diku.

*

Idje šorom ajziban,
Svratio je na divan;
Pokupio sve junake,
Razžalio majke.

*

Ljub' me diko makar da sam mala,
Ja sam mala, donet ću ti tala,
Ljubio b' te al si diko maza!
Ja sam maza, al imam miraza:
Četir vola i ormar od ora,
Četir ovce i na njima zvonce.

*

Al sam iroš, iroški se vladam,
Sedam šori, sedam dika moji,
Tri su plave, nema jih do Save,
A tri smedje, nema kojih neće,
A sedma je brate graorasta,
Graorasta al je gjavolasta,
Pa me ljubi, kad god se probudi.

*

Čuješ diko što ću te moliti:
Nemoj diko sa mnom govoriti,
Doć će vrime pa ćeš me moliti.

*

Vidiš diko tu zelenu travu
Pokošenu a ne pokupljenu:
E tako sam i ja kod tebekar,
Zagrljena a ne poljubljena.

Tako ćeš se i ti zeleniti,
Kad ja stanem drugoga ljubiti,
Ti ćeš stati pa ćeš uzdisati,
Pa ćeš reći to je moje bilo,
Moje bilo i mene ljubilo.
A sad na me neće ni da gleda,
Pa od čuda već mi kosa sedi,

*

Oči moje voda vas odnela,
Sve želite da diku vidite,
Kad vidite vi se zastidite.
Kanda nigda nje želili niste.

*

Cvata ruža crven cvat,
Moj je dika vrlo mlad.
A ja bi se već udala,
Novom mladom zvala!

*

Da sam bliže gvozdrenoga puta.
Držala bi diku s Tavankuta.
S Tavankuta najvećeg huncuta,
Iz Mirgeša najvećeg hireša.

*

Sad se moja dika paradira,
Paradira, pa lipšu izbira,
Može naći lipšu od meneka,
Al miliju nikad ni dovika. —
Nisam lipa ko što ima lipih,
Od lipših sam dragoga otela.

*

Kupi mati haljinu,
Pa da idjem jaranu;
A svekar će svilu plavu
I vinac na glavu.

Beli vinac volim moj,
Ne treba mi svekre tvoj,
Ne treba mi svekre svila
Ne volim ti sina.

*

Zelen ora kao jed,
Moja diko što si bled?
Pušio sam na cigaru
Svu noć na divanu.

*

Ajde mati ajde de!
Ajde mati ženi me,
Ajde mati ženi sina
Da pijemo vina!

*

Drma mi se spavala bih Nane,
Spavaj éeri ne naspavala se.
Al sam mati éudan sanak snila,
Sanak snila da me zmija vija!
Nije zmija već rodjena strina.
Što mi strina u švalera dira?
Ta i ona j' taki djavo bila!!
*

Svi mi kažu, da ja ljubim lažu:
Svakom laže, meni pravo kaže!
*

* Diko moja, ja bih bila tvoja,
Al ti mama velika gospoja.
Ja gospodu dvoriti nemogu,
Parasnika to hoću do vika.
*

* Imam ženu gospoju
Nagradila osnovu;
Proće lito i proliće
Otkati je neće.
*

Došlo pismo od cara
Da j' granica propala,
Propali su militari
Mladi gospodari.
*

Mog švalera u varmegji nema,
Bilje su mu ruke od rukava,
Bilji su mu zubi od bisera,
Sladja su mu usta od šećera.
Bilo lice vridi Subotice,
Obrvice vride Kamenice,
Čarne oči Pešte i Budima,
A persona grada Varadina.
*

* Tri jabuke zelene,
Tri su sestre rodjene
Jednu hoću, drugu neće,
Treću mi nameću.
*

O jeseni, jeseni
Što se dika ne ženi,
Ili nema stotina,
Ili nema godina,
Il ne dadu poglavari,
Što je dika mali?
*

Novo bure, staro dno
Obuci se pomodno,
Pa se hvali po svom Beču
Ljubiti te neće.
*

Ej, pade inje na voće na cveće!
(Ej, Milka Milčice, na voće na cveće!)

Ej, da Bog dađe svakome što hoće,
Ej, pak i meni, što je meni drago,
Ej, volim drago, nek carevo blago.
Ej, na čast caru sve carevo blago,
Ej, kad ja imam, što je meni drago.
*

* Prođji, luče, kud te srce vuče!
„Srce vuče pored tvoje kuće.“
A što vuče, kad je bilo juče?
„Bilo juče pa vidilo luče,
Juče bilo, pa se namamilo.“
*

Gdi si bio mator čika dika?
Svakog sveca brkove saseca.
Brije bradu vara dicu mladu,
Dica mlada pa ih bode brada.
*

* Da je dika ko zelena trava,
Ne bi mene zabolila glava;
Al je dika ko zelena ruža,
Pa me boli i srce i duša.
*

* Šlingovana marama,
Pričekaj me garava
Ta pričekaj tvoga lolu
Dok nesvrši školu.
*

* Kad je sunce sedalo
Sedam sela gledalo,
Gdi izgubi momak glavu,
Za divojku mladu.
*

U subotu u večé,
Sidi Milka pa plače
Što joj dika otišo,
Pa je nije obišo,
Što joj nije kazo:
„S Bogom moja mazo!“
*

* Nemoj, mati, jedinicu kleti.
Jedinica uvik bolestnica,
Sve joj glava na jastuku spava,
Sve joj desna noga na sokaku,
A liva joj ruka na junaku.
*

* Teško dolji, di se voda sliva
Teško monku, kad moli devojku:
On ju moli, ona mu djavoli,
On je sleće, a ona ga neće.

Šaljivdžija.

Prid sudom. Sudija: Tužbeniče jeste li vi neženja? — Tužbenik: Jest, valda imate kćer za udaju?

Nadmećanje. Kamo ćeš bratiću? — Idjem u pristolnicu za pravnika. — Iz srca želim, da velik vol postaneš. — Ne želim od vas veći bit, bačo.

To je junak. Mali Nikica pao s voćke te pukla mu gornja ustna. Kad je ličnik zašivo ranu, Nikica reče uplakanoj majki: „Nemojte plakat mamu, kad narastem pokrit će brkovi tu zakrpu.“

Kod užine. Služavka na stol postavljav čorbu, polije gazdaricu. — Ne znaš paziti ti magarico! drekne gazdarica na sluškinju. — Nemojte se srdit, gospojo, ima još čorbe u kujni.

Izdala se. Još i džepove sam ti popravila, reče žena svom mužu. — Ta ja nisam ti rekao, da su poderani, kako si ti to doznala? odvrati muž.

Mudri seljani. Dva seljanina otišla jednom kiparu, da im izteše kip sv. Lovre. Kad su se pogodili za trošak, upita kipar: Kako ćete, da vam iztešem, živog il mrtvog svetca? — Seljani se zamislili, pokle u ovom pogledu ne dobiše naputka od braćah... Misle se — šta će? — Napokon jedan pridomisliv se reče: Deder iztežite vi nam živog Lovru, ako baš braći ne bude po ćudi, mi ćemo ga lako ubiti.

Iz škole. Znadete li dico, tko je bio taj Mojsia? pita viroučitelj. — Ja znadem, vikne niki razčupani mudrac iz poslednje klupe. — De reci! — Mojsija je bio dućandžija u našem komšiluku, ali je već odselio o Miholju.

Nalično lice. Dobro jutro gospodine odvitniče! kako stoji moja parnica? — Ta nisam ja odvitnik, odgovori upitan, ja sam vlastelin. — O oprostite, što sam se zabunio, al i moj odvitnik isto tako glupav izgleda.

Današnje služavke. Maro! pozove gazdarica služavku i reče: gledaj ove stolice, sam prah po njima. — Molim lipo ta danas još nitko nije sldio na njima, odvrati sobarica.

Veliko svinče. Niki čovik, koji je imao mlogu dieu, a često se napijao i punom glavom kući doteturao, opravljao se jednoć, da ide kupit debelo za klanje svinče. Dica razumiv što kani otac, obkole ga svi, pa ga jedan počme moliti: Bábo! nemojte kupiti malo svinče, nego veliko, tako ko Vi. (Dogodilo se.)

Kaštiga. Mati: Zašto plačeš sinko? — Pušio sam na cigar i otac me vidio pa . . . — Mati: izlemo te? — Sinak: Nije, već zapovidio mi, da do kraja izpušim cigar.

Zašto više divane žene nego ljudi? Jer čovik je

od zemlje stvoren, a žena od kosti. — Ako metnemo koščura u džak i tresemo ga, jako će lupat, al džak sa zemljom ma dokle tresli ništa se neće čuti.

Dva pivca. Jedan katolički pop često je pozvao na ručak kalvinskog popa. Jednoć kad su čorbu srkali, reče kalvinski pop: volio bi znati reverende, zašto moja žena ne zna ovaku čorbu spraviti? — Hej amantissime, reče plebanoš — jer mi pivca mećemo u lonac, a vi na toran.

U kasarni. Jeste li zadovoljni s kostom? pita častnik vojnike. Ne dobiva li jedan mali, drugi velik komad? — O ne gospodine, odgovaraju katani, uvik svi mali komad dobivamo.

Mudar odgovor. Htio se šalit neki putnik s popom, koj s njim putovao i upita ga: deder kaži za što su moji brkovi bili a kosa crna? Pop se nije dugo mislio već odgovori: zato, jer više si divanio, nego što si se mislio.

Čudna oholost. Otac: sinko! ta ti si opet šiban. Koliko ti prišio učitelj na ledja? — Sin (oholo): sotim ne vodim brigu, što mi se za ledji sbiva.

Čifuti medju sobom. Icig: Još ćeš ti doć meni prosit ganef. — Ganef: ne marim, samo ti ne imao šta meni dati.

Nevirnost. Kako si ti Janko dopao u arište? upita veliki fiškal jednog roba. — Rob: kiho sam. — Fiškal; za kihanje neće nikog zarobit. — Rob: jest molim kiho sam kad sam se uvlačio kroz prozor, te probudio sam kuće gazdu i tako zarobiše me.

Naravno. Tko bi virovao, da je taj starac 90 godina! Je li moguće, čim se zabavlja? — Odžaćar je! — Onda već nije čudo, jer znamo, da udimljeno meso dalje ostaje.

Ciganska mudrost. Pop: Znaš li more, da je Bog od zemlje stvorio čovika? — Ciganin: Ta i nije to baš najbolje. — Pop: Za što cigo? — Ciganin: Od kamena il od gvoždja durač-niji bi bio; al i Bog je samo to gledao od čega će bit jeftinije.

Protumačeno je. Šta divanite vi uvik o nikom magarcu, valda ne razumite meno? — Ta bogat ima i više magaraca na svitu. — To je već drugo.

Na sudu. Sudija: Tužbeniče ne laži, već pravo kaži. — Tužbenik: O molim ja ne lažem, ta nisam ja prokator.

Dositljiv prosijak. Brijač: Dragovoljno bih te pomogao, al nemam novaca. — Prosijak: Kad nemate novaca molim obrijte me.

Hrdjava kokoš. Janko zatvorit ću te u kokošinjac, ako nećeš bit dobar, karao je gazda Selvo svog sinka. — Ne marim ja, odgovori Janko, al ja neću sneti jaja.

V A Š A R I

- Abonj (Pešt žup.), 30 maj. 20 aug. 30 nov.
- Ada (Bač-B.), u nedilju i ponediljak prid 19 mart. 15 jun. i 25 okt.
- Algjogj, 1 jan. 5 maj. 5 sept.
- Alibunar, na duhove i na uzašašće Bl. D. M.
- Almaš (Bačka), 9 febr. 1 maja, 14 sept. 22. nov. Ako ovi naznačeni dani u nedilju i ponediljak padaju, onda se vašar drži na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, tad prid ovima u ponediljak.
- Alparet, 2—3 jan. 9—10 apr. 24—25 maj. 13 jun. 30 sept.
- Apatin (Bač-B.), 12 maj. i 21 oktob. svaki put u ponediljak prid naznačenim danima.
- Apatfalva (Čanadv.), 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25 nov.
- Apoštag (Pešt.), 24 juna, 12 okt. u nedilju i ponediljak prid naznačenim danima.
- Arad, na dan posli cvitne nedilje, na Petrovo u ponedeljak, po svih svet.
- Asod, na Spasovo; u petak posli sv. Stipana i sv. Martina.
- Bač (Bačka), 21 febr. 1 maj. 15. aug. 28 okt. Ako ovi naznačeni dani u nedilju il u ponediljak padaju, onda je vašar na ove dane: ako pak ma u koji drugi dan, onda se vašar drži u slideću nedilju i ponediljak.
- Baja, u nedilju prid 14 febr. 24 apr. 22 jul. 21 sept. i 6 dec.
- Bajmak (Bačka), 25 maj. 24 aug. 11 nov. Ako izvan nedilje i ponediljka u drugi dan pada, onda je vašar uvik u ponediljak prid naznačenim danima.
- Baračka, 17 jun. 20 okt.
- Baranjar, 2 febr. 8 jun. 5 aug. 15 nov.
- Barč, 1 apr. 24 jun. 2 sept. 9 dec.
- Batonja, 19 mart. 20 jun. 1 nov.
- Batorkes, 25 jan. 4 maj. 2 jun. 14 sept. 11 nov.
- Batosik, 19 mart. 16 jun. 24 sept. 28 okt.
- Bečkerek veliki, 1 mart. 6 maj. 17 aug. 12 okt. 11 nov.
- Bečej stari, 8 apr. 5 jul. i 17 okt. u nedilj. prid naznač. dan.
- Bečej novi (Banatski), 6 apr. 17 aug. 3 okt.
- Beel, 1 mart. 1 jun. 1 okt.
- Bekeš, 24 mart. 20 jun. 29 sept. svaki put u nedilju prid naznač. dan.
- Bekeš-Čaba, 3 mart. 1 jul. 26 okt. i na 2-gu ned. došašća.
- Belaerkva, madj. Fehértemplom 20—23 jun. 15—18 okt.
- Beodra, 6 maj. 8 sept. 1 nov.
- Bezdan, 15 mart. 16 jul. 29 sept. 19 nov.
- Bonjha (Kisküküllöm.) 18—21 febr. posli duhovah u sridu, 27—30 sept.
- Bonjhad, 6—7 mart. 8—9 maj. 10—11 jul. 4—5 sept.
- Budim, 1 mart. 24 jun. 14 sept. 30 nov.
- Budim stari, 16 febr. 25 maj. 1 aug. 15 okt. Nediljni vašari u utor. i petak.
- Buševac, dan po Jos. 20 mart. dan po Ivan 25 jun. dan po apoštoli 16 jul.
- Butjin (Temešv.), 24 apr. 24 jul. 15 okt. 20 dec.
- Buziaš, 23 jan. 24 apr. 25 jul. 1 okt.
- Čadjavica, na Spasovo, Petr. i Martinje, robeni sajam na sam svečani dan, a marvinski svagda 4 dana prije.
- Čakova (Temešv.) 29 jun. 29 aug. 20 sept. 11 nov.
- Čaktornja, 3 febr. na cvitni ponediljak, 30 jun. 3 aug. u poned. prid 15 okt. 25 nov.
- Čanad (srbski i nimački) 15 mart. 20 jun. 16 okt. 10 dec.
- Čantavir, u poned. prid 1 maj. i 24 sept.
- Čoka (Torontv.) na ime Isusovo; sedmi dan posli uskrsne nedilje; na sv. Trojstvo; 29 sept.
- Čongrad, prve ned. apr., prve ned. jul., druge ned. okt., druge ned. dec.
- Čurog, u ned. i pon. prid 4 mart. 1-im jun. i 6-im okt.
- Cripaja (Torontv.), 4—6 apr. 8—10 sept.
- Ceglid, 15 jan. 16 apr. 22 jul. 1 nov.

- Dalja, 4 maj. 30 okt.
- Darda, 2 jan. u poned. prije Spasova ;
24 aug. 4 nov.
- Djakovo, 1 maj. 26 jul. 28 okt.
- Debrecin, 17 jan. 24 apr. 15 aug. 9 okt.
svaki traje 9 danih. Vašar pada uvek
u pon. prid naznačenim danima.
- Dorožma (Čongrv.), 7 apr. 29 jun. 16
sept. 8 dec.
- Dunafeldvar, 25 mart. u utorak posli
Duhovah, 20 aug. 1 nov.
- Dunapentele, vašari padaju na taj poned.
kad je sv. Gjuro, sv. Trojstvo, mala
Gospojina.
- Dunaveče, 14 febr. 6 maj. 26 jul. 29 sept.
- Eger, u poned. jan. misec koje nedilje
Pavao pust. pada ; u pon. maja koje
ned. Pongrac pada ; u pon. jul. koje
ned. Pohod B. D. M. pada ; 29 sept.
- Erdöd, posli 2 febr. prije Uskrša, prije
Duhovah, posli Pohoda B. D. M. posli
uzviš. Križa, posli Svi Svetih i Niko-
lindana : uvek u četvrtak.
- Estergom, u pon. i utor. one nedilje
kad je Grgur mart., Urban maj., Lovre
aug., Šimon Jud. okt.
- Eršekujvar, na Matiu ; na evitnu ned. ;
na Urban ; na Pet. ; u nedil. posli sv.
Stipan kralj.
- Felegjhaza (Kis-Kun.) 20 jan. 27 maj.
18 aug. 4 okt.
- Feldvar (Bačka), 22 mart. 7 jun. 21 aug.
- Franjova, 13 maj. 13 jul. 30 okt.
- Futok (Bačka). 3 maj. 16 jun. 18 aug. 7
nov. Ako ovi dani ne padaju u ned. i
pon. onda vašari se drže uvek u ned.
i pon. prid naznač. dan.
- Garčín (slv.) 1 maj. na Duh. 29 jun.
21 sept.
- Gjerčamoš, 5 apr. 17 jun. 19 sept.
- Gjengješ, 2—3 febr. 25—26 maj. 24—25
aug. 19—20 nov.
- Gjur, madj. Györ, 18 jan., velike ned.
u pon. prid Brašančev 22 jul. (M.
Mandal), 8 sept. (M. Gosp.) 25 nov.
(Kath.)
- Gjula (Bekešv.) na Obr. sv. Pavla 25
jan. prije jedne nedilje ; na „Exaudi“
prije jed. ned. ; na tjedan prid 22 jul.
i 8 sept. svagda počamši od sride do ned.
- Gjulafehervar, u utorak prid Uskrs ; 26
jul. 30 sept. 17 dec.
- Gospić (Hrv.), 1 maj. 10 okt. Osim toga
svaki petak.
- Hajoš, u slid. ned. 25 mart. 29 jun.
29 sept.
- Halaš (Pešt-Kišk.), 25 mart. 21 jun. 1
sept. 19 nov.
- Harkanj, u pon. te ned. kad je Juliana
febr., sv. Gjura apr., Petar u okovih
aug., Nikola dec.
- Hodmező-Vaşarhelj (Čongr.), u ned. i
pon. posli Imena Isus jan ; u ned. i
pon. prid Josip mart : prid Brašanč.
prid Razstanak. apošt, jul. i u ned. prid
Gal opat okt.
- Hodšagh, 9 febr. 29 sept. Ako ovi dani
u ned. i pon. padaju, onda vašar se
drži na te dane ; ako pak u koji
drugi dan, onda zatim u slideću ned.
i ponediljak.
- Ilova, na Doroth, febr. ; na Blašgov, na
Tilovo maj. ; na Braš jun. ; na M. Magd.
jul. ; na Mat. sept. ; na Sv. Svet. nov.
na zač. B. D. M. dec.
- Ilok, 24. apr. 13. jun. 2. aug. 23. oct.
25. nov.
- Irig (Tolnav.), na dan sv. Blaža, sv.
Gjure, male Gosp. i sv. Kate.
- Irig (Hrv.), na Theodor, na čistu ned.
u postu, na veliku Gospu.
- Indija, na Cara Korist, na Malu gospu,
na Poh. Gosp.
- Ivan-Egerseg, u srid, prid 6. jan. u
prve sride april, jul. i oct. miseca.
- Ivan (Šopronv.), na Obr. sv. Pavla (25.
jan.), na treću ned. posli Uskrša, na
sv. Bartul i svi Svetih.
- Jankovac, 17. apr. 26. jul. 1. nov.
- Jasberin, 25—26. mart. 18—19. maj.
15—16. aug. 4—5. oct. 9—10. dec.
- Kalača, 19. mart. 31. maj. 15. aug. 30.
nov.
- Kaniža (velika u Zalav), 30. jan. 3. apr.
22. maj. 14. aug. 9. oct. 4. dec. Uvek
osam danih trajaju.
- Kaniža (Turska) 29. apr. 1. jul. 1. nov.
- Kaniža (stara Bačka) 25. maj. 1 sept.
- Kapošmező, 1. apr. 18. maj. 14. jun.
30. sept.
- Kapošvar, (Šomogjv.) 15. jan. 25. mart.
4. sept. 2 nov.
- Kapuvár, (Šopr.) u pon. posli 25. jan.
19. mart. na Tilovo ; 26. jul. 29. aug.
i 13. dec.
- Kašša, 20. jan. 3. maj. 27. jun. 15. aug.
19. nov.

- Palanka (velika Bačk.), u prvi pon. maj. i okt.
- Pančevo, na Gjurgjev po nov. kalend., na Petrov i na Malu Gospu po star. kalend.
- Papa, na Svitlo Mar.; na Blagovist.; na sv. Trojstv.; u jul. na Poh. B. D. M.; na vel. Gosp.; na mal. Gosp. i na začenje B. D. M. svagda u utor. i u srid. posli ovih Svetaca. Ako koji od ovih nazn. svetaca u utorak i srid spada, onda se vašari drže u utorak i sridu dođuće ned.
- Pešta, na Josipovo 19 mart. na Medardovo 8 jun., na Iv. glavosik 29 aug., na Leop. 15 nov. Sajmovi se drže u te ned. u koju nazn. dan spadaju.
- Perjamoš, 24 apr. 15 jun. 24 sept.
- Petrovoselo, u pon. prid 8 maj. 30 aug. 7 nov.
- Pečuh, poned. k. Svitl. Mar., poned. prije duhova, po poh. BDM., na Katarinje. Svaki vašar traje ned. dana.
- Pečvarad (Bar.) u febr. Valentin; apr. Adalb., aug. Velik Gosp. i st. Luka.
- Petrovaradin, 24 febr. O Petr., O Mart.
- Požega, na Ant. Op., na Cvitn., na Duh., na Terezu, na Tom.
- Požun, na Vinc. apr.; na Iv krst; na Miholj, na Lucu.
- Prigl.-St.-Ivan (Bačv.), u pon. prid 24 jun.
- Rac-Almaš, u pon. prid 15 okt.
- Rac-Kaniža, u sridu posli Usk., 16 maj. 24 jun. 10 aug.
- Rekaš (Peštv.), 9 febr. 16 jun. 16 sept.
- Revkomarom, 29 apr. 1 maj. 24 jun. 12 aug. 30 sept. 1 okt. 26 nov.
- Ruma (Bačv.), 13 apr. 29 maj. 13. jun. 29 jul. 29 sept.
- Šarkanj (Fogarv.), 10 maja, 23 aug. 11 nov.
- Šikluš (Barv.), u pon. 19 mart., u pon. posli Sv. Trojstv. u pon. te ned. kad je Vel. Gosp., 30 nov. 2 dec.
- Šoprun posni prvi pon. u mart. Filipski prvi pon. u maju, preobraženski zadnji pon. u aug., prvi pon. posli Elisabet. Nediljni vašar pon. i petak.
- Sarvaš (Bekešv.), 24—25 febr. 24—25 jun. 19—20 okt. 21—22 dec.
- Satmar-Németi, 2 febr. 19 mart. 1 maj. 2 jul. 29 sept. 21 nov.
- Santo (Abaujv.), u sridu prije Uskrs, 13 jul. 4 okt. 6 dec.
- Santo (Zalav.), utor. posli Duh.
- Segedin, 5 maj. 31 jul. 10 okt. 30 nov.
- Segsard, u pon. i utorak tih nedilja u koje spadaju: Cvitnica, Brašanč., Pohod B. D. M., Našašće križa i Sv. Elisabet.
- Sent-Marton (Turocv.), 24 febr., u pon. prije Duh. 10 aug. i 11 nov.
- Sent-Marton (Šopr.), 24 febr. 10 aug. 25 okt.
- Sent-Mikloš, 5—6 apr. 5—6 jul. 25—26 okt.
- Sent-Mikloš turski, 17 apr. 26 jul. 4 okt.
- Sent-Tamaš, 12 mart. 26 jul. 20 sept.
- Senta (Bačv.), 26 mart. 22 jun. 17 aug. 19 nov. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Stolni-Biograd (Fehérvár), na čistu ned. i pon. K. Gjurgjevu, k. Ivanju, k. Bartolovu, k. Demetrijevu. Četiri posljednja vašara drže se u red i pon. onoga red, na koji padaju oni svetcii.
- Slankamen, 2 jul.
- Solnok, 24 febr., u ned. prid Spasov., 8 sept. 5 nov.
- Štanišić (Bačv.), 12 apr. 4 okt. u pon. prid naznač. dan.
- Sombor (Bačv.), na Blagovist, o Spasovu, o velikoj Gospi, 25 nov.
- Subotica, febr. o Matiji, 16 maj. 8 sept. 28 okt.
- Temerin (Bačv.), 25 febr. 5 maj. 4 sept. 22 nov. Ako ovi dnevii ne padaju u ned. i pon. tad vašar se drži u ned. i pon. prid naznač. dan.
- Temišvar, 19 mart. 1 jun. 25 jul. 29 sept. 18 dec.
- Tolna, u prvi pon. maja, 13 jun. 10 aug. 5 nov.
- Topanfalva, u petak prid Cvitne ned. u petak prid Duh., 9 jula, 28 aug. 5 nov.
- Topola, 18—19 apr. 13—14 jul. 4—5 okt. U ned. i pon. prid naznač. danima.
- Uj-Arad (Temešvar), 1 mart. 16 jun. 18 okt.
- Uj-Szivac (Bačv.), 3 apr. 10 jun. 23 sept.
- Uj-Peč, 4 apr. 10 aug. 28 okt.
- Uj-Pešta, 1 febr. 1 maj. u ned. za 15-im jul. i okt.
- Vac, prid Uskrs; u ned. prid Poh. B. D. M. i prid Gal. opat u okt. i Tomom u dec.

Varažd, 24 apr. 25 jun. 25 jul. 5 nov.	Villanj (Baranjv. 3 apr. 30 okt.
Varadin veliki, 12 mart. 21 jun. 8 sept. 8 dec.	Vinkovci, 16 maj. 6 aug. 1 nov.
Varaždin (Hrv.) na Gj. na Ivanje, na Jakov, na Emerikov.	Vukovar, 1 maj. 24 jun. 15 nov.
Vašarište (Vespr.), 21—21 mart. 17 jul.	Zabola, 27 febr. 27 maj. 7 sept. 2 nov.
Vašarište (Šomljo), u mart. na Bened., u jul. na Mergar., sept. na Lamberta i dec. na Božić.	Zemun, na sv. Matiju, 3 maj. 13 dec.
Verbas novi, 28 mart. 2 jun. 12 sept. u pon. prid nazn. dan.	Zagreb, u četvrtak prije Cvitn. ned. dan po Marku, na Margar. dan po Stipan kralju, na Šimun; dan po Prij. B. D. M. Od ovih je znamenitiji onaj na Marga- retu, a najznamenitiji na Stip. kralja.
Vesprim, 6 jan. 14 febr. 12 mart. 4 maj. 10 aug. 21 sept. 6 dec.	Žambek, 4 febr. 10 apr. 24 jun. 28 okt. u četv. i petak posli ovih dan.
Veliki Banat, 2 jul. 1 sept. 4 okt. uvek u sridu.	Žablja, 15 apr. 20 jun. 29 sept.
	Žombolj, 19 mart. 29 jun. 8 sept. 11 nov.

OBJAVE.

OBJAVA.

Doli podpisan imam sriću izjaviti, slobodne kraljevske varoši Subotice štovanom občinstvu, da imam u Vermeš Gaborovoj kući

STOVARIŠTE OKOVNI KOVČEGA,

gdi se ujedno svašta naći i dobiti može, što se svake vrsti ukopa sjajni tiče, kano pokrovi, jastuci, evića u najvećem izboru.

Priporučujem se daklem, da ću u ukopnom slučaju: svakovrstnoj želji štovanog občinstva zadovoljiti, i sa lipi

MRTAČKIH KOLI — SVITNJACI

propećem — i svem nuždanim na uslugu biti.

I na poslidku izjavljam, da su mi kovčezi iz najbolje tvornice pribavljeni, lipi i pored tog jeftini; i da pored tog nuz svaki kod mene kupljeni kovčeg, lipa mrtačka kola bezplatno dajem.

Utičem se dobrohotnoj naklonosti štovanog občinstva u naznačeni slučaj.

Subotica, miseca studenog.

Poniznošću

P. AYO. LUX.

OBJAVA.

Kad mi je zahvaliti svim znancem, koji su moju likarnu u nuždi potraživali, i na toliko me podupirali, da sam mogao moju likarnu s najizvrstnijim likovima opremiti, priporučujem na novo moju uslugu.

Moju trgovinu po zakonih vodim najtočnije take, da svakoji prodat lik uvedem u knjigu, za kojeg dobrotu i cinu uvik ću bit odgovoran.

Pokle po izkustvu znam, da su moji nikoji preparati veoma obljubljeni, zato opetovno priporučujem iste :

Melem za lice, koji odstrani s lica pokrpe, pige i bubuljice, koji je sastavljan od glasovitog „Vukovarskog Spitzera i od Lehman Schihulsky“ i od drugih najfinih pomada, a uz to nikad se pokvarit neće 1 doziš 50 nč.

I takozvane „Quisda“ životinske i svake druge likove, koji se dosad u velikima i glavnima varošima nalaziše, od sele i kod mene se mogu dobiti.

Onima, koji za prodaju kupuju likove, velik postotak dajem. Najučtivije preporučujem se štovanoj publici.

Subotica, na uglu priko puta od svratišta „k' zlatnom jelenu“, „likarna k' angjelu čuvaru“.

BELA NIERTIT.
likarnik.

OBJAVA.

Čast mi je dat štovanome obćinstvu na znanje, da sam
U Subotici V. krugu, pod 228. kućnim brojem otvorio

SVILENU FARBAČNICU

I LUČBENU RADIONICU

za čišćenje. — Primam dalje za farbanje po najnovijoj modi, svakojaku izašlu svilu, terno, kašmir, satin, uljeno il čisto sukno i svaku za pranje tkanicu.

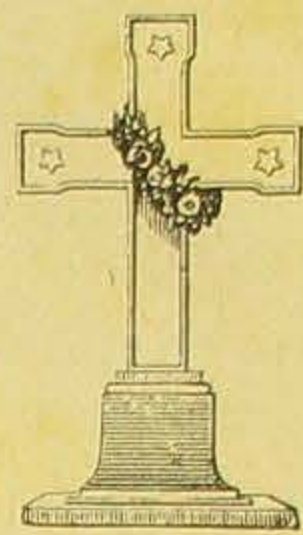
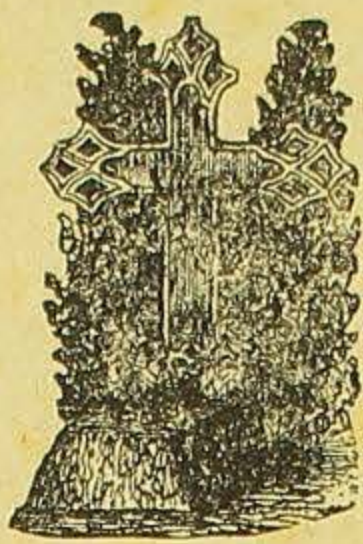
Primam dalje za pofarbanje čaršape, ubruse, vunene i svilene marame, ženska i muška ruveta (nerazparana) farana haljine, koje ni najmanje neće umrljat košulju.

Umrljane haljine i tkanice lučbeno se čiste.

Vaše cinjeno povirenje proseć ostajem

osobitim štovanjem

IVAN SAGHMAJSTER,
farbač.

OTVOR OBRTNICE.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam u I. krugu, Deákovoj ulici, u kući Radišićevoj, u blizini male kapele otvorio

**STOVARIŠTE KAMENITI
GROBNIH SPOMENIKA,**
gdi prodajem od svakojakog ovo- i inozemskog crvenog, plavog, crnog i granitne boje mramora iztesane spomenike u ukusnom obliku.

Primam dalje svakojaku popravu, uresivanje sagradah u obliku po volji il od kamena iztesano il od gipsa saliveno po umirenoj cini.

Priporučujuć se p. n. občinstvu jesam u Subotici, miseca studenoga 1889.

osobitim počitovanjem

Supruga Lovro Kovača,

OGLAS.

JOSIP BITTERMAN

knjigotiskar i knjižar

u Subotici, I. krug, Bemova ulica, br. 130

javlja p. n. občinstvu, da prima **svaku vrst**
knjigotiskarskoga posla.

Takodjer priporučuje svoju

KNJIŽARU

u kući **Marka Vojnić**, gdi se mogu nabavit
svakojake **knjige, papiri, sridstva za pi-**
sanje i risanje.

Za točnu poslugu i umirenu cinu u
obadve struke odgovara

Vlastnik.